

บทที่ ๔

รูปแบบและกลวิธีเขียนนวนิยายของทมยันตี

ทมยันตีแตงนวนิยายทั้ง ๔ เรื่อง คือ ฌาน จิตา มายา และไวษณวี เพื่อคำสอนในรูปแบบในรูปแบบของนวนิยาย ตามเจตจำนงที่ผู้แต่งตั้งเอาไว้ว่า

คนเขียนตั้งใจแน่วแน่ว่าก่อนตนเองจะ “กลับบ้าน” จะพยายามถ่ายทอดความรู้ในพุทธปรัชญาและเทวศาสตร์ ที่พอมืออยู่ข้างลงในรูปของนวนิยายเท่าที่สติและปัญญาพอมือพอทำ การอธิบายในศาสตร์ทั้งสองจึงเป็นเรื่องที่หนักใจพอสมควร ทว่าคนเขียนได้พยายามกระทำเพราะอาณิสสจะบังเกิดทั้งผู้อ่านและผู้เขียน..อย่าเชื่อผู้เขียน จงพิจารณาด้วยตนเอง สิ่งใดที่แจ้งในปัญญาตนด้วยตน จะมีคุณค่ามหาศาล^๑

จากเจตจำนงดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าทมยันตีตั้งใจให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากธรรมนิยาย ดังนั้น งานเขียนของทมยันตีในธรรมนิยายจึงเปี่ยมไปด้วยเหตุและผล อีกทั้งยังปราณีตงดงามทั้งศาสตร์และศิลป์ครบถ้วนสมบูรณ์

ในบทนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีการเขียนธรรมนิยายของทมยันตี ต่อไป

๔.๑ รูปแบบและกลวิธีการเขียนนวนิยายของทมยันตี

รูปแบบและกลวิธีการเขียนธรรมนิยายของทมยันตี นอกจากจะมีหลักในการแยกนามปากกาเพื่อให้คนอ่านรู้แนวเขียนอย่างชัดเจน อาทิ เรื่องแนวโรแมนติก จะใช้นามปากกา โรสลาเรน เรื่องเกี่ยวกับเจ้า ๆ นาย ๆ อย่างเลือดขัตติยา ใช้นามปากกา ลักษณะวดี ถ้านามปากกา ทมยันตี ก็จะเป็นเรื่องเขียนที่มาจากแนวชีวิตจริง อาทิ เรื่องรอยมลทิน ส่วนเรื่องตลกที่ทำให้หัวเราะกันจนกรามค้าง อย่างเช่นเรื่อง พ่อปลาไหล จะเป็นนามปากกาอื่นใดไม่ได้นอกจาก กนกเรขา

ทมยันตียังมีหลักในการเขียนโดยทั่วไปแยกออกเป็น ๔ ขั้นตอนใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ (๑) แนวการเขียนนวนิยาย (๒) กำหนดเค้าโครงเรื่อง (๓) การค้นและการคว้า (๔) การเขยาคือออกทะเล ซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะของทมยันตีในการนำข้อมูลที่จะใช้ทั้งหมดในการเขียนเรื่องมาเขยารวมกัน^๒

^๑ ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๔), หน้า เสมือนหนึ่งคำนำผู้เขียน.

^๒ วิศวนาถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตส์ทมยันตี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๘), หน้า ๙๕.

ทมยันตีกล่าวว่า “รูปแบบของตนเองไม่เหมือนตำรา หรือไม่เหมือนที่คนอื่นคิดกัน ทั้งหมดมาจากการสัมผัสประสบการณ์ตลอดชีวิตการเป็นนักเขียน”^๓

๔.๑.๑ แนวการเขียนนวนิยายของทมยันตี

งานประพันธ์ของทมยันตี เริ่มแรกต้องเลือกแนวเขียนก่อน ตามด้วยการอ่านและการค้นคว้าเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจน และความชัดเจนนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเขียนงานของทมยันตี เพราะหากขาดความชัดเจน งานเขียนก็จะไร้คุณภาพนั้นหมายความว่า นักเขียนที่จะประสบความสำเร็จในการเขียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นนักอ่านด้วย ทมยันตีเป็นนักอ่านมาแต่เยาว์วัย เนื่องจากคุณยายและคุณแม่เป็นผู้ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้ รวมถึงนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนที่ถ่ายทอดผ่านคุณยาย ดังนั้นงานของทมยันตีมักแทรกบทกวีไว้เสมอ ทมยันตีอ่านหนังสือทุกแนวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่านวนิยายของทมยันตีมักแทรกเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยไปจนถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ๆ อาทิ เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในนวนิยาย “คู่กรรม” หรือเหตุการณ์เมื่อครั้งเสียดินแดนให้กับฝรั่งเศสในนวนิยายเรื่อง “ทวิภพ”

ทมยันตีกล่าวว่า “เราต้องถามตัวเองก่อนว่า เราจะเขียนเรื่องอะไร โดยเราต้องแยกประเภทของเรื่องไม่ใช่เขียนเรื่องปน ๆ กันไปหมด ภาษาไทยโบราณเรียกว่า “หลายอย่างบาทเดียว” หรือ “ขนมผสมน้ำยา” อย่างนั้น หมายความว่าเขียนทั้งเรื่องรัก เรื่องตลก เรื่องสอບສວນ ผสมปนเปกันไปหมดอย่างนี้ยังใช้ไม่ได้”^๔ ที่ว่า “ใช้ไม่ได้” ก็เพราะเป็นการยากที่จะหาพล็อตเรื่องให้โดนใจผู้อ่าน เพราะอ่านแล้วไม่รู้ว่าคุณเขียนจะบอกอะไร ดังนั้นจึงต้องหาแก่นของนวนิยายให้ได้ก่อนจึงลงมือเขียน

ทมยันตีได้แยกแนวการเขียนนวนิยายออกเป็น ๗ หมวด คือ (๑) แนว Fantasy หรือ Dramatic ซึ่งเป็นแนวเพ้อฝัน จินตนาการ (๒) แนว Romance หรือแนวรักใคร่ (๓) แนว Realistic หรือแนวชีวิตจริง (๔) แนวอาชญากรรมสืบสวนสอบสวน (๕) แนว Comedy หรือแนวตลกขบขัน (๖) แนวประวัติศาสตร์ (๗) แนวศาสนาและจิตวิญญาณ^๕

งานวิจัยนี้จะศึกษาเพียงแบบที่ ๗ คือ นวนิยายแนวศาสนาและจิตวิญญาณ หรือจะเรียกอีกอย่างว่า “ธรรมนิยาย” อันที่จริงแล้วผลงานในช่วงต้น ๆ ของทมยันตีล้วนมีธรรมะ และเรื่องราวของศาสนาโบราณในยุคของการนับถือเทพเจ้าของอียิปต์ปะปนอยู่ไม่น้อย ทั้งในนวนิยาย เช่น กฤตยา รัศมีจันทร์ หรือแม้บทละครที่ทมยันตีเขียนเพื่อทำละครอย่าง มณีนมตรา ก็เป็นเรื่องของ

^๓ สัมภาษณ์ ทมยันตี, ผู้เขียนธรรมนิยาย, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^๔ วิศวานถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตล์ทมยันตี, หน้า ๙๖.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๘.

พระพุทธศาสนamahayanในทิเบต นอกจากนี้การเขียนเรื่องในแนวจิตวิญญาณของหมยันตียังแยกออกเป็น ๒ ลักษณะคือ จิตวิญญาณจริง ๆ หรือทำแบบศาสนา ถ้าเป็นแนวจิตวิญญาณทางศาสนาก็เอาศาสนาเป็นหลัก แล้วเพิ่มเติมศาสตร์อื่น ๆ ลงไป เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ปรัชญา หรือ เทวศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะนี้มีอยู่ในธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่อง ได้แก่ ฌาน จิตา มายา และไวชณวี

ส่วนเรื่องแนวจิตวิญญาณอีกแบบจะมีเรื่องโรแมนติกปะปนอยู่อย่างอาทิ เรื่องรุตาราท ที่เล่าถึงประวัติศาสตร์และศาสนาของอียิปต์ และมีเรื่องความรักปะปนอยู่ด้วย

๔.๑.๑.๑ บทบาทและความผูกพันของหมยันตีต่อพระพุทธศาสนา

หมยันตีเมื่อแรกเป็นเด็กแข็งแรงแต่ร้องไห้เสียงดังกวนคุณแม่ทั้งวัน คุณยายจึงรับมาดูแลเองที่เรือนหลังเล็ก ตั้งแต่นั้นนั้นก็เลยกลายเป็นลูกคุณยายไปโดยปริยาย คุณยายจะเล่านิทานก่อนนอนให้ฟังทุกคืน แต่มีข้อแม้ว่าต้องสวดมนต์กับคุณยายก่อนฟังนิทาน คุณยายเป็นคนใจบุญ มักสอนเรื่องบุญทานให้กับหลานสาวเสมอ มีอยู่ครั้งหนึ่งหมยันตีเล่นซนไปจับกิ้งก่าปลามากมาย คุณยายสอนว่า “การไปจับกิ้งก่าปลาคือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นบาปติดibat บาปเพราะผิดศีลข้อแรกนะลูก อย่าไปทำ เหตุเพราะเราเอากิ้งก่าที่เราจับได้มาใส่่างไว้แล้วเราก็กิน ใส่น้ำนิดเดียวเวลาตากแดดกิ้งก่าก็ตาย”^๖ นอกจากนี้คุณยายยังสอนหมยันตีนั่งสมาธิตั้งแต่เด็ก ๆ หมยันตีจึงมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนามาแต่เยาว์วัย จวบจนช่วงหนึ่งของชีวิต หมยันตีเจ็บป่วยปางตายอยู่ในโรงพยาบาล เรียกว่าเห็นความตายอยู่ตรงหน้า แต่หมยันตีรอดมาได้ จึงตั้งใจว่าจะใช้เวลาที่เหลืออยู่และความสามารถในการประพันธ์สร้างสรรค์งานสืบสานพระพุทธศาสนาผ่านธรรมเนียม และที่สำคัญหมยันตีพูดเสมอว่า “ฉันรักพระพุทธเจ้า” หมยันตีตั้งใจว่าจะเขียนธรรมเนียมเรื่องสุดท้ายก่อนกลับบ้าน คือ เรื่อง “จอมศาสดา”

ธรรมเนียมของหมยันตีทั้ง ๔ เรื่องแสดงให้เห็นว่าหมยันตีศึกษาเรื่องราวพระพุทธศาสนาอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักธรรมในพระพุทธศาสนา รวมถึงการปฏิบัติสู่หนทางแห่งการหลุดพ้น จัดว่าครบทั้ง ปรียติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ แต่กระนั้นยังปรากฏศาสตร์อื่น ๆ ปะปนอยู่ไม่น้อย อาทิ ปรัชญา เทวศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ และไม่ว่าจะเติมศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งหรือหลายศาสตร์ลงไป ในธรรมเนียม แนวหลักของเรื่องก็ยังคงเป็นเรื่องศาสนาที่ยังมีความโดดเด่นชัดเจนกว่าศาสตร์อื่นอยู่นั่นเอง

๔.๑.๑.๒ ปรัชญาในธรรมเนียมของหมยันตี

ปรัชญา (Philosophy) มาจากภาษากรีกโบราณว่า “Philos” แปลว่า ผู้มีความรัก (Lover) แปลว่าปรีชาญาณ เพราะฉะนั้น Philosophia (ภาษากรีกและลาติน) หรือ Philosophy จึง

^๖ วิจารณ์, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตล์หมยันตี, หน้า ๙.

มีความหมายตามรากศัพท์ว่าความรักหรือความปรารถนาปริชาญาณนั้นคือ “รู้ว่าไม่ฉลาดแต่อยากฉลาด”^๗

“ปรัชญา” มาจากรากศัพท์ของภาษาสันสกฤตว่า ชญา แปลว่า รู้ เข้าใจ เต็มอุปสรรค ปร เป็น ปรัชญา แปลว่า ความปราดเปรื่องรอบรู้^๘

กิริติ บุญเจือ แสดงทรรศนะว่า “ปรัชญาเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน นักปรัชญาคือผู้ที่ศึกษาปัญหาของชีวิต และรู้แนวที่มนุษย์อาจจะแก้ปัญหาวิตได้ต่าง ๆ กันนั่นเอง”^๙

ส่วนคำว่า “ธรรม” หมายถึงสภาพที่ทรงไว้ ธรรมดา ธรรมชาติ สภาวะธรรม สัจธรรม ความจริง เหตุ ต้นเหตุ ปรากฏการณ์ ธรรมารมณ์ สิ่งที่ใจคิด คุณธรรม ความดี ความถูกต้อง ความประพฤติชอบ หลัก แบบแผน ธรรมเนียม หน้าที่ ความชอบ ความยุติธรรม พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงธรรมให้เปิดเผยหรือปรากฏขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งในประโยคที่ว่า ให้กล่าวธรรมโดยบทบาทแสดงคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่ท่านเรียงไว้ จะเป็นพุทธภาษิตก็ตาม สวากภาษิตก็ตาม ฤษีภาษิตก็ตาม เทวตภาษิตก็ตาม เรียก ธรรมในประโยคนี้^{๑๐}

คำสอนที่เป็นปรัชญาธรรม คือคำสอนที่ว่าด้วยเหตุและผล อันจะนำไปสู่หนทางในการเรียนรู้ข้อธรรมและการปฏิบัติต่าง ๆ ตามประเภทหรือสาขาของปรัชญา อันประกอบด้วย ปรัชญาบริสุทธิ์ และปรัชญาประยุกต์

ปรัชญาบริสุทธิ์ ได้แก่ (๑) อภิปรัชญา คือ สาขาที่ว่าด้วยการค้นหาคำตอบ อาทิ ความจริงสูงสุด ความจริงสากล ความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง การศึกษาเกี่ยวกับพระเจ้า หรือความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับจักรวาล (๒) ญาณวิทยา หรือทฤษฎีความรู้ ได้แก่ ความรู้จากประสาทสัมผัส ความรู้ที่เกิดจากความคิดตามหลักเหตุผล และความรู้ที่เกิดจากใจโดยตรงหรือ “หยั่งรู้” คือ อัชฌัตติกญาณ (Intuition) (๓) จริยศาสตร์ คือ สาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับความดี ที่ว่าด้วยเรื่อง ความดีคืออะไร เกณฑ์ในการตัดสินความดี อุดมคติของชีวิตว่าด้วยการใช้ชีวิตแบบใดคือการใช้ชีวิตที่ดี (๔) สุนทรียศาสตร์สาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับความงาม ศิลปะในธรรมชาติ ที่ว่าด้วยความงามขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความงามคือการเห็นสิ่งที่ไม่ขัดตา ความงามเกิดจากความสามารถในการสร้างสรรค์ (๕) ตรรกศาสตร์ คือ กฎเกณฑ์การใช้เหตุผล เป็นเครื่องมือในการหาคำอธิบายคำตอบอย่างมีเหตุมีผล

^๗ กิริติ บุญเจือ, **ปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

^๙ กิริติ บุญเจือ, **ปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา**, หน้า ๔๗.

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔๑-๑๔๒.

ปรัชญาประยุกต์ ได้แก่ การนำความรู้ในเชิงปรัชญาเข้ามาผสมผสานหาเหตุผลและความจริงร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ ปรัชญาศาสนา ปรัชญากฎหมาย ปรัชญาการศึกษา ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ปรัชญาการเมือง ปรัชญาภาษา ปรัชญาจิต ปรัชญาประวัติศาสตร์ ปรัชญาคณิตศาสตร์ และปรัชญาสังคม จึงกล่าวได้ว่าความรู้ทางปรัชญารวบรวมองค์ความรู้ทุกอย่าง และไม่จำกัดอยู่ในสาขาใดสาขาหนึ่ง ดังนั้น ปรัชญาจึงเป็นต้นกำเนิดของศาสตร์ต่างๆ เป็นศาสตร์สากล(Universal Science) แม้ว่าศาสตร์ทั้งหลายจะแตกต่างจากปรัชญาตรงที่ให้ความจริงที่แน่นอน และมีกฎเกณฑ์เฉพาะมารองรับ แต่ศาสตร์เหล่านั้นก็ยังไม่พ้นจากกรอบของปรัชญาไปได้ เพราะปรัชญาได้ติดตามแทรกไปอยู่ดุษฎาในทุกศาสตร์ นั่นคือแต่ละศาสตร์ย่อมจะมีทฤษฎี จุดหมาย คุณค่าของตนเอง สิ่งเหล่านี้ก็คือปรัชญานั้นเอง เพราะฉะนั้น ปรัชญาจึงมีทั้งก่อนจะเป็นศาสตร์ และหลังจากการเป็นศาสตร์แล้ว^{๑๑}

ปรัชญาธรรมจากธรรมเนียมของทมิฬ

ธรรมเนียมของทมิฬมีคำสอนเชิงปรัชญาอยู่มากมาย หากพิจารณาธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่อง ของทมิฬ จากงานวิจัยนี้ คือ ฌาน จิตา มายา และไวษณวี ในเชิงปรัชญาบริสุทธิ์ ก็จะพบทั้งอภิปรัชญา ญาณวิทยา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ และตรรกศาสตร์ ครบถ้วน แต่หากจะตีความในเชิงปรัชญาประยุกต์ โดยการจำแนกประเภทก็จะจัดอยู่ในประเภท “ปรัชญาศาสนา” แต่อันที่จริงแล้ว ก็ยังแทรกศาสตร์อื่น ๆ ไว้อีกมากมาย ดังที่จะแสดงให้เห็นชัดเจนตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ : ตีความธรรมเนียมของทมิฬในเชิงปรัชญา

ธรรมเนียม	ตีความเชิงปรัชญา
๑.ทฤษฎีควอนตัม“อนุภาคเป็นคลื่น”และยิ่งขอบเขตของมันเล็กลงเท่าใด อนุภาคจะสั้นเร็วขึ้นเท่านั้น อนุภาคของวัตถุส่วนใหญ่ถูกดึงดูดด้วยโครงสร้างของโมเลกุลอะตอม นิวเคลียส สสารของวัตถุจึงไม่หยุดนิ่งมีสภาพเคลื่อนไหวเสมอ นักฟิสิกส์ทุกคนรู้ชัดแจ้งและตรงนี้ พระพุทธศาสนากล่าวไว้มนุษย์ประกอบด้วยธาตุ ๖ ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุ ๔ ที่รู้จักกันดี อากาศธาตุคือ..ความว่าง วิญญาณธาตุคือ..พลังงาน และพระพุทธศาสนายืนยันก่อนทฤษฎีควอนตัมในวัตถุมีวิญญาณ พลังงาน ความ	๑. ข้อ นี้ จัด อยู่ใน ประเภท ของ อภิปรัชญา(Metaphysic)คือการค้นหาความจริงสูงสุดทฤษฎีควอนตัม เป็น วัตถุนิยม เชื่อว่าความจริงสูงสุด คือ สสาร และ พลังงาน ส่วนทัศนะของทมิฬเกี่ยวกับธาตุ ๔ ใน พระพุทธศาสนาเป็นจิตนิยม คือ เชื่อว่า ความจริงสูงสุดคือจิต และสสารเป็นผลมาจากจิต ดังที่กล่าวว่า “กฎแห่งเอกภาพคือกฎแห่งกรรม” กรรม คือ การกระทำโดยเจตนา

^{๑๑} พิลิฐ์ โคตรสุโพธิ์, **ทฤษฎีและปัญหาญาณวิทยา**, (เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๑-๒.

เคลื่อนไหวแม้แต่ในความว่าง..ปรากฏการณ์ทั้งหมดบนโลกล้วนเชื่อมสัมพันธ์กัน อย่างเคลื่อนไหวชาวพุทธบอกมานานแสนนาน กฎแห่งเอกภาพคือกฎแห่งกรรม กฎแห่งการเคลื่อนไหว^{๑๒}	ซึ่งเจตนาดังกล่าวมาจากจิตหากจะมองในแง่ปรัชญาประยุกต์ข้อความที่ ยกมานี้เป็นได้ทั้งปรัชญาวิทยาศาสตร์ และปรัชญาศาสนา
๒.เรามาจากจุดสว่าง จะดับแสงแห่งจิตให้มืด เรามาจากความสว่าง จงกลับไปสู่ความสว่าง เพิ่มความสว่างให้จิตวิญญานมากขึ้น เมื่อพลังงานในจิตสูงขึ้น เราจะสลัดความโยงโย ไปสู่ความเป็นอิสระที่เรียก“นิพพาน”.. นิพพานค่ะ นิพพานไม่ได้ดับสูญหายไปไหน แต่ดวงจิตเป็นอิสระหมดการร้อยรัด ข้องเกี่ยวแล้วเท่านั้น^{๑๓}	๒.ทมยันตีกล่าวถึงธรรมชาติของจิตมนุษย์ ที่เริ่มด้วยความสว่าง (จิตประภัสสร) ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาและกล่าวถึงความจริงสูงสุด(Ultimate Reality) คือ “นิพพาน” ข้อความนี้แสดง ให้เห็นถึงความเป็นอภิปรัชญาแบบจิตนิยม
๓.ศาสนากลับมีคำตอบมานาน ทว่าคนกับเยาะหยันดูหมิ่นว่างมลาย หลีก กฎเกณฑ์หนทางปฏิบัติกำหนดพร้อม..ผู้คนหาไม่รู้ไม่ธรรมเนียมเหล่านั้นเป็น “ปัจเจกตั้ง” ใครทำ ใครรู้ ใครได้^{๑๔}	๓. “ปัจเจกตั้ง” ใครทำ ใครรู้ ใครได้ หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติเป็น ญาณวิทยา (Epistemology) อันเกิดจากการหยั่งรู้ภายใน (Intuition) จากข้อความดังกล่าวผ่านมุมมองของพระพุทธศาสนา ทมยันตีหมายความว่าถึง ปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ
๔. สติก่อให้เกิดปัญญา ด้วยเหตุนี้การเข้าสู่“นิพพาน”จึงใช้มหาสติก่อให้เกิดพุทธิปัญญา ด้วยเหตุนี้การเข้าสู่นิพพาน จึงใช้มหาสติก่อให้เกิดพุทธิปัญญา “ดับ”กิเลสทั้งสิ้นทั้งปวง จิตตัดขาดกิเลส จึงนิพพาน^{๑๕}	๔.ทางพระพุทธศาสนาสติเป็นหนทางนำสู่หนทางเข้าสู่ปัญญาที่จะนำพาสู่ความหลุดพ้น คือ “นิพพาน” ในเชิงปรัชญาเป็นทั้งญาณวิทยา คือ “หนทางสู่ปัญญา” และ อภิปรัชญา คือ “นิพพาน”

^{๑๒} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๔๕๔.

^{๑๓} ทมยันตี, ไชยณวิ เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๓๙๒.

^{๑๔} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๒, หน้า ๔๕๔.

^{๑๕} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๔๒๔.

๕.เราจะรักผู้อื่นให้เท่ากับรักตนเอง เราจะเมตตาคนอื่นเสมอตนเอง ถ้าเราอยากให้ผู้อื่นยิ้มกับเรา จงยิ้มให้เขาก่อน จิตอันเปี่ยมด้วยพลังแห่งความเมตตาหรือจะจงให้ผู้อื่นรักเราได้^{๑๖}	๕. ข้อนี้เป็นเรื่องการทำความดี และอุดมคติของชีวิต คือ การใช้ชีวิตแบบใดคือการใช้ชีวิตที่ดี จัดเป็น “พุทธจริยศาสตร์” และการมีเมตตาต่อกัน ยังส่งผลให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข ในแง่ของปรัชญาประยุกต์นับเป็นได้ทั้งปรัชญาศาสนา และปรัชญาสังคมได้ด้วย
๖.ความจริงการกระทำจิต การกระทำ ความดี ทำได้เสมอไม่ต้องรอทำนั่ง ทำยืน ไม่ต้องรอเวลาเช้า สาย บ่าย ค่ำ ไม่ต้องรอตั้งพิธี	๖.ทมยันตีนำเสนอว่าการทำความดีทำได้ตลอดเวลา (อกาลโก) ทุกอริยาบท ข้อความนี้กล่าวถึง ข้อควรปฏิบัติในการทำความดีจัดเป็น “จริยศาสตร์”
๗.เราพูดจริง ๆ นะ เรากำลังทดลองว่าชีวิตอุบัติขึ้นในโลกได้อย่างไร ไม่มีอะไรในโลกนี้กำเนิดมาโดยไม่มี เหตุผล..เรื่องทั้งหมดที่ประสบมาต้องมีเหตุจึงมีผลเกิดขึ้น แต่ “เหตุ” อยู่ตรงไหน เท่านั้น^{๑๗}	๗.ข้อความในข้อนี้แสดงให้เห็นถึงเครื่องมือที่ปรัชญาที่ใช้ในการแสวงหาความจริงอย่างครบถ้วน คือ (๑)เหตุผล หรือ การให้เหตุผล (Reasoning) ได้แก่ “ไม่มีอะไรในโลกเกิดมาโดยไม่มีเหตุผล” (๒) การสังเกต และการทดลอง(Experiment) ได้แก่ “เรากำลังทดลองว่าชีวิตอุบัติขึ้นในโลกได้อย่างไร” (๓) ความสงสัย (Doubt) และ ความประหลาดใจ(Wonder)ได้แก่ “เรื่องทั้งหมดที่ประสบมาต้องมีเหตุจึงมีผลเกิดขึ้น แต่ “เหตุ” อยู่ตรงไหนเท่านั้น” ดังนั้น เชื่อได้ว่าทมยันตีศึกษาและเรียนรู้วิธีการแสวงหาความจริงในเชิงปรัชญาเป็นอย่างดี สำหรับข้อนี้จัดเป็น ญาณวิทยา ในรูปแบบของ จักรวาลวิทยา คือ ศึกษาเกี่ยวกับความจริง บ่อเกิด และโครงสร้างของจักรวาล สำหรับข้อความนี้ในเชิงพุทธเทียบได้กับอิทัปปัจจยตา

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗๓.

^{๑๗} ทมยันตี, มายา เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๑),

๘. ฝึกดูให้ออก ถ้าคุณบอกว่าจะขอแค่สัมผัส แต่คนมาสัมผัสสัพพายกล้องมาด้วย ทั้ง ๆ ที่เขาเคยถ่ายรูปเรามาแล้วคุณก็ควรอ่านได้ว่ารูปที่เขาถ่ายไปคงใช้ไม่ได้ เขาจึงมาพบเพื่อถ่ายรูปอีก คนฟังหัวเราะแหม่มใส “ตรรกวิทยา”^{๑๘}	๘. ทยันตีตั้งใจแสดงภูมิรู้ทางปรัชญา ด้วยคำตอบของหญิงสาวที่เป็นตัวละครในเรื่องว่า “ตรรกวิทยา” (Logic) อย่างตรงไป ตรงมาข้อนี้สังเคราะห์ได้การพิจารณาอย่างแยบคาย หมายถึงโยนิโสมนสิการในพระพุทธศาสนา และเป็นตรรกวิทยาแบบ (Formal Logic) เป็นตรรกวิทยาที่ให้หลักและวิธีคิดหาเหตุผลไว้อย่างเป็นแบบสำเร็จ^{๑๙}
๙. “มนุษย์ทุกคนต้องตาย อยากตาย ถ้าไม่อยากตาย ก็ต้องตาย”^{๒๐}	๙. สำหรับข้อความนี้แสดงถึงตรรกวิทยาได้อย่างชัดเจนเนื่องจากมีสองอย่างอยู่ด้วยกันในที่นี้คือ (๑) อยากตาย(๒)ไม่อยากตาย แม้สองอย่างขัดแย้งกันแต่ก็ได้คำตอบเดียวกันนั่นคือ “ต้องตาย” ที่คำตอบออกมาเป็นเช่นนี้ เพราะต้องให้เหตุผลประกอบว่า “มนุษย์ทุกคนต้องตาย” เป็นสัจธรรม ทั้งยังแสดงถึงไตรลักษณ์และมรณานุสติ ในเชิงตรรกวิทยาความในข้อนี้เป็นตรรกวิทยาแบบนิรนัย (Deductive Logic) คือเป็นตรรกวิทยาที่หาเหตุผลโดยตั้งหลักใหญ่ขึ้นก่อน(หลักใหญ่คือมนุษย์ทุกคนต้องตาย)แล้ว พิสูจน์ไปหาหลักย่อยว่าเป็นอย่างนั้นหรือไม่^{๒๑}
๑๐. “มนุษย์ก็เหมือนเทียน มีเปลวไฟแห่งความทุกข์เผาตน มีน้ำตาเทียน หยาดหยดหล่อเลี้ยงไม่ขาดสายมนุษย์ก็เหมือนรูปเผาไหม้	๑๐. ทยันตีเป็นผู้ที่มีศิลปะในการถ่ายทอดธรรมผ่านตัวอักษร ดังตัวอย่างที่นำมาอ้าง แม้เป็นเรื่องความตายซึ่งเป็นเรื่องที่มนุษย์พรันพริง

^{๑๘} ทยันตี, มายา เล่ม ๑, หน้า ๑๑๑.

^{๑๙} สุชีพ ปุญญานุภาพ, **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : เรื่องแสงการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒๘.

^{๒๐} ทยันตี, ไชยวินี เล่ม ๒, หน้า ๓๙๙.

^{๒๑} สุชีพ ปุญญานุภาพ, **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**, หน้า ๑๒๘.

เป็นเจ้าฐลี บางคนทิ้งกลิ้งกำจาย หมดยุค หาก ไม่หมดควันหอม” ^{๒๒}	หมยันตีอธิบายความผ่านภาษา สละสลวยว่า มนุษย์ทุกคนมีความตายเป็นธรรมดา หากคนดี เมื่อตายความดีนั้นก็ยังเป็นที่จดจำของคนที่อยู่ ข้างหลัง ข้อความสั้น ๆ นี้ ยังสามารถแสดงถึง ทุกขในอริยสัจ ๔ กฎแห่งไตรลักษณ์ และเป็น มรณานุสติด้วยภาษาอันสุนทรีย์จึงจัดอยู่ใน สุนทรียศาสตร์ (aesthetics)
--	--

๔.๑.๑.๓ เทวศาสตร์ในธรรมเนียมของหมยันตี

ธรรมเนียมของหมยันตีปรากฏความเชื่อเรื่องเทวดาในพระพุทธรูปศาสนามากมายในหลายบทหลายตอน ดังที่หมยันตีกล่าวว่า “ก่อนจะกลับบ้านจะพยายามถ่ายทอดความรู้ในเชิงพุทธปรัชญาและเทวศาสตร์ที่พอมิ พอทำ การอธิบายในศาสตร์ทั้ง ๒ เป็นเรื่องที่หนักใจพอสมควร ทว่าพยายามกระทำ เพราะตั้งใจให้อานิสงส์แห่งการปฏิบัตินี้ บังเกิดทั้งผู้อ่านและผู้เขียน”^{๒๓}

ก่อนที่จะกล่าวถึงเทพและเทวดาในธรรมเนียมของหมยันตี จะแสดงที่มาหรือการเกิดของเทพและเทวดาโดยสังเขปเสียก่อน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับเทพของพราหมณ์และเทวดาในพระพุทธรูปศาสนา

ที่มาของเทพและเทวดา

มนุษย์รู้จักเทพเจ้าหรือเทวดามาตั้งแต่โบราณกาล ยาวนานเท่ากับการเกิดขึ้นของสังคม มนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ ในทฤษฎีของผู้วิจัย มีความเห็นว่าเทพเจ้าหรือเทวดาในยุคแรก ๆ เกิดขึ้นมาจากความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของมนุษย์ คือ ผสมผสานกันระหว่างความกลัว และความต้องการที่พึ่งทางใจในการดำเนินชีวิต ในยุคแรก ๆ ที่สภาพสังคมยังไม่ซับซ้อน สิ่งที่มนุษย์เผชิญหน้าเป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวทั่วไป อันได้แก่ภัยธรรมชาติต่าง ๆ เมื่อมนุษย์ไม่สามารถควบคุมความเป็นไปของธรรมชาติได้ด้วยตนเอง จึงสร้างเกราะป้องกันภัย โดยใช้มนภาพสร้างเทพเจ้าสายฟ้า เทพเจ้าลม เทพเจ้าฝน และเทพเจ้าอื่น ๆ ขึ้นมาเพื่อควบคุมธรรมชาติอันตนไม่สามารถควบคุมได้ และเพื่อใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ นานเข้าเรื่องราวของเทพเจ้าถูกเล่าขานปากต่อปาก กระทั่งถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมสร้างเป็นตำนาน ทำให้เทพเจ้าเหล่านี้เป็นที่รู้จักและมีตัวตนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตำนานเทพเจ้ากรีก-โรมัน เทพเจ้าองค์แรก ๆ ล้วนเริ่มต้นมาจากเทพเจ้าผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น เทพเจ้าซูส หรือ จูปีเตอร์เป็นเทพปกครองสูงสุดเป็นเจ้าแห่งท้องฟ้า โพไซดอนเป็นเทพเจ้าแห่ง

^{๒๒} หมยันตี, จิตา เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๘), หน้า ๑๖๘.

^{๒๓} หมยันตี, จิตา เล่ม ๑ , หน้า คำนำสำนักพิมพ์.

ห้องทะเล^{๒๔} ต่อมาเมื่อนุชนัยพัฒนาขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กันจนเกิดเป็นสังคม ก็เริ่มมีเทพีแห่งปัญญา เทพีแห่งความรัก และเทพเจ้า อื่น ๆ ตามมามากมาย เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อ ความคิด และจิตใจ สอดคล้องกับแนวคิดของเฮเกล (George Hegel) นักปรัชญาจิตนิยม (Idealist) ชาวเยอรมัน ที่ว่า “พระเจ้าจะเป็นพระเจ้ายกก็โดยรู้จักตัวของพระองค์เอง การรู้ตัวพระองค์เองก็คือการสำนึกถึงพระองค์โดยมนุษย์ และนั่นก็คือ ความรู้ที่มนุษย์เรามีถึงพระเจ้านั่นเอง ความรู้นี้จะช่วยให้คนเราเข้าใจตัวเองในพระเจ้า”^{๒๕} กล่าวแบบง่าย ๆ พระเจ้าก็คือจิตของมนุษย์นั่นเอง

กิริติ บุญเจือ กล่าวถึงมโนภาพของปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติว่า ศาสนาทุกศาสนาที่มีองค์การ เช่น ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู มองว่า “เรารู้เรื่องเหนือธรรมชาติโดยศาสดาเป็นผู้สอน และมีวิธีให้เราคิดจนเข้าใจได้ ศาสดาจะรู้มาได้โดยวิธีใดนั้น แล้วแต่องค์การทางศาสนาแต่ละองค์การจะแถลงไว้ เราปุถุชนธรรมดาต้องอาศัยเชื่อตามศาสดา อย่างน้อยก็ในตอนเริ่มต้นเข้าถึงศาสนา เพื่อจะได้รู้อย่างซาบซึ้งต่อไปด้วยตนเองในภายหลัง”^{๒๖}

พุทธทาสภิกขุ กล่าวในหนังสือภาษาคนภาษาธรรมว่า “พระเป็นเจ้าหรือพระเจ้าในภาษาคนหมายถึงเทวดาที่มีอำนาจในการสร้าง ในการบันดาล ในการเนรมิตต่างๆ แต่ในภาษาธรรม พระเป็นเจ้า หมายถึงอำนาจลึกลับที่ไม่ต้องเป็นตัวคน ไม่ต้องเป็นตัวเทวดา ไม่ต้องเป็นตัวอะไรทั้งหมด แต่เป็นนามธรรมเช่นกฎของธรรมชาติ”^{๒๗}

เทวดาในพระพุทธศาสนา

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มักกล่าวถึงเทพเจ้าหรือเทวดาไว้มากมาย ในบรรดาเทวดาที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือท้าวสักกะ เทวราชาประจำสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แต่เดิมพระอินทร์ หรือท้าวสักกะ เทวราชาเป็นเทพที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวท คนอินเดียคุ้นเคยกับเรื่องราวการต่อสู้ของพระอินทร์กับอสูระหรือพวักยักษ์ จากเทวาสตฺรสงคราม^{๒๘} นอกจากนี้ศาสนาพราหมณ์ฮินดูโบราณ ยังนับถือพระอินทร์เป็นเทพเจ้าองค์แรก กระทั่งปัจจุบันยังมีการบูชาพระอินทร์อยู่ในหมู่ผู้นับถือทั่วไป แต่พระอินทร์ในศาสนาพราหมณ์ถูกลดบทบาทลง และหันมายกย่องพระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะขึ้นเป็นใหญ่แทน อย่างไรก็ตามพระอินทร์ เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมของอินเดียสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธ

^{๒๔} เอดิธ แฮมิลตัน (Edith Hamilton) อ้างใน นพมาศ แวหงส์, **ปกณณัมปรัมปรา**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สายธุรกิจโรงพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๓๘.

^{๒๕} เฮเกล (George Hegel) อ้างใน กิริติ บุญเจือ, **ย้อนอ่านปรัชญานวยุคของมนุษยชาติ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ๒๕๕๖) หน้า ๒๔๙.

^{๒๖} กิริติ บุญเจือ, **เริ่มรู้จักปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ๒๕๕๕) หน้า, ๒๐๔.

^{๒๗} พุทธทาสภิกขุ, **ภาษาคน ภาษาธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุภาพใจ ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

^{๒๘} พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, **ราหูอมจันทร์ในพระไตรปิฎกควรตีความอย่างไร, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๙, ฉบับที่ ๓, กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖: ๕.**

องค์ทรงแสดงธรรม โดยทรงนำพระอินทร์หรือท้าวสักกเทวราชเข้ามาในฐานะเป็นบุคคลาธิษฐาน ประกอบการแสดงธรรม จึงเป็นเสมือนกุญแจสำคัญเพื่อสื่อสารกับผู้คนในสมัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์ หรือ ฮินดู ที่รู้จักกับพระอินทร์เป็นอย่างดี

เทวดาในพระพุทธศาสนามี ๓ ประเภท (๑) สมมุติเทพ เทวดาโดยสมมติ ได้แก่ พระราชา พระราชินี ราชกุมาร ราชกุมารี (๒) อุปัตติเทพ เทวดาโดยกำเนิด ได้แก่ เทวดาจริง อาทิ ท้าวสักกเทวราช มาตลีเทพบุตร (๓) วิสุทธิเทพ เทวดาโดยความบริสุทธิ์อย่างสูง ได้แก่ พระอรหันต์พระปัจเจกพระพุทธเจ้า และ พระพุทธเจ้า เทวดาโดยความประพฤตินี้ ที่ว่าอย่างสูง ได้แก่ พระอรหันต์ที่ละกิเลสได้ เป็นอันแสดงว่าอย่างต่ำก็มี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ประกอบด้วยหิริ ความละอายแก่ใจ โอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อบาปทุจริต ประพฤติธรรมฝ่ายขาว คือ คุณงามความดี ชื่อว่ามีธรรมของเทวดา เทวดาในพระพุทธศาสนา เถรวาท อุปัตติขึ้นด้วยกุศลกรรมหรือการทำความดี อาทิ ประพฤติธรรมอันทำให้เกิดเป็นเทวดา ได้แก่ เทวธรรม ๒ (หิริ-โอตตัปปะ) วัตตบท ๗ สัมปทา ๕ รวมถึงทานคือการทำสิ่งอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นดังที่พระพุทธองค์ทรงตอบเทวดาเกี่ยวกับเรื่อง “บุญ” ว่า “ชนเหล่าใดปลูก ปาอันนารัณมัย สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ และให้ที่พักอาศัย บุญย่อมเจริญแก่คนเหล่านั้นทั้งกลางวันและกลางคืน ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้วย่อมไปสู่สวรรค์”^{๒๙}

การบูชาเทวดาในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การบูชาในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ๑.อามิสบูชา ๒.ปฏิบัติบูชา การบูชาแบบอามิสบูชา คือ บูชาด้วยสิ่งของ ดอกไม้ ธูปเทียน ส่วนปฏิบัติบูชาทำโดยการปฏิบัติด้วยการทำความดีต่าง ๆ เช่นการปฏิบัติตามแนวทางแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ คือ ๑.สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ๒.สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓.สัมมาวาจา เจรจาชอบ ๔.สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ ๕.สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖.สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗.สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ ๘.สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ^{๓๐} ปฏิบัติบูชาที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าประเสริฐกว่าการบูชาอย่างอื่น เพราะสามารถรับผลของการบูชาได้มากกว่าหลายเท่า จนสามารถพ้นทุกข์ได้ทั้งสามารดำรงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนมั่นคงอยู่ในโลกด้วย^{๓๑}

^{๒๙} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๔๗/๖๑.

^{๓๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๒๙๙.

^{๓๑} พ. สกิตวรรณ (นามแฝง), **อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๘, หน้า ๔๒.

เทพในศาสนาพราหมณ์

เทพของพราหมณ์ดำรงอยู่ในลักษณะของเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ สามารถดลบันดาล สิ่งต่าง ๆ ได้ และมีอำนาจเหนือมนุษย์^{๓๒} อุปัตติเทพตามคัมภีร์พระเวทแบ่งประเภทของเทพออกเป็น ๓ ประเภท เรียกว่าไตรตรึงษเทพ คือ (๑) เทพเจ้าที่สถิตย์อยู่บนสวรรค์ (๒) เทพเจ้าที่สถิตย์อยู่บนอากาศ (๓) เทพเจ้าที่สถิตย์อยู่บนพื้นโลก^{๓๓} เทพของพราหมณ์ถือกำเนิดจากความเชื่อและมีการนับถือเทพฟ้า ดิน ดวงอาทิตย์ อากาศ ดิน น้ำ ลมและไฟ รวมถึงความเชื่อว่าธรรมชาติเป็นผู้สร้าง เป็นผู้ทำลาย และการบูชาัญญเพื่อแสดงความจงรักภักดีและความพึงพอใจต่อเทพเจ้า^{๓๔}

ธรรมเนียมของหมยันตีทั้ง ๔ เรื่อง คือ ฌาน จิตา มายา ไชยณวิ ปรากฏความเชื่อและเกี่ยวกับเทวดาในพระพุทธศาสนา และเทพเจ้าแบบพราหมณ์ปะปนอยู่มากมาย

การบูชาเทพในศาสนาพราหมณ์

การบูชาและพิธีกรรมต่าง ๆ อยู่คู่กับศาสนาพราหมณ์มาแต่ยุคพระเวท การบูชา (Puja) ที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมอินเดียทุกวันนี้มีความแตกต่าง กล่าวคือ สมัยพระเวทพิธีกรรมบวงสรวงเพื่อติดต่อกับเทพเจ้าจะกระทำโดยพราหมณ์เท่านั้น ผู้คนทั่วไปต้องอาศัยพราหมณ์เป็นสื่อกลางระหว่างเทพเจ้ากับตน และพิธีการต่าง ๆ ก็ซับซ้อน ผู้ที่อยู่ในวรรณะล่างมักถูกกีดกันหรือไม่ได้รับความเต็มใจที่จะทำพิธีให้ ด้วยพราหมณ์มักมุ่งในลาภสักการะที่จะได้มากกว่าการทำเพื่อวัตถุประสงค์ต่อพระเจ้าอย่างแท้จริง ต่อมาเมื่อเข้าถึงยุคที่ภักดีเฟื่องฟู ได้เกิดแนวคิดการแสดงความจริงรักภักดีต่อพระเจ้าได้ด้วยวิธีต่าง ๆ หนึ่งในวิธีเหล่านั้นคือการบูชา ในอดีตไสวณิกายต่อสู้กับศาสนาพุทธและศาสนาเชน และแข่งขันกับลัทธิอื่น ๆ ด้วยการอุทิศตนของศาสนิกที่มีศรัทธาแรงกล้าออกเดินทางเผยแผ่คำสอนของลัทธิพร้อมกับวิธีการบูชาในรูปแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่แก่มวลชน^{๓๕} ประกอบด้วย การสวดมนต์ ร้องเพลง เต้นรำ ถวายพระเจ้า เป็นการกระทำที่เรียบง่ายทุกคนสามารถทำได้ ไม่ต้องมีพิธีรีตอง วิธีนี้เป็นที่ชื่นชอบของผู้คนและยังเป็นการลดบทบาทของพราหมณ์ลงด้วย การบูชาในลักษณะนี้แพร่หลายยิ่งขึ้นโดยไวษณพนิกาย ที่ถือเอา พระวิษณุ (หรือพระนารายณ์) เป็นเทพสูงสุด ผ่านทางเรื่องราวในปุราณะและมหากาพย์ที่ตัวละครเอกมักทำพิธีบูชาอ่อนน้อมต่อเทพเจ้าด้วยตนเองตามวิธีของภักดี(เน้น

^{๓๒} สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**, หน้า ๖๘.

^{๓๓} พระอธิการประทุม จารุวิโส (ปรางมาศ), การศึกษาเปรียบเทียบเทวดาในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทกับเทพในทัศนะของศาสนาพราหมณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธานุศาสนเถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๗.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖.

^{๓๕} บุคคลเหล่านี้มีชื่อเรียกเฉพาะว่า Nayanars ระบุใน Jayaram V. **The Original and history of Puja**. [online]. source : <http://hinduismwebsite.com> [24 April 2017].

ความรักระหว่างพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์และที่มนุษย์พึงมีต่อพระเจ้า) จากนั้นการบูชาก็ได้พัฒนาให้มีความพิถีพิถันขึ้น จนกลายเป็นธรรมเนียมและประเพณีของชาวฮินดูในปัจจุบัน

เมื่อทำความเข้าใจกับเทวดาในพระพุทธศาสนาและเทพของพราหมณ์กันแล้ว จะขอแสดงบริบทของเทวดาพุทธกับเทพพราหมณ์ในธรรมเนียมของทมยันตีเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนตามตาราง

ตารางที่ ๔.๒ เทวดาของพระพุทธศาสนาในธรรมเนียมของทมยันตี

เทวดาในพระพุทธศาสนา	วิเคราะห์
๑. เทพอยู่ที่ต้นไม้ม “อยู่ตรงไหน ไม่เห็นมี” เพราะธาตุขันธ์ท่านละเอียดขึ้นไปอีกนะสิ เจ้าอยากเห็นมิใช่หรือ แสงแวววาบเป็นของใคร หรือเทพเป็นอย่างไร ^{๓๖}	เทพที่อยู่บนต้นไม้ม หมายความว่า “รุกขเทวดา” หรือ เทวดาประจำภาคพื้น เทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา ดังความว่า “รุกขเทวดาและพวกเทวดาที่สิงอยู่ที่ต้นไม้อันเป็นโอสภหญาและต้นไม้เจ้าป่า” ^{๓๗}
๒. ไอ้ตัวเล็ก..ที่เจ้าเรียกภาพคนหรืออะไรก็แล้วแต่ จริงแท้ท่านเป็นเทวดา เทวดาแปลว่าผู้ประเสริฐ ท่านที่จะเป็นเทวดาได้ ความจริงท่านเป็นคนมาก่อน หากคนที่จะเป็นเทวดาต้องรู้จักเทวธรรม คือต้องทรงศีลบริสุทธิ์ มีจิตเมตตาปราณีตลอดกาล ตลอดสมัยและมีเทวธรรมสองข้อคือ มีหิริ ความละอายต่อความชั่ว ไม่ทำความชั่วทั้งในที่ลับที่แจ้ง มีโอตตปปะ คือกลัวผลของความชั่ว เอาแต่ง่าย ๆ แค่นี้ก็เป็นเทวดากันได้ หากมนุษย์นอกจากไม่ทำ เขายังไม่เชื่อว่ามีเทวดาด้วย ^{๓๘}	เทวดาในพระพุทธศาสนาเถรวาท อุดมคติขึ้นด้วยกุศลกรรมหรือการทำความดี อาทิ ประพฤติธรรมอันทำให้เกิดเป็นเทวดา ได้แก่ เทวธรรม ๒ (หิริ-โอตตปปะ) วัตถุประสงค์ ๗ สัมปทา ๕ รวมถึงทาน คือการทำความดีอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นดังที่พระพุทธองค์ทรงตอบเทวดาเกี่ยวกับเรื่อง “บุญ” ว่า “ชนเหล่าใดปลูกป่าอันน่ารื่นรมย์ สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ และให้ที่พักอาศัย บุญย่อมเจริญแก่คนเหล่านั้นทั้งกลางวันและกลางคืน ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้วย่อมไปสู่สวรรค์” ^{๓๙}
๓. “พ่อเราชื่อ..ท้าวเวสสุวรรณ พ่อเราอยู่โน้น..ทิศเหนือ ทางเขาหิมาลัย” ^{๔๐}	พระไตรปิฎกแสดงไว้ว่าที่ประทับของท้าวเวสวัณ คืออุตตรกุรุทวีปเป็นสถานที่งดงามน่ารื่นรมย์ และแสดงถึงที่มาของชื่อ “เวสวัณ” ไว้ในอภินาฏียสูตรว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์

^{๓๖} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๑ , หน้า ๙๓.

^{๓๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๖๙/๕๑๐.

^{๓๘} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๑, หน้า ๑๕๔.

^{๓๙} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๔๗/๖๑.

^{๔๐} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๑, หน้า ๒๑๕.

	ท้าวฤเวรมีราชธานีชื่อวิสาขา ฉะนั้น มหาชนจึงเรียกท้าวฤเวรมหาราชว่า ท้าวเวสวัณ”^{๔๑} ธรรมิกสูตร กล่าวถึงท้าวเวสวัณว่า “ถึงแม้ท้าวเวสวัณ ซึ่งมีพระนามเดิมว่า ท้าวฤเวร ก็ยังเสด็จเข้ามาเฝ้าทูลถามปัญหาธรรม พระองค์แม้ถูกท้าวเวสวัณนั้นทูลถาม ก็ยังตรัสตอบจนท้าวเธอสดับแล้วมีความชื่นชมยินดีจากไป”^{๔๒} ตรงนี้แสดงให้เห็นว่าท้าวฤเวรเป็นเทวดาที่มีส่วนร่วมในการแสดงธรรมของพระบรมศาสดา อันที่จริงแล้ว เทวดาทุกองค์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ล้วนมีความสำคัญในฐานะบุคคลาธิฐานอันเป็นสัญลักษณ์นำไปสู่การแสดงธรรมทั้งสิ้น
๔. เราชื่อ “นล” ที่แรกบอกสั้น ๆ ก่อนจะกระมิดกระเมี้ยนต่อ “นลกุพร..นะ ชื่อมันยาว”^{๔๓}	ท้าวเวสวัณตามคติความเชื่อของพราหมณ์มีพระโอรส ๒ องค์ คือ ๑.วรรณกวี ๒.นนกุพร และมีพระธิดา ๑ องค์ ชื่อมีนาทชี^{๔๔} ทั้ง ๓ ชื่อนี้มีปรากฏอยู่ในธรรมนิยายเรื่อง “ฉาน” แต่ไม่ปรากฏชื่อพระโอรสและพระธิดาทั้ง ๓ องค์นี้ในคัมภีร์เถรวาท ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่าท้าวเวสวัณนำท้าวฤเวรในแบบฉบับของพราหมณ์ และพระพุทธศาสนามาผสานเข้าด้วยกันกับจินตนาการแล้วถ่ายทอดลงในธรรมนิยายเรื่อง “ฉาน”
๕. เทวดาท่านสะอาดต้องบูชาด้วยของหอม ดอกไม้หอมอินเดียไม่ค่อยมีดอกไม้หอมเขาเห็นดาวเรืองเหลือง ๆ เดิมโบราณคงคิดว่า	การบูชาในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ๑.อามิสบูชา ๒.ปฏิบัติบูชา การบูชาแบบอามิสบูชา คือ บูชาด้วยสิ่งของ ดอกไม้ รูปเทียน

^{๔๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๑/๒๔๐.

^{๔๒} ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๓๘๓/๕๘๙.

^{๔๓} อ้างไว้แล้ว

^{๔๔} เทวสถานโบสถ์พราหมณ์, **ท้าวฤเวร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา http://www.devasthan.org/thep_01.html, [๙ ตุลาคม ๒๕๕๙].

เหมือนสีจิวรพระเสี่ยละมั้ง บ้านเราดอกไม้หอม ถมถิดไป มะลิ พุทธชาติ ^{๔๕}	ส่วนปฏิบัติบูชาทำโดยการปฏิบัติ ด้วยการทำความดีต่าง ๆ ตามแนวทางแห่งมรรคมีองค์ ๘ คือ ๑.สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ๒.สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓.สัมมาวาจา เจรจาชอบ ๔.สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ ๕.สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖.สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗.สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ ๘.สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ ^{๔๖} ปฏิบัตินี้พระพุทธร่องค์ทรงยกย่องว่าดีกว่าอามิสบูชา
--	---

ตารางที่ ๔.๓ : เทพของพราหมณ์ในธรรมเนียมของทมิฬ

ธรรมเนียม	วิเคราะห์
“เทวาลัยที่บิณฑามกลางแสงสลับ คบไฟวับแวมเป็นแนว และคลื่นคนหลากหลาย เสียงสังวรัยามนต์เป็นภาษาที่เธอไม่เข้าใจ สะท้อนไปในความเว้งว่างละม้ายคล้ายมีสิ้นสุด ทามกลางแสงคบวับแวมบนแท่นหิน ควันจากกระถางเครื่องหอม คลุ้งราวหอมล้อมไปด้วยม่านขาว บาง เบา” ^{๔๗}	พิธีบูชารูปเคารพของเทพเจ้าให้มีชีวิต ด้วยการรำยมนตราเชิญให้เทพเจ้าเสด็จมาประทับปราณหรือพลังชีวิตจากเทพเจ้าจะถูกส่งมาสถิตอยู่ในรูปเคารพ ในขณะเดียวกันก็จะแผ่ชานไปยังผู้บูชาด้วยเช่นกัน ผู้บูชาสามารถรับพลังนี้ได้ด้วยการแสดงความจริงใจต่อพระองค์ผ่านกระบวนการพิธีบูชาและการทำสมาธิภาวนาถึงพระองค์ในขณะทำพิธี แม้ว่าคนอื่นจะมีความบูชาในวิธีต่าง ๆ กัน แต่รูปแบบที่พบโดยทั่วไปนั้น จะเริ่มด้วยการสวดวิงวอนเชื้อเชิญเทพเจ้าให้ลงมายังโลกมนุษย์ โดยระบุสถานที่และเวลาที่แน่นอน เมื่อเชื่อว่าเทพเจ้าได้เสด็จมาถึงแล้ว ก็เชิญให้ประทับยังที่นั่งซึ่งตระเตรียมไว้อย่างสมพระเกียรติ..ชาว

^{๔๕} ทมิฬ, มายา เล่ม ๒ , หน้า ๒๙๗.

^{๔๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๒๙๙.

^{๔๗} ทมิฬ, มายา เล่ม ๑, หน้า ๑๖๐.

	ฮินดูเชื่อว่าเมื่อทำการรับรองเทพเจ้าอย่างดีแล้วเทพก็จะประทานพรให้^{๔๘} อาร์ตี คือไฟที่มีความสั่นไหว ไฟในลักษณะนี้เชื่อว่ามีพลังกำจัดความชั่วร้าย แสดงถึงการยกย่องและการเฉลิมฉลอง^{๔๙} การมีตะเกียงอาร์ตีในพิธีบูชาถือเป็นส่วนที่สืบมาจากพิธีกรรมบวงสรวงในสมัยพระเวท ที่บูชาไฟเป็นสำคัญ ประโยชน์ของไฟนั้นมากมายทั้งก่อเกิดและทำลาย ไฟเป็นสื่อนำวิญญาณสู่สรวงสวรรค์ในขณะที่เดียวกันก็นำร่างสู่เถ้าถ่าน ไฟใช้เพื่อการหุงหาเลี้ยงชีวิตและเผาผลาญร่างที่ไร้วิญญาณ ในพิธีแต่งงานของฮินดู คู่บ่าวสาวจะเดินรอบกองไฟและสวดขอพรให้มีบุตร เจ้าสาวจะถือไฟที่มีความสั่นไหวเอาไว้ ไฟในฐานะนี้คือการให้ชีวิต ให้ความอุดมสมบูรณ์ ไฟยังเป็นสัญลักษณ์ของ ตบะ เทพเจ้า ปัญญา และความบริสุทธิ์ของจิตวิญญาณ^{๕๐}
“กลิ่นกำยานหอมตลบ เสียงสังข์วิชัยมนต์กังวานศักดิ์สิทธิ์..แสงสว่างจากองค์ปราสาทส่องเป็นลำแสงออกมา ภายในอันมืดมิดกระจ่างเป็นสีทองที่ละน้อย ท้ายสุด..จะว่าเห็นฤๅใช่เห็น เพราะมีกระจ่างแก่ตา จะว่ามีเห็นก็มีใช่ เพราะภาพดำเป็นเงาปรากฏ “ภายใน” ปราสาทองค์กลางบนแท่นหิน..ฤๅเทวะกับเทวนารีประทับนั่งหนึ่งนั้นบุรุษแน่ รูปทรงนั่งเหยียด หยัดตรง สง่างามไม่ไหวติง ท่ามกลางหมอกควันเครื่องบูชา	ธรรมเนียมเล่าเรื่อง “มายา” ของทมยันตีกล่าวถึงอณูของเทวะและเทพนารี หมายถึงอณูของพระศิวะ และ พระแม่ทุรคา จากเรื่องนี่คือ อติเทพ และ รินทร สำหรับเทวีทุรคานั้นถือกันว่าเป็นปางหนึ่งของพระแม่อุมาหรือปราวตึงค์ชายาหรือศักดิ์ของพระศิวะ

^{๔๘} Gavin Flood, **An introduction to Hinduism**, (British : Cambridge University Press,1996), pp.209-210.

^{๔๙} David Smith, “Aspects of the Symbolism of Fire”, **Symbols in Art and Religion**, ed. by Karel Warner, (Delhi : Motilal Banarsidass Publishers, 1991), p.129.

^{๕๐} อ้างแล้ว

หนึ่งนั้นสตรีแน่ เพราะแม้จะนั่งแบบเดียวกัน หากงามแห่งรูปทรงอรชร บอบบางเพริ้วระหง”^{๕๑} “พระปรีศร์ชัยคือพระที่ประทับแห่งพระแม่เจ้า.. พระหัตถ์กรีดซ้อน “นับพันมือ” ทรงศัตราวุธ ประทับบนหลังสิงห์ แม้พระพักตร์จะงดงาม อำนาจแห่งพระแม่ผู้ทรงเป็น “มหา ทูรคา นักรบ ถูกกล่าวขานยิ่งกว่าภาคที่ถูกกล่าวขานพระนาม “กาลิ” ภาคที่ยิ่งใหญ่กว่า ทรงมหิธานุภาพกว่า นาน ๆ จะมีผู้กล่าวขาน แล้วมหาทูรคา ฤทรงยินยอม”^{๕๒}	
“ไวยรีมาจากพลังงานอันเจิดจ้าร้อนแรงพลังงาน อันทรงศักดิ์แห่งปรมาตมน์”^{๕๓} “ทรงจักรารู แต่ไม่ใช้จักรารู” ไวยรีค่อยแตะลงตรง “เครื่องราง” ที่ห้อยติดคอตลอดเวลา อีกฝ่ายหนึ่งน้อมศีรษะต่อเครื่องหมายนั้น..”จักรแห่งมหาทูรคา ผู้ทรงจักรเช่นนี้มีแค่สององค์ ถ้าเวียนขวาจักรารู แห่งมหาวิษณุ เวียนซ้าย จักรารูแห่งมหาทูรคา การหมุนวนของจักรยิ่งเร็วเท่าไร ตรงกลางจะเป็นศูนย์กลางของจักร จะทำให้พลังงานอื่น ผ่านเกือบไม่ได้ขอใช้คำว่า.เกือบ. พลังงานฝ่ายลบส่วนใหญ่ผ่านไม่ได้ คักตินั้นเป็นของใคร ผู้นั้นต้องใช้ ผู้อื่นใช้แทนมิได้”^{๕๔} “ทูรคาเย นมัส โอม ไวยณวี” สุรเสียงโอม. ครั้นครั้นไปยังขอบจักรวาล ตามด้วยพระนามยิ่งใหญ่ทะยอยไล่เป็นระลอก รัศมีสีแดงฉานดุจโลหิตเป็นลำ โพล่งพุ่งจากผู้ประทับบนพระแท่น	สำหรับข้อความนี้มาจากธรรมเนียมเรื่อง “ไวยณวี” ทมยันตีต้องการใช้ข้อความนี้สื่อว่า ไวยรีเป็นอนุที่มาจากปรมาตมน์ของ “พระแม่ทูรคา” แม้ไม่ได้เอ่ยตรง ๆ แต่ใช้ชั้นเชิงทางภาษาบรรยายความจนผู้อ่านเข้าใจได้ว่า ไวยรีเป็นส่วนหนึ่งของพระแม่ทูรคา โดยทั่วไปคำว่า เทวีของชาวฮินดูจะหมายถึงพระแม่ทูรคา แม้ว่าเทวีจะสามารถใช้ได้กับเทพเจ้าฝ่ายหญิงทั้งหลายก็ตาม คำที่ชาวฮินดูมักใช้เรียกเทวีของพวกเขา คือ พระแม่ หรือ มาตา มาตาจิ อัมมา เทวีก์เช่นเดียวกับองค์ศิวะที่มีลักษณะขัดแย้งหรือตรงข้ามอยู่คู่กันภายในพระองค์ กล่าวคือ แม้พระนางจะดูเย้ายวนด้วยพลังอิทธิเพศแต่พระนางก็ปลีกตนไปบำเพ็ญตบะ แม้พระนางจะดูอ่อนหวานแต่ก็กล้าหาญด้วยเช่นกัน และแม้พระนางจะงดงามแต่ก็

^{๕๑} ทมยันตี, **มายา** เล่ม ๒, หน้า ๒๔๙-๒๕๐.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕๑.

^{๕๓} ทมยันตี, **ไวยณวี** เล่ม ๒ , หน้า ๖๑๙.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๑.

เอิบอาบ ทุกอย่างฉาดฉาน เสียงใส เสนาะ ราว พิน หากกระคนเยาะหยันกังวาน สายอสนียบาต ฟาดพร้อมพระนามเกริกก้อง “โอม ไวษณวี” ^{๕๕}	โหดเหี้ยมในเวลาเดียวกัน ด้วยเหตุนี้พระนาง จึงได้ชื่อว่าทุรคาซึ่งแปลว่าผู้เข้าถึงได้ยาก ^{๕๖}
--	---

ตารางที่ ๔.๔ : เทวดาของพุทธและพราหมณ์กับอนันตดา

เทวดาในพระพุทธศาสนา	เทพของพราหมณ์
เทวดาเราหมายได้ แต่ยึดไม่ได้ หมายได้คือมองดู ว่า การจะเป็นเทวดาจะใช้หลักธรรมอะไร..ก็ อย่างที่พบ..เมตตา กรุณา มุทิตา ยากที่สุดคือ อุเบกขา หมายเอาหลักธรรมของเทวดามาใช้ได้ แต่จะยึดเทวดาเป็นอัตตา อย่างพวกมาวิงวอน นั้นไม่ได้ ^{๕๗}	เกิดแล้วแปรเปลี่ยน ดับ...ขนาดศิลายังเป็น เช่นนี้ มนุษย์จะเป็นอย่างไร แม้เทพเจ้าก็เป็น อนันตดา ^{๕๘}

จากข้อความในตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวรรณคดีของทมิฬไม่ว่าจะเป็นเทวดาของ
พุทธหรือเทพของพราหมณ์ก็เป็นความว่าง ยึดมั่นเป็นตัวเป็นตนไม่ได้ เพราะทุกสิ่งเป็นอนัตตา รูป
สมมุติถูกกำหนดให้เป็นภาพเทพเทวดาในอุดมคติที่งดงามสมบูรณ์แบบ ตามความพึงใจ ตามอุปาทาน
ของมนุษย์ ดังความในธรรมนิยายเรื่องมายาว่า “เทวดาหรือพลังอะไร ต้องใช้คำเจ้าไหม” “สมมุติคิด
ทำไม” คำตอบอ่อนโยนทันควัน “ในคลื่นอันละเอียดแยกกันไปสู่แต่สมมุติ จะเรียกอะไรเทวดา
มหาเทพ ฝี่ ทั้งสมมุติ ทั้งรูป คิดว่าทุกอย่างในโลกคือพลังงานเหมือนกันหมดนั่นแหละรู้จริง”^{๕๙}

ทมิฬตีพรรณนาถึงความเป็นอนัตตาของเทวดาในธรรมนิยายเรื่องไวษณวี ไว้ว่า

จากความสว่างสูงสุด เจาแห่งความมืดเริ่มจับ จากความเย็นระรื่นรส ความร้อนจะแผ่เข้ามา
ยิ่งเพ็ญสุดท่ายแห่งจักรราศรี อำนาจยิ่งไพศาล กฎแห่งธรรมชาติเป็นเช่นนั้น..น้ำแข็งมีความร้อน
แผ่ทำให้ละลาย น้ำเดือดคลายความร้อนแผ่ทำให้เย็น สุดท่ายทั้งสองอย่างธรรมดา การ
แปรเปลี่ยนจึงเป็นปรกติ สรรพสิ่งต้องหมุนเวียน มีสิ่งใดคงที่ แม้แต่“อำนาจเทวะ” เทวดาจึง
เป็นอนัตตา ดังนี้^{๖๐}

^{๕๕} ทมิฬยันตี, ไวษณวี เล่ม ๑, หน้า ๔.

^{๕๖} Gavin Flood, An introduction to Hinduism, p.177.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๔.

^{๕๘} อ้างแล้ว.

^{๕๙} ทมิฬยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๒๘.

^{๖๐} ทมิฬยันตี, ไวษณวี เล่ม ๒, หน้า ๖๙๙.

๔.๑.๑.๔ วิทยาศาสตร์ในธรรมนิยายของทมยันตี

นอกจากทฤษฎีแล้วอีกศาสตร์หนึ่งที่โดดเด่นในธรรมนิยายก็คือวิทยาศาสตร์ ในขณะที่คนส่วนใหญ่ มักมองว่าพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ ไม่น่าจะไปด้วยกันได้ แต่ทมยันตีมีมุมมอง

ที่ต่างออกไป ความคิดของทมยันตีสอดคล้องกับความคิดของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่ว่า

“ถ้าจะมีศาสนาใดศาสนาหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ศาสนานั้นก็คือพระพุทธศาสนา (If there is any religion that could cope with modern scientific needs it would be Buddhism)”^{๖๑}

ทมยันตีน้อมนำพระพุทธศาสนาเข้ามาอธิบายวิทยาศาสตร์อย่างน่าสนใจ นับเป็นอีกก้าว

หนึ่งของการประพันธ์ที่สามารถบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่เข้ากับพระพุทธศาสนาได้อย่างกลมกลืน แสดงให้เห็นว่าทมยันตีเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างและใฝ่เรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจ ก่อนนำมาอ้างอิงในนวนิยายแต่ละเรื่องอย่างประณีต ธรรมนิยายกล่าวถึงเรื่องสสารอะตอม การเคลื่อนย้ายวัตถุ หรือการแปรธาตุวัตถุ ที่กล่าวมานี้เป็นวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ ซึ่งหากไม่ได้ศึกษามาโดยตรงเฉพาะทางก็ยากที่จะเข้าใจ ผู้วิจัยเชื่อว่าหากทมยันตีไม่ได้เรียนรู้และค้นคว้าโดยละเอียด จะไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องเหล่านี้ลงในธรรมนิยายได้อย่างแน่นอน เห็นได้จากที่ทมยันตีสื่อผ่านธรรมนิยายเรื่องฉนวนว่า

ผู้หญิงคนนั้นรู้ว่า ทฤษฎีแห่งฟิสิกส์ยุคใหม่กำลังก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อะตอมมิใช่ของแข็งที่ทำลายมิได้สับไป อะตอมมีหน่วยเล็กกว่า บางทีเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ซึ่งเคลื่อนที่เท่าความเร็วของแสง คลื่นที่บางครั้งเคลื่อนที่เป็นกลุ่ม โน้มเอียงที่จะเกิดหมายความว่ายังไม่มีรู้แน่ชัดว่ามาเมื่อใด เกิดเมื่อใด อย่างไร ว็อท เว้น แวร์ วาย ฮาวร์ ไม่มีคำตอบสำหรับประโยคนี้ ไอน์สไตน์เองเคยnung”^{๖๒}

ทมยันตีกล่าวถึงทฤษฎีควอนตัมไว้ในธรรมนิยายเรื่องฉนวนว่า “ทฤษฎีควอนตัมอนุภาคเป็นคลื่นและยังขอบเขตของมันเล็กลงเท่าใด อนุภาคจะสั้นเร็วขึ้นเท่านั้น อนุภาคของวัตถุส่วนใหญ่ถูกตั้งด้วยโครงสร้างของโมเลกุล อะตอม นิวเคลียส สสารวัตถุจึงไม่หยุดนิ่ง มีสภาพเคลื่อนไหวเสมอ”^{๖๓} “มนุษย์ประกอบด้วยธาตุหก ดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุที่รู้จักกันดี อากาศธาตุ คือความว่าง วิญญาณธาตุ คือพลังงาน และพุทธศาสนายืนยันก่อนทฤษฎีควอนตัม ในวัตถุมีวิญญาณ พลังงาน ความเคลื่อนไหว

^{๖๑} อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ อ้างใน พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ พระพุทธศาสนากับความสมานฉันท์แห่งชาติ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๕.

^{๖๒} ทมยันตี, **ฉนวน** เล่ม ๒, หน้า ๒๕๗.

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๔.

แม้แต่ในความว่าง”^{๖๔} “นักฟิสิกส์ต้องยอมรับปรากฏการณ์ทั้งหมดในโลกล้วนแล้วแต่เชื่อมสัมพันธ์กัน
อย่างเคลื่อนไหว ชาวพุทธบอกมานานแสนนาน กฎแห่งเอกภาพคือกฎแห่งกรรม กฎแห่งการ
เคลื่อนไหว”^{๖๕}

เรื่องทฤษฎีควอนตัมที่ทมิฬย่นตักกล่าวถึงในธรรมนิยายนั้นสอดคล้องกับที่พระธรรมโกศา
จารย์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวไว้ในบทความวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เรื่อง “พระพุทธศาสนากับทฤษฎีควอนตัม : ความเหมือนที่แตกต่าง” ความว่า

ความก้าวหน้าของฟิสิกส์ควอนตัม ช่วยให้เราเข้าใจในพระพุทธศาสนาได้มากขึ้นอย่างไร
ประการแรก ฟิสิกส์ควอนตัมช่วยสนับสนุนเรื่องอนัตตาในพระพุทธศาสนา นั่นคือทั้ง
พระพุทธศาสนาและทฤษฎีควอนตัมต่างยืนยันว่าไม่มีอะตอมหรืออิตตา ที่แบ่งแยกไม่ได้อะตอม
หรืออิตตาเป็นสิ่งที่แบ่งย่อยออกไปได้ ไม่มีอะไรที่เป็นแก่นสารตั้งอยู่ได้ตามลำพังตนเอง ทุกสิ่ง
ทุกอย่างอาศัยกันและกัน เกิดขึ้นตามหลักปฏิจจสมุปบาท ประการต่อมาหลักการแห่งความไม่
แน่นอน (Uncertainty Principle) ของฟิสิกส์ควอนตัมช่วยให้เราเข้าใจคำสอน เรื่องอนิจจังคือ
ความไม่เที่ยงในพระพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น^{๖๖}

นอกจากธรรมนิยายเรื่องฉนวนแล้ว ธรรมนิยายอีก ๓ เรื่องคือ จิตา มายา และไวษณ्वีกี
ล้วนมีเรื่องของวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งสี่ธรรมนิยายเรื่องจิตา กล่าวถึงวิทยาศาสตร์กับ
พระพุทธศาสนาไว้ว่า “เมื่อไหร่ถึงจะไม่เกิด?” จิตตัดขาดจากกิเลสเรียกว่ากฎของอาสวัคชญาณ..ไอน์
สไตน์เคยบอกถ้านิวเคลียสกับอิเล็กตรอนตัดขาดจากกัน พลังปรมาณูก็จบ..เป็นไง..กฎของศาสนากับ
วิทยาศาสตร์^{๖๗} และยังกล่าวถึงความสัมพันธ์ของอะตอมกับรูปสามเหลี่ยมและทำนองสมาธิว่า “นำ
แปลก..ทำนองสมาธิเป็นรูปสามเหลี่ยม นำแปลก..บางแห่งกำหนดความว่างกึ่งกลางลำตัวนำแปลก..ทำ
นองสมาธิเป็นรูปสามเหลี่ยม ความว่างกึ่งกลางบรรจุมันมี วิทยาศาสตร์ปัจจุบันค้นพบว่าหากสร้างบ้าน
รูปสามเหลี่ยมกึ่งกลางบ้านรูปสามเหลี่ยมเก็บอาหารดีที่สุด อาหารจะเน่าช้าที่สุด เครื่องหมาย
สามเหลี่ยมเป็นเครื่องหมายระเบิดของอะตอม การหดตัวของอะตอมก็เป็นรูปสามเหลี่ยมดาวหกแฉก

^{๖๔} อ้างแล้ว

^{๖๕} อ้างแล้ว

^{๖๖} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) , **พระพุทธศาสนากับทฤษฎีควอนตัม : ความ
เหมือนที่แตกต่าง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา
http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=686&articlegroup_id=21, [๙ ต.ค.
๒๕๕๙].

^{๖๗} ทมิฬย่นตี, **จิตา** เล่ม ๒, หน้า ๔๑๖.

จึงเป็นเครื่องหมายของจักรวาล จักรวาลมีการระเบิดและหดตัวสลับกันไป กำเนิดโลกเป็นเอกนี้
สังขารโลกเกิดดับโลกไม่เที่ยงเป็นมายา^{๖๘}

ธรรมนิยายเรื่องมายา พยายามอธิบายความสัมพันธ์ของชีวิตวิทยากับกำเนิด ๔ ใน
พระพุทธศาสนาผ่านบทสนทนาของตัวละครว่า “ทางชีวิตวิทยาบอกว่า การเผาผลาญก่อให้เกิด
ความรู้สึกของชีวิต เช่น ความรู้สึกนึกคิดเกิดจากการเผาผลาญของเซลล์ประสาทในสมอง คนเรามี
ชีวิตเพราะลมหายใจไปทำให้เกิดความร้อนในร่างกาย..ฉะนั้น..ถ้าวิญญาณคือพลังงาน พลังงานจะ
แผ่ผ่านประชุม ธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก่อให้เกิดรูปคือร่างกายขึ้นในครรภ์..การเกิดมี ๔ อย่าง..ใช้ภาษา
ง่าย ๆ คือเกิดจากไข่พวกหนึ่ง เกิดจากของเน่าบูดอย่างหนึ่ง เกิดจากมดลูกและเกิดโดย “ผุด” ขึ้น
ทันที เช่นโอปาติกะ นั่นคือการเกิดในรูปพลังงาน ที่คนไม่เชื่อว่ามีหรือเป็นไปได้ คราวนี้ย้อนมาใหม่ ฟัง
ให้ดี ถ้าพลังงานก่อให้เกิดสสารได้ จะเข้าใจง่ายว่าพลังงานสามารถแปรเป็นธาตุต่าง ๆ ได้”^{๖๙}

ธรรมนิยายเรื่องไวยณวี กล่าวถึงโลกเกิดจากธาตุของดวงดาวว่า “เมื่อธาตุจากดวงดาว
รวมตัวกันเข้า ยุบตัวเย็นลงจึงเกิดเป็นโลก โลกและชีวิตย่อมถือว่ามีมาจากรัฐดาวทั้งสิ้น..วิญญาณเป็น
พลังงานชนิดเดียวกัน “ธาตุ” ที่เหมือนกันจะเกาะเกี่ยวกันได้ อะตอมติดกับกับทอง แม่ไก่ลั่นหากเกาะ
เกี่ยวผูกพัน ดิบูก-ทอง ตี-ข้าว จึงแยกกันดังนี้”^{๗๐}

ดังนั้น สรุปได้ว่าในธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องล้วนนำวิทยาศาสตร์มากล่าวอ้าง โยงใยถึง
พระพุทธศาสนา ด้วยเหตุและผลอันสามารถอธิบายควบคู่กันไปอย่างกลมกลืน

๔.๑.๒.การกำหนดเค้าโครงหรือพล็อตเรื่อง

เมื่อเลือกแนวเรื่องได้แล้ว จึงเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป คือการเรียนรู้กลวิธีในการวางเค้าโครง
เรื่อง ซึ่งนักเขียนมักเรียกขั้นตอนนี้ว่าพล็อตเรื่อง (Plot) การวางพล็อตเรื่องจึงเป็นขั้นตอนที่ ๒ ที่ท
ษณตีให้ความสำคัญ สำหรับการวางพล็อตเรื่อง ทษณตีกล่าวว่า “นักเขียนที่ดีเมื่อเริ่มต้นจรดปากกา
เขียนคำแรกหรือประโยคแรกของนวนิยาย นักเขียนต้องรู้ว่าประโยคสุดท้ายในบทจบของตนจะเขียน
คำไหน ในเรื่องที่กินใจมาก ๆ ต้องเขียนบทจบไว้เลยทีเดียวว่าเราจะจบเรื่องอย่างไร แต่เป็นการเขียน
สั้น ๆ ที่ยังไม่ได้กลั่นกรอง”^{๗๑}

นอกจากนี้ทษณตียังแนะว่า “เมื่อเราได้กำหนดบทจบไว้ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว จะต้องนำมา
พล็อตกับจุดสูงสุดของเรื่อง ซึ่งต้องแนชัดว่าต้องการอะไร ต้องการรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ หรือเรียก
น้ำตาและที่สำคัญควรให้ประโยชน์กับผู้อ่านด้วย”^{๗๒}

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒๓.

^{๖๙} ทษณตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๑๙.

^{๗๐} ทษณตี, ไวยณวี เล่ม ๒, หน้า ๔๘๘.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ทษณตี, ผู้แต่งธรรมนิยาย, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๗๒} อ้างแล้ว

หมยันตีเผยเคล็ดลับของการวางพล็อตเรื่องว่า “จะต้องซื้อตรงต่อพล็อตเรื่องเสมอ ซึ่งความซื้อตรง การมีสัจจะของคนนั้นถือว่าเป็นคุณธรรม ที่ทำให้คนจะได้รับเกียรติ ได้รับการยอมรับจากวงสังคมนั้นศักดิ์ศรีของคนเป็นนักเขียนย่อมอยู่ตรงนี่เอง”^{๗๓}

๔.๑.๓ การค้นและคว่ำหาศาสตร์มาสนับสนุนศิลป์

ในขั้นตอนนี้การที่จะค้นคว้าได้ต้องอาศัยการอ่านเป็นสำคัญ ตรงกับที่ รักชนก นามทอง บรรณาธิการสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม สำนักพิมพ์ที่ตีพิมพ์งานประพันธ์ของหมยันตีมายาวนานหลายสิบปี กล่าวว่า “หมยันตีสั่งสมประสบการณ์ด้วยการอ่านมายาวนาน นักเขียนที่ดีต้องเป็นนักอ่านและนักเล่าเรื่องที่ดียิ่ง”^{๗๔} การอ่านของหมยันตีอ่านมาแต่เยาว์วัย เมื่อครั้งเรียนมหาวิทยาลัยเคยเข้าหอสมุดทุกวันอ่านหนังสือเกือบหมดหอสมุดพระยาดำรงราชานุภาพ เหลือไว้แต่เล่มที่หอดำรง ๆ เขาสงวนไว้ไม่ให้อ่านเท่านั้น นักเขียนที่ดีในแบบของหมยันตีต้องขยันค้นคว้า ทุ่มเทกับการหาข้อมูล ถ้าอ่านยังไม่พอ ก็ต้องสัมภาษณ์ หรือไม่ก็ไปดูสถานที่จริง ในขั้นตอนการค้นคว้าข้อมูลนี้ทำเพื่อรองรับพล็อตเรื่องที่วางไว้นั่นเอง สำหรับในส่วนของการค้นและคว่ำนี้หมยันตีแยกส่วนของการค้นคว้าออกเป็น ๔ ส่วน^{๗๕} คือ

๔.๑.๓.๑ ตัวละคร

ตัวละคร ถือเป็นตัวหลักในการเดินเรื่อง หมยันตีแสวงหาข้อมูลในเรื่องที่จะเขียน เพื่อกำหนด หรือหารูปแบบของตัวละคร โดยเฉพาะตัวละครในนวนิยายประวัติศาสตร์จากการค้นหาข้อมูลทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังของสนธิสัญญาตราจองและสนธิสัญญาแวร์ซาย ที่เป็นพื้นฐานการเขียนเรื่อง “ในฝัน” จนทำให้พบรูป ๆ หนึ่งของเจ้าชายบิสมาร์คแห่งปรัสเซีย ภาพนี้เองที่ทำให้หมยันตีสะดุดกับเอกลักษณ์อันโดดเด่น จนต้องค้นคว้ามาบรรยายบุคลิกลักษณะ “เจ้าชายโอริสสา” ในเรื่องในฝัน^{๗๖} นั่นคือกลวิธีในการค้นคว้ารายละเอียดตัวละครในสมัยโบราณ หมยันตีแนะนำว่า “หากเราต้องการเขียนบรรยายตัวละครที่มีอาชีพใดอาชีพหนึ่ง อย่างเช่น ทนายความ หรือผู้พิพากษา จำเป็นต้องไปดูของจริงว่า บุคลิกลักษณะ การวางตัวของคนทำงานอาชีพนี้จะต้องแสดงบทบาทอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้นำมาพรรณนาในแต่ละบทแต่ละตอนด้วยความระมัดระวังรอบคอบจะได้ไม่ต้องมาตอบคำถามจุกจิกกวนใจขายหน้าคนอื่นทีหลัง”^{๗๗}

เช่นเดียวกันกับตัวละครในธรรมนวนิยายแต่ละเรื่อง มีลักษณะแตกต่างโดยสิ้นเชิง หมยันตีสร้างตัวละครบุคลิกลักษณะ หน้าตา ท่าทาง แม้กระทั่งผิวพรรณให้สอดคล้องกับสภาพความ

^{๗๓} วิศวานาถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตน์หมยันตี, หน้า ๙๖.

^{๗๔} สัมภาษณ์ รักชนก นามทอง, ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๗๕} วิศวานาถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตน์หมยันตี, หน้า ๑๐๙.

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๐

^{๗๗} วิศวานาถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตน์หมยันตี, หน้า ๑๑๒.

เป็นอยู่ สถานะ ได้อย่างแนบเนียนเหมาะสมเจาะ ดังใช้ปลายปากการังสรรค์ตัวละครให้ออกมาโลดแล่นบนแผ่นกระดาษราวกับมีชีวิต ในกรณีตัวละครจากธรรมเนียม ผู้วิจัยมองว่ายิ่งต้องใช้ความละเอียดมากกว่าการสร้างตัวละครทั่วไปตามอาชีพต่าง ๆ เพราะยังต้องใส่อาภักปฏิกิริยาที่ละเอียดขึ้นไป เช่นความสัมพันธ์ของพระ หรือความมีอำนาจในแวตนา น้ำเสียง ของตัวละครอื่น ๆ ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ทมนันตีเก็บรายละเอียดทุกอย่างได้อย่างหมดจดงดงาม และถ่ายทอดออกมาได้อย่างสมจริง ดังตัวอย่างในตาราง

ตารางที่ ๔.๕ : การบรรยายตัวละครเอกในธรรมเนียมของทมนันตี

ตัวละครเอกในธรรมเนียม	บุคลิกและความโดดเด่นของตัวละคร
ใจแก้ว เรื่องฉาน	ผมดำยาวเป็นมันแผ่สยายอยู่ในน้ำ ผิวมันขาวใส มีใช้ขาวธรรมดา หากบอกถึงความบริสุทธิ์ภายใน มันไม่รู้ว่สิ่งที่มีมันมี สัตว์คนถือว่าเป็นความงามอย่างยิ่งยวด^{๗๘} “ร่าง..ปานประดุจท่อนหยกขาว..ผมดำอย่างยิ่ง ยาวอย่างยิ่ง แผ่อยู่เบื้องหลัง เปลือกตาปิดสนิท ริมฝีปากสีสดละไม ปราณี “ตาใน” เท่านั้นที่กวาดทั่วพิภพ”^{๗๙}
จิตา เรื่องจิตา	“ดวงหน้ากลมใสละม้ายคล้ายมีรัศมีเรืองรองฉายจากภายใน”^{๘๐} “เด็กหญิงกระแทกตัวลงนั่ง หนึ่งอง้า ตาคว่าแสดงความโกรธถึงขีดสุด ตาเพ่งเขม็งไปยังชั้นของเล่น..ดวงตาดำ ยาวรี ภายใต้ม่านขนตา ดกดำ งาม หนา กระพริบถี่ ๆ ทำยสุดเบิกกว้าง ที่ละนิด ม่านตาดำขยายจุดสว่างกลางดวงตา เรืองโรจน์ เด็กหญิงเปลี่ยนท่านั่งเป็นขัดสมาธิ มือขวา อวบ ยันหัวเข้าทั้งสองข้างไว้ ริมฝีปาก หุบสนิท ทว่า..มีเค้าละไมถึงพอใจ กิ่งเยาะหยัน ในบางสิ่งเกินวัยอันควรกระทำ ดวงตายาวรี เบิกกว้างจนกลมจุดเรืองรองโชตินาการ ท่านั่งนั่ง

^{๗๘} ทมนันตี, ฉาน เล่ม ๑, หน้า ๗๓.

^{๗๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๙.

^{๘๐} ทมนันตี, จิตา เล่ม ๑ , หน้า ๖๒.

	ไม่ไหวติง ละม้ายคล้ายตุ๊กตา” ^{๘๑}
อติรูป และ มหาเทพ เรื่องมายา	“ผิวสีหม่นอมเขียวววลละออง ตายาวภายใต้ เปลือกตาสองชั้นสีเขียวอ่อนแก่จนถึงรุ่งโรจน์ กึ่งกลางริมฝีปากขาว ยกหยัก ได้รูปสวย”^{๘๒} “บนแท่น..กรุ่นกลิ่นและควันขาวม้วนรอบ บุรุษ เลิศลักษณะนั่งเหยียด หยัดตนตรง เกศามุ่นตลบ แม้จะรุ่มรวยแต่ให้ความคมสันพิศวง ดวงหน้า พริ้มละมุน ริมฝีปากหยัก ยกมุม คล้ายแยมน้อย ๆ เปลือกตาซ้อนสองชั้นยาวตามดวงตาที่แลทอด นิ่ง ครุ่นคำนึงราวกำลังผลิตเพลินเดียวดาย”^{๘๓}
ไวษรี เรื่องไวษณวี	“บัดนี้..ท่ามกลางแสงสว่างอันทอผ่านมานาง ๗ ในห้องอาหาร บุตรสาว ดูกระจ่างใส ราวความ สว่างฉายจากภายใน ผมยาวเสยเรียบ เป็นสี น้ำตาลเข้ม เหลือบเงาเขียวประหลาด รอยจันทร์ เสี้ยวแดงจัด ไวษรีมิได้สวຍ หากเปี่ยม ไปด้วยราศี ประหลาด”^{๘๔}

๔.๑.๓.๒. ฉาก

การบรรยายฉากดูเหมือนว่ามีรายละเอียดมากที่สุดในส่วนประกอบของการเขียนนิยาย นักเขียนต้องจดจำรายละเอียดของฉากทั้งหมดให้ได้ การบรรยายฉากก็เหมือนกับการบรรยายตัวละครต้องสมเหตุสมผล ไม่ใช่วันนี้อยู่ในห้องนั่งเล่นสีฟ้าใส อีกสามวันกลับมาอยู่ในห้องเดิมห้อง กลายเป็นสีชมพูหวาน สิ่งเหล่านี้แม้เป็นรายละเอียดเล็กน้อยแต่ก็ทำให้ผู้อ่านเกิดความขัดแย้งได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องมีก็คือ “สมาธิ”

ทมนันตีเกิดมาในครอบครัวที่แวดล้อมด้วยธรรมะ เพราะวิถีแห่งธรรมะทำให้เธอรู้จักวิธีทำสมาธิมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ด้วยคุณยายจับให้นั่งสมาธิ พร้อมกับเคียวเชืงให้สวดมนต์

แลกกับนิทานเป็นประจำ^{๘๕} ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ทมนันตีมีความสามารถในการจดจำรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในฉากได้อย่างแม่นยำ การวางฉากของทมนันตีละเอียดละออ นอกจาก

^{๘๑} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๒.

^{๘๒} ทมนันตี, มายา เล่ม ๒ , หน้า ๒๗๓.

^{๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖๓.

^{๘๔} ทมนันตี, ไวษณวี เล่ม ๒, หน้า ๓๘๗.

^{๘๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘๗.

รายละเอียดที่ต้องจดจำ สิ่งที่น่าสนใจยังมีรายละเอียดของทิศ ทมยันตีจะขีดเส้นไว้เลยว่าเป็นเหนือ ใต้ ออก ตก คูณิน ๆ อาจไม่สำคัญ แต่ทมยันตีให้ความสำคัญ เช่น นางเอกตื่นขึ้นมาดูพระอาทิตย์ขึ้นหน้าบ้านแต่เช้า ตกเย็นนั่งดูพระอาทิตย์ตกที่เดิมอาจทำให้ผู้อ่านจับได้ว่านักเขียนไม่ละเลียดพอ อีกสิ่งที่ทมยันตีแนะก็คือ “เรื่องห้องบรรทมเจ้าหญิงก็เหมือนกัน ต้องซื้อหนังสือปราสาทมาเปิดดู ห้องพระบรรทมปราสาทเจ้าฟ้าหญิงของแขกกับเจ้าฟ้าหญิงของฝรั่งไม่เหมือนกันต้องมารักเอาไว้ นี่ห้องบรรทมใครเป็นอย่างไร”^{๘๖} ถ้าจะให้ฉากออกมาดูสมจริงทมยันตีแนะว่า “การเป็นนักเขียนนี้ นอกจากเป็นนักเขียนแล้ว ยังต้องเป็นนักเที่ยวด้วย”^{๘๗} ในส่วนของพิธีกรรมต้องเป็นคนช่างสังเกตเก็บรายละเอียดให้หมด รัชนก นามทอน เล่าถึงเรื่องฉากในธรรมเนียมของทมยันตีว่า “ฉากอย่างเทวาลัยดูยิ่งใหญ่อลังการเพราะทมยันตีศึกษาตามไปดูสถานที่จริงประกอบกับความสามารถในการใช้ภาษาที่สละสลวยร่วมกับ ความสามารถในการบรรยายความให้เห็นภาพชัดเจนเสมือนหนึ่งเข้าไปอยู่ในเทวาลัยนั้น”^{๘๘} ธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่องบรรยายความฉากตามเนื้อเรื่องได้งดงามแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖ : ฉากในธรรมเนียมของทมยันตี

ธรรมเนียม	ฉาก
“ฉนวน”	“ยอดสูงแห่งทิวเขาเหนือเมฆเย็นฉ่ำ ละอองหมอก หอมล่อม แสงสีน้ำเงินเหลือบรุ้ง เลื่อมพรายนาน ๆ ครั้ง มนุษย์โลกจะได้แลเห็น.. หมู่เมฆงาม... นานครั้งผู้ทรงทิพยเนตร ได้เห็นประกายวิบวับ คล้ายเปลวทองพริ้งพริ้งมา” ^{๘๙}
“จิตา”	“ห้องชุดชั้นดินนั้นแม้จะเล็ก หากจัดสัดส่วนได้เหมาะสม งดงาม ห้องกลางใหญ่ด้านหน้าจัดเป็น ห้องรับแขก ตกแต่งด้วยชุด หวายสีขาว บุผ้าฝ้ายสีเขียว ทำให้เกิด ความรู้สึกร่มรื่น เข้าชุดกับตะกร้าหวายพ่นสีขาว บรรจุต้นไม้เทียมสีเขียว ออกลูกกระย้าย้อยเป็น ส้มลูกนิต ๆ สีส้มเจิดจ้า แถมมีนกตัวจ้อยขนสีแดง เกาะแฝงใกล้รั้ว อันทำเทียมจากใยพลาสติก ลีกละเข้าไปกันด้วย

^{๘๖} วิศวานถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตล์ทมยันตี, หน้า ๑๑๕-๑๑๖.

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗.

^{๘๘} สัมภาษณ์, รัชนก นามทอน, บรรณาธิการสำนักพิมพ์ ณ บัณฑิตวรรณกรรมและนักอ่าน, ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๘๙} ทมยันตี, ฉนวน เล่ม ๒, หน้า ๕๔๙.

	ตารางไม้สี่โอ้ค่อน เบื้องหลังเป็นโต๊ะอาหาร แยกสองชั้น ทว่าใกล้ข้างฝาจัดเป็นโต๊ะทำงาน ตลอดผนังแบ่งเป็นชั้นวางหนังสือเต็ม ส่วนในสุดของห้อง คือบานกระจกเลื่อนเปิดไปสู่ลานแคบๆ ที่เจ้าของจงใจจัด เป็นสวนไม้กระถางรวมทั้งไม้แขวนต่างระดับ ที่ช่วยให้ห้องชุดบนตึกสูงมีสภาพใกล้ธรรมชาติมากยิ่งขึ้น”^{๙๐}
“มายา”	“กลิ่นหอมทำให้จิตสงบหมดทุรนทุราย รินธรรไม่รู้ว่าตนเองหลับหรือตื่น หากชั่วแวบที่สงบ เธอคิดว่าเธอมายืนหน้าปราสาทองค์ประธาน รอบด้านสงบ วังเวง มิใช่มืด แต่มิใช่สว่าง เป็นแสงนวล เยือกเย็น ปราสาทตรงหน้ามีทึบทึม หากสงบสงัด ศิลาแลงยังสีเจิดจรัส ดุจเพ็ญสร้างเสร็จใหม่ๆ น่าแปลกแม้แต่ในปราสาทองค์ประธาน ก็ดูคล้ายมีแสงเรืองจากภายใน เธอได้ยินเสียงสังวริยายมนต์ จากภายในปราสาท เสียงนุ่ม ๆ ทรงอำนาจ แจ่มใส ชัดเจน เธอเย็นนิ่งฟัง จิตเคลิ้มเป็นสุข จากนั้นหลับสนิท ไม่มีความฝันอื่นใด”^{๙๑} “บรรยากาศภายนอกสลัวลงแล้ว สนามหน้าบ้านหลังรั้วอันมีแนวไม้ทึบ ทำให้คนภายนอกมองเข้ามาไม่ชัด บัดนี้มีโต๊ะสี่เหลี่ยมปูผ้าขาววางเชิงเทียนเจียรไนปักเทียนเกลียวคู่ขาวและคู่แดง รวมทั้งแจกันบรรจุบัวขาวบัวแดงพับซ้อนกลีบดงามอ่างแก้วเจียรไนใบใหญ่ลอยบัวแย้ม 2 สีคู่กันนอกจากนั้นเป็นพานแก้วบรรจุดอกไม้เด็ดเฉพาะดอกวางซ้อนเรียงเป็นพุ่ม”^{๙๒} “แสงสว่างนวลพราย เย็นฉ่ำขึ้น แทนนั้นอยู่โคน

^{๙๐} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๑.

^{๙๑} ทมยันตี, มายา เล่ม ๑, หน้า ๒๑๕.

^{๙๒} ทมยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๒๐.

	ไม้ ที่เห็นใบพลิกพริ้ว ระเบิดไหวราวเงินยวง พื้นเรียบยอดหญ้าระวาววับ ดุจเกล็ดมณี ดวงจันทร์ราตรีมณี เฉกโคมทอง ละม้ายต่ำแค่อ้อมมือสุดก็จะคว้าไว้ได้ ห่างออกไป บันไดยาวทอดขึ้นสู่เทวาลัย น่าแปลก ทุกหนทุกแห่งไม่มีเงาความนวลฉายฉายเสมอทั่วถ้วน ภาพทุกภาพกระจ่างตาชัดเจน มีบ้างละไอเบาบางสีชมพูหม่นม่วงม้วนผ่าน ทำให้ภาพสดใสเอกสิกุลลาบอ่อนทอทัพบ”^{๙๓} “เทวาลัยโดดเด่น ตระหง่านงดงาม แสงสว่างฉายทุกช่องชั้น เสียงประโคมขับขานหวานแว่ว... เสียงมโหรีทักทیبทิม”^{๙๔} “ห้องกระจกอันจัดเป็นส่วนไปรวเทก็เฌกกันเมื่อก้าวผ่านเข้าไปโลกดูเหมือนจะแปรเปลี่ยนในฉับพลัน ม่านสีขารายรอบด้านมีประกายระยิบนิล ๑ ในตัวเอง ทำให้รอบด้านดุจบุด้วยหินโมราชุดรับแขกมีแค่กุบหลังช้าง ที่มองแวบเดียวก็รู้ถึงคุณค่าแห่งการฉลุฉลักลวดลายกระหวัดเกี่ยวเลี้ยวลดอ่อนไหว โต๊ะกลมคือถาดทองเหลืองสลักเป็นภาพจักรราศี รองรับด้วยขาไม้ หากห่างออกไป..แท่นหิน”^{๙๕}
“ไวยณวี”	“คุณไมตรีชะงักเมื่อผ่านเจดีย์ ณ วัดมหาธาตุเจ้าตัวนั่งแวบเดียว ก่อนหันไปบอกคนอื่น ๑ เจดีย์บรรจุพระอัฐิพระยาสิทธิ จากนั้นก็คุกเข่าลงกราบงดงามยิ่งงดงามแบบพิธีการที่ยากจะเห็นใครทำ คนอื่นๆที่กราบตามเสียอีกไม่สง่างามเท่าไก่ออกจะพิศวง พระเจดีย์นี้ นักท่องเที่ยวแทบจะไม่รู้ไม่สนใจ ไกด์บางคนก็ไม่รู้ ด้วยซ้ำ ส่วน

^{๙๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖๘.

^{๙๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖๙.

^{๙๕} ทมยันตี, มายา เล่ม ๑, หน้า ๑๐๗-๑๐๘.

	ใหญ่จะคิดแค่ว่าเจดียเหมือนเหมือนกันนี้แหละ” ^{๙๖} “วัดหน้าพระเมรุ..เดิมชื่อวัดพระเมรุราชิกา อยู่ริมคลองสระบัวด้านเหนือตรงข้ามพระราชวังหลวงมีพระอุโบสถที่กว้างใหญ่กว่าวัดอื่น ๆ ในอยุธยา มีพระทรงเครื่องที่ใหญ่ที่สุด และเป็นองค์เดียวที่ยังไม่ถูกทำลายตอนเสียกรุง” ^{๙๗}
--	---

๔.๑.๓.๓. เครื่องแต่งกาย

การบรรยายเครื่องแต่งกายของตัวละครเป็นอีกส่วนประกอบหนึ่ง ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าการดำเนินเรื่องของเราอยู่ในสถานะอะไรสมัยใด หากย้อนยุคไปมากก็ยิ่งจะต้องค้นให้มากขึ้น จึงคว้ามายืนยันได้อย่างถูกต้องตามยุคสมัย สำหรับวิธีการค้นคว้าเพื่อที่จะนำไปพรั่างพรรณนาการเขียนนิยายแนวแฟนตาซี และแนวจักร ๆ วงศ์ ๆ ถ้าสังเกตให้ดีเครื่องแต่งกายของตัวละครที่นักเขียนนำไปบรรยายนั้นมักละม้ายคล้ายคลึงกับเครื่องแต่งกายจริง ๆ ของบุคคลในราชวงศ์ รวมถึงคนสูงศักดิ์ที่มีอยู่ทั่วโลก ซึ่งวิธีค้นคว้าในสไตล์ของทมยันตี มักจะอาศัยการดูทีวีเวลาที่มีการถ่ายทอดสดในงานพิธีสำคัญ ๆ เป็นประจำ^{๙๘}

ทมยันตีต้องอาศัยตำรับตำราและภาพมาใช้ในการบรรยายอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความระมัดระวังไม่ให้งานเขียนผิดพลาด หากมีพลาดก็ขอให้มันเป็นเพียงจุดเล็กน้อยเท่านั้น ทมยันตีเล่าว่า

ดิฉันจะใช้วิธีการหารูปเก็บเอาไว้ และหาดำราว่าการแต่งกายของคนแต่ละยุคเป็นอย่างไรถึงจะบรรยายถูก ซึ่งยังมีรายละเอียดปลีกย่อยอีกเพียบ อย่างเช่นม้าเป็นอย่างไร ช้างเวลาออกศึกเป็นอย่างไร ต้องแต่งตัวให้ช้างม้าอย่างไร ช้างของพระนเรศวรเป็นอย่างไร หากบรรยายเกี่ยวกับอียิปต์ก็ต้องไปซื้อหนังสือที่มีรายละเอียดของอียิปต์ดูว่าเค้าแต่งตัวกันอย่างไร^{๙๙}

แม้เป็นธรรมเนียมการแต่งกายก็มีใช้ไม่สำคัญ ธรรมเนียมที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ๔ เรื่องแม้จุดสำคัญของเรื่องจะเป็นเรื่องธรรม แต่ก็เกิดขึ้นแพกที่ต่างบุคคลกัน ซึ่งแน่นอนเครื่องแต่งกายก็แตกต่างกันไป ไม่เพียงตัวเอก ตัวประกอบเรื่อง ก็มีความแตกต่างหลากหลาย อาทิเรื่องฉานตอนที่ใจแก้วตัวละครเอกของเรื่องอยู่ในป่า ก็บรรยายการแต่งกายไว่ว่านุ่งห่มหนังสัตว์ เมื่อออกจากป่าอยู่เมืองลับแลก็นุ่งห่มผ้าเนื้อดีทอพิเศษ เมื่อเข้าเมืองก็บรรยายไว้อีกอย่างหนึ่ง หรือเครื่องทรงของเทพใน

^{๙๖} ทมยันตี, **ไชนันวี** เล่ม ๒, หน้า ๗๐๑.

^{๙๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๘๓-๖๘๔.

^{๙๘} วิศวานาถ, **กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตล์ทมยันตี**, หน้า ๑๒๔.

^{๙๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๕.

“มายา” ก็บรรยายไว้อย่างวิจิตร ไม่เพียงแต่ตัวละครเอกเท่านั้น ทมยันตียังให้ความสำคัญกับรายละเอียดเรื่องการแต่งกายของตัวละครรองอื่น ๆ อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับเนื้อเรื่องด้วย ดังตัวอย่างตามตาราง

ตารางที่ ๔.๗ : เครื่องแต่งกายในธรรมนิยายของทมยันตี

ธรรมนิยาย	เครื่องแต่งกาย
“ฉาน”	“ใจแก้วยังคงนั่งคอยอยู่บนเก้าอี้หน้าโต๊ะทำงาน เธอยังคงแต่งชุดขาว หากดูทันสมัยขึ้นเพราะเป็นเสื้อกระโปรงตัวตรงคล้ายทรงแสด ผมยาวขมวดเกล้ามุ่นสูงกลางศีรษะ ดวงหน้ายังสะอาดเอี่ยม ไม่มีริ้วรอยปรุงแต่งสักนิด” ^{๑๐๐} “ร่าง..ปานประดุจท่อนหยกขาว เจียบ..นึ่ง พัสด ตราภรณ์ขาวเป็นกลีบซ้อนงดงาม ทำทรงสมาธิ ไม่เคลื่อนไหว ลมหายใจแทบมี” ^{๑๐๑}
“จิตา”	“เด็กหญิงอวบ กลม ผิวสะอาดเนียนเกือบเป็นสีชมพู เหมือนกางเกงเอี๊ยมผ้าสีขาวยาวลายดอกสีชมพูอ่อน ทับเสื้อยืดแขนสั้นสีชมพูแปร์ด” ^{๑๐๒}
“มายา”	“สตรีร่างบางระหงจนเกือบเรียกได้ว่าผ่ายผอม ในชุดกางเกงยีนส์ฟอก แกรมมีรอยขาด ปรี เสื้อเชิ้ตขาวแขนยาวตัวโคร่ง แม้จะถลกแขน ผูกชาย ก็ยังคล้ายหุ่นไล่กาอยู่นั่นเองดวงหน้าแดงนงเงยดูสไลด์ที่ยกส่องกับแสงสว่าง ส่วนด้านข้างเรียวเสลา ผมยาวที่รัดหนังสติกไว้ลวก ๆ แบบหางม้าแกว่งไกว สิ่งที่น่าดูคือความเกลี้ยงของผิวคล้ายแพรปราศจาก เครื่องสำอาง” ^{๑๐๓}
“ไวษณวี” ชุดในพิธีพราหมณ์ของไวษรี	“ไวษรีอยู่ในชุดขาว มุ่นผมปักปิ่นที่วิบวับ ในแสงนวลสว่าง บางคราแสงสีแดงคล้าย จะฉาบฉวย บทสวดมนต์รวดเร็วกังวาล

^{๑๐๐} ทมยันตี, ฉาน เล่ม ๒, หน้า ๓๓๙.

^{๑๐๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔๙.

^{๑๐๒} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๑.

^{๑๐๓} ทมยันตี, มายา เล่ม ๑, หน้า ๑๐๐.

	เสนาะคล้ายกระแสดิ้นทยอยไหลไปสู่ ความเว้งว่างจันทรา ฉายแสงจัดจ๋า ราวกลางวัน..หัวใจทุกคนเอิบอาบ ลมหายใจโปร่งซ่านสบาย” ^{๑๐๔}
--	---

๔.๑.๓.๔ ภาษา

ภาษาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างมากในการเขียนนวนิยาย การที่ทมยันตีเป็นนักเขียนอาชีพที่จัดว่ามีความแตกฉานในเรื่องภาษาอย่างยิ่ง ด้วยถูกบ่มเพาะเป็นอย่างดีมาจากครอบครัวทุกครั้งที่ถูกคุณแม่หรือคุณยายขอร้องแกมบังคับให้อ่านหนังสือให้ฟังนั้นย่อมหมายถึงทมยันตีจะต้องเปล่งเสียงตามอักขระให้ได้อย่างถูกต้องเพราะเสนาะหูอีกด้วย จึงจะสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานของคุณแม่และคุณยายแล้วได้รับรางวัลเป็นขนมหวานตอบแทน การฝึกฝนภาษามาตั้งแต่เยาว์วัยจึงทำให้ทมยันตีมีความแตกฉานในเรื่องภาษาเป็นอย่างมาก^{๑๐๕} ภาษาของทมยันตีจึงลุ่มลึกมีมิติ ทั้งยังงดงาม สละสลวย

ภาษามีส่วนสำคัญที่ทำให้คนหัวเราะได้ ร้องไห้ได้ ภาษาของจิตวิญญาณหรือภาษาของศาสนาก็ใช้กันอีกอย่าง สังขารเราเข้าใจกันว่าแปลว่าร่างกาย แต่สังขารในทางศาสนาบอกว่าเป็นการปรุงแต่งภาษาที่ใช้ในการเขียนแบบในฝัน จะต้องมียุทธศาสตร์ทั้งหมดทั้งนั้น จึงต้องใช้คำกราบบังคมทูลคำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง เช่น กษัตริย์ทางแขกเราใช้ซาร์ บางแห่งใช้ข่าน เป็นต้น

นักเขียนจะต้องศึกษานิรุกติศาสตร์อีกมากมาย ต้องรู้ว่าคนในยุคไหนเขาพูดกันอย่างไรหรือแม่ณิจันทร์ในเรื่องทวิภพใส่รองเท้าส้นสูงพอไปเจอคุณหญิงกับคุณหลวงก็บอกว่าเธอติดกีบคำว่า “ติดกีบ” ก็คือการใส่รองเท้าส้นสูงในภาษาไทยสมัยโบราณ อย่างลูกฟุตบอลเรียก “หมากดิน” รองเท้าเรียก “คืบดิน” ถ้าเราจะเขียน จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงภาษาที่ใช้ด้วย การจะนำภาษามาใช้นั้นเราต้องค้นและคว้าวว่าเขาพูดกันอย่างไรในยุคใด^{๑๐๖}

ภาษาทั่วไป ภาษาโบราณ วายากแล้ว ภาษาศาสนายังยากกว่า เพราะเป็นทั้งภาษาโบราณที่มีคำอธิบายที่ลึกซึ้ง และหากจะอ่านธรรมนิยายที่เข้าใจควรมีพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาบ้าง จึงจะเข้าใจแจ่มแจ้ง แต่ถึงกระนั้นข้อดีของธรรมนิยายของทมยันตีก็คือเมื่อเขียนถึงข้อคิดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มักมีคำอธิบายจากตัวละครที่กล่าวถึงหลักธรรมนั้น หรือตัวละครตัวอื่น ๆ เสมอ ดังเช่นข้อคิดคำสอนจากธรรมนิยายเรื่องไวษณวีว่า

อิมใจแค่ “กูมิ” ขวนขวาย หามาเพิ่มมาสะสม เพื่อละทิ้งไว้เบื้องหลังทั้งสิ้น หามาเพื่อทิ้ง คำนี้ถูกต้องที่สุด แม้แต่ร่างกายยังต้องละทิ้งไว้เช่นกัน คุณไม่ตรีกำมือแล้วแบสลับกันไป เมื่อเกิด

^{๑๐๔} ทมยันตี, **ไวษณวี** เล่ม ๒, หน้า ๗๑๑.

^{๑๐๕} วิศวานถ, **กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตล์ทมยันตี**, หน้า ๑๒๗.

^{๑๐๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๘.

ต้องการกำทุกอย่างไว้ในมือ ทรัพย์สมบัติ เกียรติยศ หากกำทั้งโลกไว้ในอุ้งมือได้ คงทำ ยามตาย..
 แม้ไม่แบ เขาก็พยายามแบมือให้ มือที่กำลังจืดแห้งว่างเปล่า มีมีสิ่งใดยึดไว้ได้ ชีวิตยังยึดมิได้ แล้วจะ
 ยึดสิ่งใดประโยชน์เหล่านี้มิใช่ไม่รู้ มิใช่ไม่เคยได้ยิน แต่การได้ยินได้ฟังแค่ผ่านหู แคร์รู้ มิแจ้ง การรู้
 แท้ด้วยตนเองซิแจ้งชัด บ้านไม่ใช่บ้านอีกต่อไปหาก..เป็นเงามายา สิ่งสัมพันธ์รอบตัวก็..มายา..
 อันพร้อมจะมลายหาย^{๑๐๗}

ในเรื่องการใช้ภาษาของทมนันตีในธรรมนิยายนั้น นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง
 ศจี บุรณะสัมฤทธิ์ ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายผลิต และผู้เชี่ยวชาญบทละคร ไทยทีวีสีช่อง ๓ กล่าวว่า
 แม้ตนเองจะไม่เข้าใจเรื่องราวทางพระพุทธศาสนามากนัก แต่เมื่ออ่านงานของทมนันตีไม่ว่าจะ
 เป็นเรื่องทางศาสนาหรือเรื่องแนวไหนก็ตาม ยากที่จะละสายตาจากหนังสือลงได้ ยังคงอยากรู้
 อยากรอ่าน อยากรติดตามจนกระทั่งจบเรื่อง ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะกลวิธีการเล่าเรื่อง และ
 ความ สามารถทางภาษาที่โดดเด่นไม่เหมือนใครของทมนันตี^{๑๐๘}

จากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับธรรมนิยายของทมนันตีพบว่าส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับอรรถิยาภาพทางภาษาที่ปรากฏในธรรมนิยายของทมนันตีเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวว่า
 ตัวหนังสือของทมนันตีมีชีวิตมีจิตวิญญาณซุกซ่อนอยู่ การบรรยายธรรมไม่ว่าเรื่องใดก็สามารถทำให้
 เห็นภาพคล้อยตาม แม้อสุภกรรมฐานก็สามารถบรรยายได้แจ่มแจ้งราวกับมีฉากศพมาตั้งอยู่ตรงหน้า
 ดังความว่า“ซากศพขึ้นอืด ปรี เน่า พอง หนองคลานยั้วเยี้ย น้ำเหลืองปุด ๆ จากปากที่อ้า มีลิ้นห้อย
 แล็บ จุกปาก ตาเหลือกถลน มือตีนกาง ส่วนท้องแตก น้ำเลือดน้ำหนองนอง หนองยุบยับ มันเห็นซาก
 สัตว์มามาก หากเพิ่งเห็นซากคน มันมองพินิจ ประโยคหนึ่งหวนมาสู่ความทรงจำ “ตายแน่”^{๑๐๙} อสุภ
 กรรมฐานและมรณานุสติมาด้วยกันอย่างพร้อมเพรียง

“ชื่อคือสมมุติ กำหนดเรียกให้ตรงกัน เช่น ลิง..ไ้ตัวชน นก..ไ้ตัวบินได้ จะเรียกอย่างไรก็
 ตามให้รู้เท่านั้น รูปเกิดได้ทั้งจากธาตุหยาบมารวมกันอย่างมนุษย์ หรือเกิดได้ทั้งจากจิตอันประณีต
 การจะรวมเป็นรูปอย่างไรด้วยจิตทำได้ทั้งนั้น เมื่อชื่อก็เป็นสมมุติ รูปก็สมมุติ คือการตั้งขึ้นบัญญัติขึ้น
 ถ้าไม่สมมุติเสียมันก็ไม่มี”^{๑๑๐} ชื่อความเพียงไม่กี่บรรทัด อธิบายสมมุติสัจจะได้แจ่มแจ้งชัดเจน

ในแง่มุมของสุนทรียรสทั้งดงามอันก่อปรด้วยการประพันธ์ทั้งในรูปแบบของร้อยแก้วและ
 ร้อยกรองอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของทมนันตี ที่ทำให้ผู้อ่านหลุดเข้าไปอยู่ในโลกของธรรมนิยายได้
 อย่างไม่รู้ตัว ดังที่สุทิสสา อ่อนค้อม นักเขียนสตรี ผู้เขียนนวนิยายอิงธรรม “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตาม

^{๑๐๗} ทมนันตี, **ไวษณวิ** เล่ม ๒, หน้า ๕๖๖.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ศจี บุรณะสัมฤทธิ์, ผู้เชี่ยวชาญบทละครและนักอ่าน, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๐๙} ทมนันตี, **ฉาน** เล่ม ๑, หน้า ๑๗๐.

^{๑๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๗.

กรรม กล่าวว่ “เวลาที่อ่านนวนิยายของทมยันตี ด้วยท่วงถ้อยภาษาที่มีชีวิต ทำให้รู้สึกว่ตนเองหลุดเข้าไปอยู่ร่วมเหตุการณ์ในนวนิยายนั้น ๆ บางครั้งก็หัวเราะ บางครั้งก็ร้องไห้ไปด้วย”^{๑๑๑}

สุนทรียรสบทกวีในธรรมเนียมของทมยันตี

นวนิยายทุกเรื่องของทมยันตีก่อปรด้วยความมดงามทางภาษาทั้งบทกวีที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองผสมกันอย่งลงตัว ไม่เว้นแม้ธรรมเนียมที่ยังคงความดีและความมดงามทางภาษา ที่เรียกกันแบบง่าย ๆ ว่ “ภาษาสวย” ดังที่จะนำตัวอย่างมาขยายความให้เห็นภาพอย่งชัดเจนผ่านตาราง

ตารางที่ ๔.๘ : สุนทรียรสบทกวีร้อยแก้วในธรรมเนียมของทมยันตี

ธรรมเนียม	บทประพันธ์ร้อยแก้ว
“ฉาน”	“ชั้นแรกภาพนั้นไกลคล้ายมองจากที่สูง เขาถูกหนึ่งละลิบลัวเป็นสีทองแววม “เขาพระสุเมรุ ต่ำลงมาที่มีสามยอดรองรับคล้ายันเขาพระสุเมรุไว้เรียกตริภูฏ..ภาพเลื่อนใกล้จนเห็นระหว่างช่องภูเขาอันแยกจากตริภูฏที่รองรับเขาสีทองวะวมเป็นผืนน้ำกว้างใหญ่ไพศาล นั้นละ..ทะเลสีทันดร” ^{๑๑๒}
“จิตา”	“ไยไม่หยดน้ำทิพย์จากใจ หลังรินให้แก่กันสักหยด ไยไม่เพาะเชื้อแห่งความรักในมวลมนุษย์ไว้ระหว่างกัน ภาษาเดียวที่มนุษย์เข้าใจได้ทั้งโลก คือภาษาแห่งความรัก วันใดที่พลัดพราก..มิต้องเสียเวลาอันน้อยนิดที่มีระหว่างกัน” ^{๑๑๓}
“มายา”	“เทียนดับหมดแล้ว ละอองน้ำค้างโปรยเป็นฝอยคล้ายคล้ายเตือนความหลังอันไกลโพ้น จดวาววาวบนฟ้ากระพริบ อ่อนโยนละม้ายปลอบใจ” ^{๑๑๔} “จุลโรจน์ดูตึงสรรพสิ่งม้วนเข้าหากัน เข้มข้นเป็นลำดับ จดสีน้ำเงินลอยใกล้เข้ามา รินทรมองจนแล้วเข้าใจ โลกคล้ายคล้ายมองภาพจากที่สูง หรือภาพจากดาวเทียมก็มีปาน..แสงสว่างความร้อน..น้ำรวมเข้าด้วยกัน..จุดกำเนิดชีวิตอย่งที่พูดกันตะกึ่ง..จุลโรจน์ยังม้วนตัวเท่าใด ความเข้มข้นยิ่งสูง

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ สุทัสสา อ่อนค้อม, นักเขียน, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๒} ทมยันตี, ฉาน เล่ม ๑, หน้า ๑๖๗.

^{๑๑๓} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๒, หน้า ๓๘๕.

^{๑๑๔} ทมยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๓๓.

	จุดโรจน์เหลือสว่างภายใน ชั้นนอกหนามืดเป็นลำดับ คล้ายดวงกลมดำ หากสว่างจ้าเป็นจุดกึ่งกลาง”^{๑๑๕} “ธูลีโรจน์ ฉาดฉาน หลุดคว้างผ่านความว่าง ความสะเทือนก็ก้องกัมปนาท เกิดแสงวาบปลาบปลื้ม ละไอน้ำเป็นละอองฝอย รวมตัวรวดเร็ว เกิดเป็นพายุฝนกระหน่ำ”^{๑๑๖}
“ไวษณวี”	“ยืมของพระพุทธรูปมุกละมุนอ่อนโยน หากยืมของเทวรูปแถมมิได้หยัน รอยหยันเกิดจากเห็นมนุษย์ต่ำช้า แต่หยันที่มนุษย์มิปฏิบัติ มีการกระทำความดี มนุษย์”เพียร”แต่ในทางวิงวอนร้องขอ”^{๑๑๗} “เสียงละม้ายฟ้าครืนไกลๆ กลิ่นคล้ายดอกไม้อบอวลละลิบ ดุจวิณาเจื้อยแจ้วระคนเสียงคนหมู่มากใหญ่สว ดมนต์”^{๑๑๘} “ท้องฟ้าขาวระเรื่อเรืองด้วยแสงรุจิเฉิดฉันท์ วายุรำเพยรวยริน สุกนธกัจจกร มะลิซ้อนทุกกระถาง แยมขาวพราวพรรณกลั่น เครื่องหอมระอวลลอยคละเคล้า บุคคลในชุดขาวสงบบนเบาะหลั่นลด ร่างบางในชุดขาวพริ้ว ผมยยาวสยายละเลื่อมเป็นประกายจากดวงหน้าจนมือซ้อนทับศรวาน...อินทรียักแก้ว”^{๑๑๙}

ตารางที่ ๔.๙ : สุนทรีสบทกวีร้อยกรองในธรรมเนียมของทมนต์

ธรรมเนียม	บทประพันธ์ร้อยกรอง
“จิตา”	“งามผิวประไพผ่อง กลทาบสุภาสุพรรณ งามแก้มแฉล้มฉ้นพระอรุณแอรุณละลาน” ^{๑๒๐}
“มายา”	“ทรงยศ ทรงศักดิ์ ทรงศรี ทรงลักษณ์ ทรงฉวี ทรงสม ทรงนาสิก ทรงเนตร ทรงคม ทรงโอษฐ์ ทรงขนง ทรงพริ้มพราย” ^{๑๒๑}

^{๑๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๐.

^{๑๑๖} ทมนต์, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๓๐.

^{๑๑๗} ทมนต์, ไวษณวี เล่ม ๑, หน้า ๒๙๐.

^{๑๑๘} ทมนต์, ไวษณวี เล่ม ๒, หน้า ๗๑๑.

^{๑๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๒๐.

^{๑๒๐} ทมนต์, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๖๒.

^{๑๒๑} ทมนต์, มายา เล่ม ๑, หน้า ๑๐๑.

	“เสน่ห่มนุษย์ฤๅเท่าเสน่ห์สวรรค์ ลอยลิลล่องเจด ขวัญแหล่งหล้า ประโลมวิญญานอันริบหรี่ ชื่นชุ่ม แก้วใจข้า トラบทำววันวาย”^{๑๒๒} “เงาทิพย์ยะยับจับฝัน เงาจันทรเย็น จิตนิมิตหมาย เงาอดีตรุ่งฝันพรรณราย เงาหาย รู้ พลัน มั่นมายา”^{๑๒๓} “ภาษา คือ ลมผิวแผ่ว ปลิวแล้วล่องลับวับหาย มีฤๅรอยซำลักล่ำกราย รู้แล้วคงไว้แค่รู้”^{๑๒๔} “จะตื่นโดยโหยให้ไปเฝ้าเจ้า ที่ผ่านมาก็คือเงาร้าย ที่หมายมั่น คอยกระซกพรากใจให้จากกัน ฤ..ยอมบั่นขั้วหัวใจ..ให้ทรมาน ภาพอดีตแม้ราง เลา แต่เขลาโหด ปิศาจโหดเหี้ยมหาญ คอย ผลาญพรา รู้ทั้งรู้ว่าเป็นเพียงเงามายา แต่ ทว่าหฤทัย ไยตรอมตรม พุทองค์ทรงตรัสแก่ สัตว์โลก เมื่อเกิดทุกข์ เศร้าโศก ฤๅสุขสม ทุกสิ่ง ล้วน แก่เจ็บตาย วายวามชนม์ ทอดทัບถม ทั้ง ไว้ในโลกา”^{๑๒๕}
“ไวษณวี”	“ดอกไม้บาน ชั่ววารโรยรา ถมโคนพฤกษา ให้ ดอกใหม่ผลิมาต่อไปเกิด-ดับ สุข-ทุกข์ มีด-สว้าง ต่างเวียนไวบอกที่ได้ไหมอะไรอมตา”^{๑๒๖} “จอมฟ้าประสิทธิ์ชีวิตให้ดิน น้ำ ลมไฟ เสกปั้น โลก โกรธ ทุกข์ โศก อนิจจังประทานพร้อมพรัง รวมเรียงวันนี้...คืนดินให้ดินไปคืนไฟ...เป็นไฟมิ แปรเปลี่ยนคืนน้ำ...ระรินวนเวียนคืนลม...เพียง แบ่งให้คนอื่นครองพระจอมฟ้า...ข้าชำระหนี้โลก

^{๑๒๒} อ่างแล้ว

^{๑๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๔.

^{๑๒๔} ทมยันตี, มายา เล่ม ๑, หน้า ๒๒๒.

^{๑๒๕} ทมยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๔๖๕-๔๖๖.

^{๑๒๖} ทมยันตี, ไวษณวี เล่ม ๒, หน้า ๕๖๖-๕๖๗.

	แล้วทั้งผองมะละสิ่งร้อยรัดเคยจับจองพร้อมละ ล่องคืนสู่ทิพอาภา” ^{๑๒๗}
--	---

อุปมาอุปไมยในธรรมนิยายของทมยันตี

นอกจากสุนทรียรสบทกวีในรูปแบบของร้อยแก้วร้อยกรองแล้ว ภาษาในเชิงอุปมาอุปไมยของทมยันตีก็ลุ่มลึกงดงาม เข้าถึงใจคนได้ง่าย ดังตัวอย่างที่กล่าวไว้ในนวนิยายเรื่องจิตาว่า “มนุษย์ก็เหมือนเทียน มีเปลวไฟแห่งความทุกข์เผาตน มีน้ำตาเทียนหยาดหยด หล่อเลี้ยงไม่ขาดสาย มนุษย์ก็เหมือนรูปเผาไหม้เป็นเถ้าธุลี บางคนทิ้งกลิ่นกำจาย หมดรูปแต่ไม่หมดควันหอม”^{๑๒๘} “วิบากกรรมใดนำวิญญูณไปเกิด วิบากกรรมนั้นจะวางรากฐานให้กับชีวิตนั้น เมื่อรากฐานมีอย่างไร ตลอดชีวิตหรือสัณฐานส่วนใหญ่ของคน ๆ นั้น ย่อมเป็นเช่นนั้น...คนบางคนเหมือนอ้อย ให้เหลือแต่กากแต่ชานก็ยังหวาน คนบางคนเหมือนมะนาว แค่มองก็เซ็ดฟัน”^{๑๒๙} การทำงานทำให้รู้จัก “อ่านคน” หลายครั้งเจ้าตัวเคยสอนผู้ใกล้ชิดว่า “คนก็เหมือนหนังสือ บางเล่มอ่านง่าย บางเล่มอ่านยาก แต่ทุกเล่มเราต้องซื้อ บางเล่มซื้อด้วยเงิน ซึ่งก็แล้วแต่ ราคาถูกก็มี ราคาแพงก็มี บางเล่มซื้อด้วยเงินไม่ได้ ต้องใช้ความรักความปรารถนาดี แลกเอามา”^{๑๓๐}

สุนทรียรสบทกวีที่นำมาแสดงข้างต้นมาจากธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องดังกล่าวในแง่ของวรรณศิลป์จากธรรมนิยายนี้พบว่าทมยันตีสื่อไว้อย่างกระจ่างงดงาม แต่ยิ่งไปกว่านั้นความพิเศษของถ้อยความที่เลือกมาอ้างในข้างต้น หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วมีธรรมแทรกอยู่อย่างกลมกลืน ดังนั้น ฌาน จิตา มายา ไฉสนวิ จึงไม่ได้เป็นเพียงวรรณคดีหรือวรรณกรรมโดยทั่วไปแต่เป็นวรรณกรรมสื่อธรรมโดยแท้

วิทย์ ศิวศรียานนท์ กล่าวถึงคำว่าวรรณคดีว่า

วรรณคดีอาจสอนใจเราได้ทางอ้อมแต่ไม่ใช่หนังสือเทศน์ และอาจเปิดหูเปิดตาเรา โดยให้เราได้เห็นชีวิตและแง่ของชีวิตแปลก ๆ ต่าง ๆ แต่วรรณคดีไม่ใช่ตำรา “หนังสือศาสนา” อาจเป็นวรรณคดีได้ ถ้าบังเอิญมีลักษณะของวรรณคดีเข้า เช่น คัมภีร์ไบเบิล พระปฐมสมโพธิ...และตำราบางอย่างก็อาจสงเคราะห์เป็นวรรณคดีได้เหมือนกัน เช่น ไตรภูมิพระร่วง ของ ปาสกาล^{๑๓๑}

ดังนั้น หากมองในมุมมองนี้ “ธรรมนิยายของทมยันตีนับเป็นวรรณคดีอิงศาสนา”

^{๑๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๒๑.

^{๑๒๘} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๑๖๘.

^{๑๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑๗.

^{๑๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๖.

^{๑๓๑} วิทย์ ศิวศรียานนท์, วรรณคดีและวิจารณ์วรรณคดี, (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๑๘),

สุภาพรณ ฌ บางช้าง กล่าวถึงความหมายของวรรณคดีว่า “วรรณคดีตามหลักวิชาการของอินเดีย ตามตำราว่าด้วยลักษณะวรรณคดีของฝ่ายสันสกฤต และตามหลักการที่ปรากฏในคัมภีร์สุโธธาลังการ ภาษาบาลี ซึ่งแต่งโดยอาศัยตำราของฝ่ายสันสกฤตเป็นหลัก ได้กล่าวว่าหนังสือที่ถือเป็นวรรณคดีได้ จะต้องประกอบด้วยรสวรรณคดี ๙ รส^{๑๓๒}

ผู้วิจัยวิเคราะห์รสวรรณคดีทั้ง ๙ ควบคู่กันไปกับธรรมเนียมของทมิฬอันดีต่อไป

รสวรรณคดีในธรรมเนียมของทมิฬอันดี

(๑) **สังการรส** รสรัก หมายถึงความรักระหว่างชายและหญิง จำแนกออกเป็น ๓ แบบ คือ “อโยคะ” ความรักของชายหญิงที่ยังไม่เคยพบปะกันมาก่อนปรารถนา จะติดต่อกันด้วยกลวิธีต่าง ๆ เพื่อแสดงความรักใคร่ต่อกัน “วิปโยคะ” ชายหญิงมีความรักใคร่กันเป็นอย่างยิ่ง ติดต่อกันใกล้ชิดสนิทสนมกันแล้วต้องมาพรากจากกัน “สัมภโคคะ” ความชื่นอกชื่นใจของชายหญิงที่ต่างฝ่ายต่างมีความปรารถนาซึ่งกันและกัน ต่างแสดงกิริยาต่อกันไปตามอารมณ์ใคร่

หากจะสังเคราะห์ธรรมเนียมของทมิฬอันดีไว้ในข้อที่ว่าด้วยเรื่องความรักแบบชายหญิงนี้ พบว่าปรากฏอารมณ์ของสังการรส ในแบบ “วิปโยคะ” เพียงเรื่องเดียว คือ “ไวษณวี” คือมารดาของไวษณูที่อยู่ร่วมกันกับสามีมายาวนาน วันที่รู้ว่ากำลังจะต้องพลัดพรากจากกันย่อมเกิดความอาดูร ดังความว่า “คุณไม่ตรัสลดลง เมื่อหันไปดูคนข้างเคียง ผู้หญิงอ่อนโยนและอ่อนหวานคนนั้นไม่ได้แข็งแรงนัก เธอจะทนต่อการพลัดพรากได้หรือไม่ คนสองคนเดินมาจากต่างจุดกัน และแล้ววันหนึ่งก็มาเดินร่วมทางกัน อีกวันหนึ่งข้างหน้าคนหนึ่งจะหายไป คนที่เดินคนเดียวจะเป็นอย่างไร”^{๑๓๓} “ถึงมีเพื่อนก็เหมือนพิไม่มีเพื่อน เพราะไม่เหมือนนุชนาถที่มาดหมาย มีเพื่อนเล่นก็ไม่เหมือนมีเพื่อนตาย มีเพื่อนชายก็ไม่เหมือนมีเพื่อนชม”^{๑๓๔}

หากจะพิจารณาโดย “ธรรมรส” ข้อความข้างต้นจัดเป็นรสแห่งความทุกข์

(๒) **หัตสรส** รสขำขัน มีความขำขันมากน้อยเป็น ๖ ลักษณะ คือ “ลิตะ” หัวเราะมีนัยน์ตาบาน “หลิตะ” หัวเราะมีฟันปรากฏนิดหน่อย “วหลิตะ” หัวเราะมีเสียงไพเราะนุ่มนวล “อุปหลิตะ” หัวเราะมีไหล่และศีรษะหวั่นไหว “อวหลิตะ” หัวเราะขนาดน้ำตาไหล “อดิหลิตะ” หัวเราะตัวโยกโคลงไปทั้งตัว สำหรับรสขำขันนี้มีบ้างประปรายในธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่อง ดังตัวอย่างจาก “ฉาน” ว่า “ถ้ามันคิดจะถามตัวปู มันก็ได้ยินเสียงแสดงว่าอารมณ์ดี แต่ไม่ใช่คำรามอย่างแม่ เสียงอย่างนั้นตัวปูเรียกหัวเราะ”^{๑๓๕} หัวเราะอย่างหลวงปู่จัดเป็นหัวเราะแบบ “วหลิตะ” คือหัวเราะเบา ๆ อย่าง

^{๑๓๒} สุภาพรณ ฌ บางช้าง, **ประวัติวรรณคดีอินเดียและลังกา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖) หน้า ๗-๑๐.

^{๑๓๓} ทมิฬอันดี, **ไวษณวี** เล่ม ๑, หน้า ๓๔๗.

^{๑๓๔} อ้างแล้ว.

^{๑๓๕} ทมิฬอันดี, **ฉาน** เล่ม ๑, หน้า ๓๗.

นุ่นนวล หรือ หัวเราะแบบนลกุพร (ลูกท้าวเวสสุวรรณ) ดังความว่า “ไอ้ตาพองหัวเราะร่า และพอมันลูก บ้างมันทำยังงี้ก็ไม่รู้ ตัวมันเหลือเท่าตัวเด็กที่เคยเล่นกับไอ้ตัวเล็ก แม้ตามันจะโตแดง แต่ก็ไม่พอง อย่างที่แรก มือใหญ่ที่มันตบเปาะแปะกลับเป็นปกติ”^{๑๓๖} การหัวเราะของนนกุพรเป็นการหัวเราะ อย่างเต็มที่สื่อความเป็นเด็กน่าจะจัดอยู่ในแบบ”อติหสิตะ”

(๓) **กรณารส** รสสงสาร เกิดจากเหตุ ๒ อย่าง คือ อนิภูฏูปัตติ การประสบสิ่งไม่น่าปรารถนา และความสูญเสียไปแห่งสิ่งที่ปรารถนา

ดังตัวอย่างตอนที่ใจแก้วกำลังเศร้าโศกที่แม่เสียกำลังจะตายว่า “แม่นอนนิ่ง ๆ เจ็บ ๆ มันนั่งขัดขาหลัง เอาหัวอันใหญ่โตของแม่วางบนขาหลัง แล้วโค้งตัวลงโอบกอด อีกครั้งที่มียหยดน้ำจากตาแม่พยายามเลียหน้า ด้วยลิ้นสาก เย็น “อย่ากลัว”แม่กลับปลอบ มันเป็นกฎที่เราต้องรับรู้ วัฏจักรแห่งการเกิดและตาย สัตว์ทุกตัวรับรู้ด้วยสัญชาตญาณ”^{๑๓๗}

(๔) **รุทรส** รสโกรธ รวมหมายถึงการเย้ยหยันดูถูก ก้าวร้าวแค้นเคืองตำหนิ

ตามตัวอย่างความโกรธของผู้หญิงเจ้าของสถานที่มาซื้อของเก่าที่ร้านของอติรูปตัวเอกในเรื่อง “มายา” จากบทสนทนาว่า “เท่าไหร่”..คำถามสั้น ดวงหน้าขาวแดงขึ้นทันที ผู้ร่วมคณะกระสับกระส่ายไปตามกัน บางคนเมินโกรธด้วยกับท่านหัวหน้าคณะ บางคนหน้าซีดเพราะหวั่นเกรงว่า จะมีเหตุ “จิตรา” เสียงเอ่ยชื่อแหลมก้องเตือนสตรีวัยสาวที่ถือกระเป๋าให้น้อมตัวเข้าไปใกล้ “หยิบเช็กออกมาเขียนให้เขา จะเซ็นชื่อให้ ถ้ามเขาชี้เท่าไร ประโยคนั้นพยายามเหยียด”^{๑๓๘}

(๕) **วีรรส** รสกล้าหาญมี ๓ แบบ คือ “**รณวีระ**” กล้าหาญในการรบ “**ทานวีระ**” กล้าหาญในการให้ “**ทยาวีระ**” กล้าหาญในการให้ความช่วยเหลือ

ตัวอย่างจากธรรมเนียมยกย่องถึงรสกล้าที่เป็น “ทานวีระ”ว่า “ลองขิลองบำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ตลอดเวลา ให้จนคนรับรู้สีกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องให้ ยามใดหยุดให้ คนเคยรับจะโกรธเกรี้ยวว่า.. จารวิสงสัยอยู่ว่าระงับความโลภด้วยการให้ จะต้องกินเวลาสักเท่าใด จะต้องให้จนหมด ไม่มีอะไรจะให้ อีกแล้วกระนั้นหรือ”^{๑๓๙}

(๖) **ภยานกรส** รสน่าสะพรึงกลัว หมายความว่า บทประพันธ์อันใดก่อให้เกิดความกลัวแก่ผู้สดับ บทประพันธ์นั้นเป็น ภยานกรส มีการได้เห็น ได้รู้ถึงสิ่งผิดปกติเป็นต้น

บางครั้งความกลัวก็ทำให้บทประพันธ์ดูน่าสนใจ น่าติดตาม ดังความตอนหนึ่งในธรรมเนียมเรื่องมายาว่า “เขาอยู่บนเตียงในห้องมืด เย็น ราวกับห้องเก็บศพก็มีปาน หน้าผากเขากลวงโบ๋ ประตูเปิด ตาเขาหลับแต่เขาเห็น ผู้หญิงแขนมากมายคนนั้นเข้ามา คุณพิสิฐอยากถลันลุก หากร่างทั้ง

^{๑๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๑.

^{๑๓๗} ทมยันตี, **ฉาน** เล่ม ๑, หน้า ๕๙.

^{๑๓๘} ทมยันตี, **มายา** เล่ม ๒, หน้า ๓๗๘.

^{๑๓๙} ทมยันตี, **จิตา** เล่ม ๒, หน้า ๓๔๑.

ร่างแข็งทื่อ ขยับไม่ได้ ฝน เราฝน ไม่มีใครที่แขนยุบยับอย่างนั้น ริมฝีปากแดงไม่ใช่สี..เลือดแน่ๆเลย...
ดวงหน้าก็มืด.. “เอา..มา” โลกมืด..วูบ”^{๑๔๐}

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งกล่าวถึงความกลัวของตัวละครหญิงที่ชื่อ “วลัย” ดังข้อความว่า “ลมจัดม้วนเอาฝุ่นคลุ้ง วลัยต้องหลับตา เมื่อเธอลืมตา เธอน่าจะอยู่ท่ามกลางลมหมุนรอบตัว มีแต่मानฝุ่นเศษใบไม้ กระดาษหมุนรอบตัว รอบด้านเจ็บ เจ็บอย่างยิ่ง ลมจัด หากไม่มีแม้แต่เสียงลม เป็นความเจ็บอันน่าสะพรึงกลัว สิ่งที่เราอยู่ในความคิดของหญิงสาวคือ วิ่ง..เธอต้องหนีจากสภาวะการณ์นี้ให้ได้ ถ้าไปเบื้องหน้าจะไกลจากบ้าน ฉะนั้นต้องหันกลับ คุณวลัยหันกลับ วิ่งไม่คิดชีวิต หากเธอไม่พ้นวังวนรอบตัว เธอกลับคล้ายอยู่ในกรอบแก้ว ไร้ซึ่งเสียงใดๆ พายุอันเป็นล้าเกลียวส่ววนเคลื่อนตามตัวเธอดุจท่อยักษ์รอบตัวมีแต่ฝุ่น ใบไม้ปลิวหมุนว่อน..ช่วยด้วย..ช่วยด้วย”^{๑๔๑}

(๗) วิภังกร รสเกลียด มิใช่ความเกลียดที่ผสมความโกรธ แต่เป็นความเกลียดแบบขยะแขยง น่าจะเรียกรสแห่งความน่ารังเกียจมากกว่า แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ๑.วัตถุมีเลือดเนื้อ เป็นต้น เช่น ไล่่น้อย ไล่ใหญ่ และบรรดาสิ่งที่เห็นแล้วน่าขยะแขยง อื่น ๆ ๒.ของเน่า รวมทั้งของที่หมู่นอนชอนไขมีกลิ่นเหม็นด้วย ๓.ความจิตจาง หมายถึง ของเคยต้องใจ ชอบใจ เพราะมีสีสนสวยงามแต่ของนั้นเกิดความเปลี่ยนแปลง ก็เกิดความรังเกียจ

สำหรับความเกลียดหรือน่าขยะแขยง ในธรรมนิยายเรื่องฉาน อธิบายความไว้อย่างเห็นภาพชัดเจนว่า “ความรู้สึกกว้างสงบลง กระแสน้ำเหือดหาย..กลิ่นเหม็นอบอวลรุนแรง แรงขึ้นขนาดไอ้ตัวเล็กคืบกับซากสัตว์เน่าในถ้ำ กลิ่นนี้ยังรุนแรงกว่า มันเห็นทั้งหลับตานิ่งแหละ ซากศพขึ้นอืดปริ เน่า พอง นอนคลานยั้วเยี้ย น้ำเหลืองปูด ๆ จากปากที่อ้า มีลิ้นห้อย แลบอกปาก ตาเหลือก ถลนมือตีนกาง ส่วนท้องแตก น้ำเลือดน้ำหนองนอง หนองยุบยับ มันเห็นซากสัตว์มามาก หากเพิ่งเห็นซากคน มันมองพินิจ ประโยคหนึ่งวนกลับมาสู่ความทรงจำ ตายแน่”^{๑๔๒}

หากใช้ “ธรรมรส” พิเคราะห์ในข้อนี้พบว่ารสของความเกลียดข้างต้น เป็น “อสุภกรรมฐาน และมรณานุสติ” ไปในคราวเดียวกัน

(๘) อัปภูตรส รสอัศจรรย์ ตื่นเต้น แปลกประหลาด

รสของความอัศจรรย์หรือความแปลกประหลาดนี้ปรากฏในรูปแบบของพลังงาน..พลังงานทางจิตของเด็กน้อยน่ารักคนหนึ่ง “จิตา” หนึ่งในตัวละครจากธรรมนิยายของทมยันตี เธอสามารถงอข้อเข่าขึ้นรถเข็น ดับไฟ และหยิบของบนที่สูงได้ด้วยจิต ดังข้อความว่า “ของเล่นในคอกสะอาด

^{๑๔๐} ทมยันตี, **มายา** เล่ม ๒, หน้า ๓๕๗-๓๕๘.

^{๑๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖๐-๓๖๑.

^{๑๔๒} ทมยันตี, **ฉาน** เล่ม ๑, หน้า ๑๗๐.

เรียบร้อยของที่เคยปลงใจ “คิด” ว่าตนเองหยิบมาให้ลูกแล้วสิม บัดนี้กลับไปเรียงเรียบร้อยบนชั้น คราวนี้เธอแน่ใจ และต้องแน่ใจอย่างยิ่งด้วยว่า เธอมีได้เก็บของแน่นอน”^{๑๔๓}

(๙) **สันตรส** คือ รสสงบ เป็นรสนุ่มนวล เป็นรสจืดก็ได้แต่เป็นรสจืดที่ชุ่มเย็นทำให้เกิดความ สงบชุ่มชื่น มีเด่น ๆ อยู่ ๓ อย่างคือ ๑.เป็นรสคงตัว ๒.เป็นรสที่ไม่ให้โทษ ๓.เป็นรสที่ช่วยคลายรสอื่น ๆ ที่จัดไป

ดังตัวอย่างจากธรรมนิยายว่า “พลังงานทุกอย่างย่อมมีรังสีกระจายออกเสมอ เหตุมีผู้ทรง ศีลจารวัตรงดงามมักจะทำให้ผู้เข้าใกล้ ชุ่มชื่นเย็นใจ ด้วยผู้พบพระอริยเจ้า รู้สึกฉันทิดเลา แม้แต่ ฆราวาสด้วยกันบางคนเข้าใกล้เย็นใจเป็นสุขรักใคร่ บางคนเข้าใกล้ร้อนรุ่มเบื่อหน่ายเกลียดชังหน้า นั่น แท้กระแสดิจที่แผ่กระจายออกมา”^{๑๔๔}

โดยสรุปแล้ว คำว่า “วรรณคดี” ที่ใช้ในที่นี่ ใช้ในความหมายกว้างหมายถึงหนังสือทั่วไป รวมทั้งหนังสือประเภทตำรา เช่น ไวยากรณ์ ตำราฉันท เป็นต้น ส่วนที่ว่าหนังสือใดจะนับว่าเป็น วรรณคดีในความหมายพิเศษหรือไม่ จะต้องวิเคราะห์เป็นเรื่อง ๆ ไป อย่างไรก็ตาม ไม่ควรที่จะนำ เกณฑ์ตัดสินคุณค่าของวรรณคดีตามทัศนะแห่งโลกียะมาตัดสินผลงานที่เป็นโลกุตระ ดังนั้นกฎเกณฑ์ ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ต้องมีความสอดคล้องอยู่ในระดับเดียวกันกับลักษณะของหนังสือ เช่นถ้าจะใช้รสเป็น เครื่องตัดสิน ก็ต้องตัดสินคุณค่าตาม “ธรรมรส” เป็นต้น^{๑๔๕}

๔.๑.๔. การเขยาค็อกเทล (ประมวลข้อมูลก่อนเขียนนวนิยาย)

การเขยาค็อกเทลเป็นหลักการเขียนนวนิยายในขั้นตอนสุดท้ายตามรูปแบบของทมยันตี คือนำข้อมูลทั้งหมดที่ค้นคว้ามาได้มาเรียงร้อยรวมกัน หลังจากนั้นเลือกเอาเฉพาะส่วนสำคัญหรือแก่น มาเขียนนวนิยาย

ทมยันตียังอธิบายเพิ่มเติมว่า

ภาษาแต่ละภาษานั้น เป็นเครื่องบ่งบอกว่าเราได้ค้นคว้ามาเขียนได้ถูกต้องหรือยัง วิวัฒนาการ ของภาษาเราต้องเปลี่ยนไปตามโครงเรื่องและงานในขณะนั้น เมื่อเราค้นและคว้าทุกอย่างมาได้ ครบ ไม่ว่าจะเป็นการวางพล็อต ค้นหาเรื่องมาวางฉาก วางตัวละคร แน่ใจว่าเรารู้เรื่องเครื่องแต่ง กาย แน่ใจว่าเรารู้เรื่องภาษาดีแล้ว..ไม่ใช่เพียงแค่นั้นสำหรับการเขียนแบบมืออาชีพ จุดต่อไปนี้ ดิฉันคิดว่าสำคัญสำหรับดิฉัน เรียกว่า “การเขยาค็อกเทล” เป็นสำนวนประจำตัว คือ เมื่อรู้เรื่อง ทั้งหมดแล้ว ดิฉันจึงเอามาเขยารวมกันในสมองตนเอง ถ้าดิฉันยังไม่มั่นใจเรื่องที่นำมาวางพล็อต ตั้งแต่ต้นจนจบ ตัวละครทุกตัวไม่มีที่ติ ภาษาที่พูดนั้นเป็นอย่างไร ดิฉันจะไม่เขียน^{๑๔๖}

^{๑๔๓} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๒๓.

^{๑๔๔} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๒, หน้า ๕๗๓.

^{๑๔๕} สุภาพรพรณ ญ บางช้าง, ประวัติวรรณคดีอินเดียและลังกา, หน้า ๗-๑๐.

^{๑๔๖} วิศวานถ, กลวิธีการเขียนนวนิยายสไตล์ทมยันตี, หน้า ๑๓๔.

อันที่จริงแล้วไม่ใช่แค่การเขย่าค็อกเทล แต่กลเม็ดสำคัญที่ทมยันตีใช้ประกอบการเขียนงานก็คือการทำสมาธิ เรื่องทำสมาธิก็เพื่อให้การเริ่มงานเขียนลื่นไหล การมีสมาธิเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับคนทั่วไปและสำหรับนักเขียนนวนิยาย ฉะนั้นการฝึกตนเองให้มีสมาธิเพื่อที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องของแต่ละคนที่ต้องตัดสินใจเอาเองว่าจะเลือกแบบไหน ที่เหมาะสมกับตน สำหรับทมยันตีเลือกที่จะทำสมาธิตามรอยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีคุณยายเป็นครูคนแรกที่ฝึกฝนเธอมาแต่เยาว์วัย สมาธิในการเขียนหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอเมื่อสมัยเด็กต้องนอนกับยายแล้วยายก็ฝึกให้ทำสมาธิตัวเองก็ทำตาม แต่ตอนนั้นไม่รู้ว่ามันจะได้อะไรจึงเป็นนิสัยติดตัวมาตลอด ชอบทำสมาธิ ชอบไปวัด แล้วก็ทำสมาธิอยู่เสมอ จึงชอบที่จะตื่นขึ้นมากลางดึกลุกขึ้นนั่งบนเตียงนอนไม่ได้ไปนั่งในห้องพระหรือที่อื่น ๆ การนั่งสมาธิบนเตียงเพื่อให้จิตตั้งลงเงียบที่สุด และนั่นเป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุดและเป็นการทำให้สมองดีที่สุดด้วย จุดนี้ทำให้น่าสมาธิมาใช้สำหรับเวลาที่เริ่มต้นเขียนหนังสือทุกครั้ง นั่นคือการเตรียมพร้อมทางด้านสติปัญญา

เมื่อทำสมาธิและจิตรวมตั้งมั่นอยู่ในสมาธิดีแล้วก็เริ่มต้นเขย่าข้อมูลทั้งหมดให้ผสมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียว ทมยันตีกล่าวว่า

คุณต้องนั่งเงียบ ๆ เงย ๆ และลำดับความคิดดูว่าตัวละครของเราจะดำเนินชีวิตอย่างไรเดินอย่างไรพูดอย่างไรแต่อาจจะไม่ละเอียดถึงแม่พิมพ์ แม่ต้อย แม่หน่อย แม่ชนิดมากนักร แต่ก็ต้องมีบ้าง หากตัวละครตัวนั้นมีความสำคัญ คนที่บ้านกลัวที่สุดคือเวลาที่ดิฉันไม่พูดกับใคร และเดินวนอยู่คนเดียวเงียบๆ ตาไม่มองอะไร ตาดูเหมือนนิ่ง ๆ แต่หัวสมองกำลังใช้ความคิด เดินวนเดินขึ้นกระโดดลงกระโดด เดินวนอยู่อย่างนั้นหลายรอบ ไม่เล่นแม่แต่หมาตัวที่รักที่สุด นั่นคือเวลาที่ดิฉันเขย่าค็อกเทล เอาข้อมูลทั้งหมดมาเข้าสมอง แล้วก็เขย่าตั้งแต่ต้นเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเวลาที่ดิฉันเขียนหนังสือ จึงหมายถึงดิฉันพร้อมแล้ว^{๑๔๗}

การที่จะเป็นนักเขียนที่ดีในแบบของทมยันตีต้องเรียนรู้ฝึกฝนมาก ๆ ไม่ใช่มีเพียงกระดาษกับปากกาแล้วมานั่งเพ้อฝันจินตนาการเอาเอง มีโครงเรื่องใหม่ อยากเขียนเรื่องอะไร มีความรู้ในเรื่องนั้นเพียงพอหรือยัง ที่สำคัญต้องหมั่นค้นคว้า ดังที่ทมยันตีกล่าวว่า “ทุกวันนี้ดิฉันก็ยังไม่หยุดที่จะอ่านหนังสือ ถึงแม้ว่าจะเขียนหนังสือน้อยลง แต่เราก็ต้องค้นคว้าต่อไป ดิฉันเคยบอกแล้ว...ดอกเอ๋ย ดอกกระดาษ ปลายปากกาตวัดวาดจนกว่าฟุ่ฟาด กระดาษเอ๋ย”^{๑๔๘}

๔.๒ รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตี

รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตี แม้จะอยู่ภายใต้รูปแบบทั้ง ๔ ที่ทมยันตีวางไว้นั้นคือ (๑) แนวการเขียนนวนิยาย (๒) กำหนดเค้าโครงเรื่อง (๓) การค้นและการคว้า (๔) การ

^{๑๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๕.

^{๑๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘.

ทำสมาธิและเขย่าค็อกเทล แต่การสื่อธรรมนิยานั้น ละเอียดอ่อนและซับซ้อนกว่านั้นมาก เนื่องจากแหล่งที่มาของธรรมนิยายมีพื้นฐานมาจากศาสนา ซึ่งอยู่ท่ามกลางความศรัทธาของผู้คน ผู้ประพันธ์ไม่สามารถแสดงพรรณนา หรือความเชื่อส่วนตนได้เพียงลำพัง ดังนั้นจึงต้องศึกษาค้นคว้าและสอบทานโดยละเอียดดังที่ ทมยันตีให้ความเห็นว่า “ความยากลำบากของการสื่อธรรมนิยาย ไม่ได้อยู่ที่การวางพล็อตเรื่อง หากอยู่ที่การค้นคว้าที่ยากที่สุด ยากยิ่งกว่าการเขียนนวนิยายแนวใด ๆ ทั้งหมด..การเขียนหนังสือเรื่องจิตวิญญาณและศาสนา ต้องค้นคว้าต้องอ่านหนังสือธรรมะให้มากที่สุด และที่สำคัญต้องลงมือปฏิบัติด้วย”^{๑๔๙} ทมยันตีกล่าวเสริมว่า “ดิฉันไม่ได้บอกว่าดิฉันปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติจนสำเร็จอะไร เพียงแต่จะปฏิบัติอย่างคนที่ต้องการรู้ ตูพระธรรมดิฉันค้น..จนหมดตัว และลองปฏิบัติกระทั่งนำมาเขียนได้ สิ่งไหนที่ค้นไม่ถึงก็ไปปรึกษาพระอาจารย์ต่าง ๆ ว่าเข้าใจถูกต้องหรือไม่ จึงจะนำมาเขียน ดังนั้นการเขียนธรรมนิยายจึงยากที่สุดในการค้นคว้า”^{๑๕๐}

ในเรื่องของการปฏิบัตินี้เห็นได้ชัดเจนว่าทมยันตีค้นคว้าอย่างละเอียด ดังที่ปรากฏอยู่มากมายในหลายบทหลายตอนจากธรรมนิยาย เรื่องฉาน เริ่มจากสมาธิหยาบ “กสิณ” ดังตัวอย่างว่า

แสงสีนวลเลื่อมพราย จึงแผ่ปริมณฑลกว้าง มันเคยทำให้แสงนั้นขยายไปโดยไม่มีขอบเขตก็ได้ หรือเล็กเป็นจุดนิดเดียวเท่าจุดสว่าง ๆ ที่หลวงปู่บอกว่าคือดาวก็ได้ ยิ่งจุดสว่างเล็กเท่าใด กระแสยิ่งแรง มันไม่รู้ว่าอานุภาพนี้แหละทำให้มันมองที่มีดให้สว่างได้สบาย มันไม่รู้ว่าอานุภาพนี้ ทำให้มัน ผุดผ่องผิวใสราวแก้ว “นิ่ง” เสียงอ่อนโยนผ่านมาสู่ใจ แบบหลวงปู่เคยใช้ “อย่าทำอุคคหนิมิต หรือปฏิบัติภาคนิมิต”^{๑๕๑}

“พอมันไม่สนใจ อาการที่เคยเกิดก็ไม่เกิด เจ้าตัวเล็กวางเฉย นิ่ง หมายรู้ความสว่าง หากมิได้กำหนดสิ่งใด..นี่คืออุปจารสมาธิเข้าเขตฉาน”^{๑๕๒} “เจ้าตัวเล็กเริ่มเรียนอาณาปาณสติ อันเป็นกรรมฐานใหญ่ครอบคลุมกรรมฐานทั้งปวง เพราะการเจริญกรรมฐานกองใด หากละเว้นการกำหนดลมหายใจเสียแล้ว ย่อมมิได้ผลรวดเร็วและมีตั้งมันอยู่นาน สมาธิและฉานเริ่มบาทต้นด้วยลมหายใจ”^{๑๕๓} “เมื่อใดตามสติมันสำนึกแน่วแน่ติดต่อไม่ขาดสาย ไม่เผลอ ไม่ตกหวังค์..รู้..แต่ในจิตอย่างเดียวตลอดเวลา การเห็น ได้ยิน กลิ่น รส และสัมผัสจะดับดั้น นั่นคือฉาน”^{๑๕๔} “ใจแก้วกวาดตามอง

^{๑๔๙} ทมยันตี, ผู้แต่งธรรมนิยาย, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๕๐} ทมยันตี, ผู้แต่งธรรมนิยาย, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

^{๑๕๑} ทมยันตี, ฉาน เล่ม ๑, หน้า ๗๖-๗๗.

^{๑๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙.

^{๑๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑.

^{๑๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๐.

ไยแห่งบุพกรรม ค่อยปลิดปลดวงทีละใบ ค่อยละค่อยวางทีละเส้น ท้ายสุด...กระแสนธรรมอันคมกริบตัดขาดผืนหมอกทุกกระแส^{๑๕๕}

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงในข้างต้นเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าทมนต์มีความเพียรในการศึกษาหาข้อมูลและเรียนรู้การปฏิบัติธรรมอย่างละเอียดเป็นขั้นเป็นตอน จึงสามารถถ่ายทอดเรื่องการปฏิบัตินี้ผ่านใจแก้วตัวละครเอกในธรรมนิยายเรื่องฉนวนได้อย่างหมดจดงดงาม

๔.๓ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมนิยายของทมนต์ ดังนี้ (๑) ผู้เขียนธรรมนิยาย (ทมนต์) (๒) นักวิชาการ (๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านบทละคร (๔) บรรณาธิการสำนักพิมพ์ (๕) นักเขียนธรรมนิยาย (๖) ผู้อ่านธรรมนิยาย

สำหรับผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานเขียนธรรมนิยายของทมนต์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้ในงานวิจัยนี้ เพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมนต์ และเพื่อให้ผู้ศึกษางานวิจัยนี้ได้เห็นมุมมองในงานธรรมนิยายของทมนต์อย่างมีมิติมากขึ้น

๔.๓.๑. สัมภาษณ์ผู้เขียน คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ (ทมนต์)^{๑๕๖}

คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ (ทมนต์) นักประพันธ์วัย ๘๑ ปี เจ้าของผลงานการประพันธ์นวนิยายมากกว่า ๑๐๐ เรื่อง หลากหลายแนว อาทิ แนวโรแมนติก แนวประวัติศาสตร์ แนวเจ้าหญิงเจ้าชาย แนวเทวศาสตร์

ทมนต์แบ่งประเภทของนวนิยายตามนามปากกา เช่น แนวโรแมนติกใช้นามปากกา “โรสลาเรน” แนวราชสำนักใช้นามปากกา “ลักษณวิ” แนวเทวศาสตร์ใช้นามปากกา “มายาวดี” หรือแนวตลกขบขันใช้นามปากกา “กนกเรขา” เป็นต้น สำหรับนามปากกา “ทมนต์” ใช้กับเรื่องที่เป็นแนวชีวิตจริงอย่างเช่น คู่กรรม รวมถึงงานประพันธ์ธรรมนิยายทุกเรื่องก็ใช้นามปากกาเช่นกัน

บทสัมภาษณ์ ทมนต์

๑. **คำถาม :** ทมนต์มีนักเขียนท่านใดเป็นครูสอนพื้นฐานการประพันธ์นวนิยาย และมีท่านใดเป็นแบบอย่างในการประพันธ์ธรรมนิยาย

คำตอบ : จริง ๆ แล้วพื้นฐานการอ่านได้มาจากคุณยายและคุณแม่ ก็เลยซึมซับนิสัยการรักการอ่านมาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยเฉพาะคุณยายเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบอ่านวรรณคดี บางครั้งจะคุยกันถึงเป็นคำกลอนเลย อย่างเวลาคุณยายทำอาหารอย่าง จะกินอีกอย่าง ยายก็ยกเอากลอนใน

^{๑๕๕} ทมนต์, ฉนวน เล่ม ๒, หน้า ๕๕๓.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ วิมล ศิริไพบูลย์, ผู้แต่งธรรมนิยาย, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

รามเกียรติ์มาก่อนเอวว่า “เอ๊ะ นี่นี่ เลือกดิบเลือกสุกทุกประการ กินสิ่งใดนานก็เปื้อนไป” ส่วนพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ตอนเด็ก ๆ ชนมาก แม่ก็เลยหาเรื่องให้อ่านประวัติศาสตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ อ่านแล้วต้องจำมาถ้าเล่าได้ก็จะให้รางวัล พอโตขึ้นมาอยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็อ่านหนังสือห้องสมุด ชอบอ่านงานของหลวงวิจิตรวาทการโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ส่วนงานเกี่ยวกับศาสนาชอบอ่านงานของอาจารย์วศิน อินทสระ กับ อาจารย์กรรณ กุศลาคัย ชอบวิธีการเขียนของทั้งสองท่านนี้ ก็เลยศึกษางานของท่านเป็นแบบอย่างในการเขียนธรรมนิยาย

๒. **คำถาม :** กลวิธีการเขียนงานธรรมนิยายกับนวนิยายทั่วไปมีความแตกต่างกันอย่างไร

คำตอบ : พื้นฐานทั่วไปคล้ายกัน แต่ธรรมนิยายเขียนยากกว่ามากเพราะต้องศึกษารายละเอียดลึกลงไป ต้องตรวจสอบข้อมูลให้เที่ยงตรง ต้องอ่านหนังสือให้มากที่สุด อะไรที่ไม่รู้จักไปถามผู้รู้ต่าง ๆ มาบ้าง หนังสือทางศาสนาที่คนนิยมอ่านก็คือเขียนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย อันที่จริงเขียนเรื่องแนวศาสนามาตั้งแต่เด็กๆ แล้ว อาทิ เรื่อง “เงา” คำเรื่องของบางเรื่องก็เอามาจากเรื่องเล่าของคุณยาย

๓. **คำถาม :** ข้อมูลทางพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ที่ปรากฏในธรรมนวนิยาย อ้างอิงมาจากที่ใด

คำตอบ : มีทั้งพระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์วิสุทธิมรรค แล้วยังต้องปฏิบัติให้รู้เองด้วย แต่ไม่ได้บอกว่าตัวเองปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบอะไรนะ ปฏิบัติให้รู้ อ่านแล้วก็อย่าเชื่อ ต้องปฏิบัติเองต้องพิสูจน์เอง

๔. **คำถาม :** จุดเด่นของกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตี คืออะไร

คำตอบ : การสื่อธรรมนิยาย ต้องเริ่มจากเปลือกก่อน และขยับเข้าไปหากระพี้ แล้วถึงจะไปที่แก่น เพื่อที่จะทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เพราะไปที่แก่นเลยจะเข้าใจยาก

๕. **คำถาม :** เพราะเหตุใดจึงสนใจเขียนธรรมนิยาย

คำตอบ : ตั้งใจว่าจะใช้เวลาที่เหลืออยู่ก่อนกลับบ้านเขียนนวนิยายจากธรรมของพระพุทธองค์ คุยไปกับพุทธปรัชญาและเทวศาสตร์ ที่พอมีความรู้อยู่

๖. **คำถาม :** ธรรมนิยายเรื่องต่อไปเป็นเรื่องอะไร และจะเขียนอีกเมื่อไหร่

คำตอบ : เรื่อง “จอมศาสดา” ตั้งใจจะเขียนเป็นเรื่องสุดท้ายก่อนกลับบ้าน

๗. **คำถาม :** ทำไมจึงนำวิทยาศาสตร์มาประกอบการเขียนธรรมนิยาย

คำตอบ : ที่นำวิทยาศาสตร์เข้ามาผสมผสานในธรรมนิยายเพราะตัวเองจบมาทางวิทยาศาสตร์มีความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์อยู่พอสมควร พิจารณาดูแล้วเห็นว่าวิทยาศาสตร์และศาสนาให้ข้อพิสูจน์แก่กัน เกิดมาจากความสงสัยเหมือนกัน ไปด้วยกันได้

๔.๓.๒. สัมภาษณ์นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา “ผศ.รท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ”^{๑๕๗}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค (ป.ธ.๙) ในขณะที่เป็นสามเณร จากนั้นเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับวุฒิปุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.) สาขาภาษาบาลีและสันสกฤต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำเร็จระดับปริญญาเอก สาขาพุทธปรัชญา ณ มหาวิทยาลัยมคอ ประเทศอินเดีย อดีตท่านเป็นอาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และยังดำรงตำแหน่งเป็นภาควิชาสาขาศาสนศาสตร์ สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน นอกจากนี้ท่านจะเป็นนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาท่านยังเป็นนักเขียนที่มีผลงานการประพันธ์หลากหลายเรื่อง อาทิ เรื่อง “พุทธปาฏิหาริย์ ตำนานหรือเรื่องจริง” เรื่อง “เปลี่ยนเจ้ากรรมนายเวรให้เป็นมิตร” เรื่อง “คนตายกลับบ้านได้” เรื่อง “พระนางพิมพา” เรื่อง “พระเวสสันดรมหาบุรุษแห่งหิมพานต์” และเรื่อง “โอปปาติกะ”

บทสัมภาษณ์ ผศ.รท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

๑. **คำถาม :** ขอเรียนถามอาจารย์ในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา ปรัชญา และในฐานะนักเขียน เกี่ยวกับการเขียนนวนิยายธรรมะ ว่านวนิยายธรรมะที่ดีควรมีคุณสมบัติอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ : คงต้องแบ่งแยกโครงเรื่อง ควรเป็นเรื่องที่ไม่ยากไม่ซับซ้อนเกินไป แต่ว่าน่าสนใจน่าติดตาม ถ้ายากเกินไปคนจะไม่อ่าน เพราะจะทำให้เครียดเกินไป การใช้ภาษาก็ไม่ควรให้เป็นธรรมจำเกินไป สำนวนแบบพระเทศน์เห็นว่าควรจะต้องออกไป ให้เป็นภาษาที่คนร่วมสมัยเข้าใจติดตามได้ ก็คือใช้เป็นภาษาทั่วไปนั่นแหละ เพียงแต่ทำให้ถูกต้องกับตัวละครนั่นเอง

๒. **คำถาม :** เรื่องฉากมีความสำคัญหรือไม่อย่างไรคะ

คำตอบ : เรื่องฉากก็สำคัญเพราะส่วนมากคนที่เขียนนิยายธรรมะ ใช้ฉากวัดฉากวังต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามข้อมูลพื้นฐานของเรื่อง แต่หากว่าเอาฉากนั้นให้เป็นฉากในปัจจุบัน บ้านเมืองปัจจุบันให้ได้ก็ยิ่งดี แต่เราไม่ได้ทำฉากพุทธกาลให้เสีย เราเอาฉากปัจจุบันแทรกและทำให้เป็นละครธรรมะที่ดี ผมว่าเป็นเรื่องน่าสนใจ ให้มีเรื่องรัก เรื่องเกลียดในปัจจุบันนี้แหละ ให้มีมุมมองของธรรมเข้าไป

๓. **คำถาม :** อาจารย์เคยอ่านนวนิยายของทมยันตีหรือไม่คะ

คำตอบ : ไม่เคยอ่านงานของทมยันตี แต่ได้ดูละครที่สร้างจากบทประพันธ์ของทมยันตี ผมคิดว่าทมยันตีท่านคงไปใช้ฉากธรรมะอย่างพวกเราได้ไม่ได้ออก เพราะท่านอาจไม่มีพื้นฐานด้านนี้

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ บรรจบ บรรณรุจิ, นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาและนักเขียน, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

แต่เนื้อหาท่านอาจจะนำธรรมะไปสอดใส่ได้ อย่างเช่นเรื่อง “คู่กรรม” น่าจะเป็นเรื่องที่สะท้อนธรรมได้ดี

๔. คำถาม : ในฐานะที่อาจารย์เคยเขียนบทความเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์กับพระพุทธศาสนา ขอเรียนถามว่าในมุมมองของอาจารย์พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ : จริง ๆ แล้ววิทยาศาสตร์กับพระพุทธศาสนามีจุดเริ่มต้นที่เหมือนกันนะ ก็คือการตั้งปัญหาถามอย่างที่เราเรียนวิทยาศาสตร์มา วิทยาศาสตร์มีข้อสังเกต มีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และก็มีการตั้งสมมุติฐานซึ่งเหล่านี้ก็คือ ขั้นตอนข้างต้นที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการค้นคว้าแก่นธรรม ก็คือสังเกตดูธรรมชาติรอบตัว วิทยาศาสตร์จะไปดูเรื่องดินฟ้าอากาศ พระพุทธเจ้าท่านมาดูเรื่องชีวิตเสร็จแล้วก็หาคำตอบเรื่องเกิด แก่ เจ็บตาย วิทยาศาสตร์อาจจะไม่ได้ตั้งคำถามถึงขั้นนั้น อาจตั้งคำถามเรื่อง ดิน ฟ้า อากาศ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร แต่วิทยาศาสตร์ไม่ได้เรียกเป็นทุกข์ สมุทัย พระพุทธศาสนาเมื่อมองไปที่เกิดแก่เจ็บตาย ก็ต้องหาประเด็นว่ามันเป็นเพราะอะไร แล้วก็ควรจะใช้ศัพท์เรียกว่าอะไร ในที่สุดพระพุทธเจ้าก็ทรงลงความเห็นว่างานะเกิดแก่เจ็บตายเป็นทุกข์ แต่ว่าวิทยาศาสตร์ยังไม่ไปถึงขั้นนั้น วิหาคความจริงเริ่มต้นมาคล้าย ๆ กัน เพราะฉะนั้น ถ้าเรามองมุ่งไปที่บุคคลคือพระพุทธเจ้ากับนักวิทยาศาสตร์ก็จะมีจุดเริ่มต้น คล้าย ๆ กันคือตั้งคำถามที่มาจากข้อสังเกต และเกิดความสงสัย จึงตั้งคำถาม และหาคำตอบ

๕. คำถาม : ธรรมเนียมของหมยยันตีไม่เพียงมีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ แต่ยังเกี่ยวข้องกับปรัชญาด้วย ขอเรียนถามอาจารย์ถึงความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับปรัชญาคะ

คำตอบ : ปรัชญาตะวันตกอาจเป็นจุดเริ่มต้นของปรัชญาตะวันออก แต่ว่าปรัชญาตะวันออกจะลึกลงไปอีกระดับหนึ่ง จะเข้าไปสู่ Metaphysic คืออภิปรัชญาเสียเป็นส่วนมาก เช่นเดียวกับพุทธปรัชญาจะมีอภิปรัชญาปะปนอยู่ไม่น้อย ดังนั้นธรรมเนียมในพระพุทธศาสนาจึงมักจะมีอภิปรัชญาปะปนอยู่ด้วย

๔.๓.๓. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านบทละคร “ศจี บุรณะสัมฤทธิ์”^{๑๕๘}

นางศจี บุรณะสัมฤทธิ์ เริ่มงานครั้งแรกเมื่อ ๓๐ ปีก่อนในแผนกบทละคร ฝ่ายผลิตรายการไทยทีวีสีช่อง ๓ ดังนั้นจึงผ่านการอ่านทั้งนวนิยาย และบทละครมากมาย เท่ากับประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา รวมถึงนวนิยายหรือบทละครที่เขียนขึ้นจากงานของหมยยันตี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายผลิตรายการ ไทยทีวีสีช่อง ๓

บทสัมภาษณ์ ศจี บุรณะสัมฤทธิ์

๑. คำถาม : ทำงานเกี่ยวกับละครช่อง ๓ มานานแค่ไหน

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ ศจี บุรณะสัมฤทธิ์, ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายผลิตไทยทีวีสีช่อง ๓ นักอ่านและผู้เชี่ยวชาญด้านบทละคร, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

คำตอบ : ทำงานละครกับช่อง ๓ มาประมาณ ๓๐ ปี เห็นบทละครที่เข้ามา มาก เพราะเขาจะมาส่งแผนบทละคร จะเห็นผ่านตามาโดยตลอด

๒. คำถาม : คิดว่าอะไรคือจุดเด่นของงานเขียนของทมยันตีคะ

คำตอบ : จุดเด่นของนวนิยายของทมยันตี ใช้ภาษาที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และจิตใจของผู้อ่านทันทีที่อ่าน ถ้าเรื่องที่ต้องการให้ซาบซึ้งถึงกับน้ำหูน้ำตาไหล ถ้าอยากให้ขำก็ขำจนกลืนไม่อยู่ ต่อให้เป็นเรื่องที่ไม่สนใจก็ยิ่งถูกตรึงไว้กับภาษาในนวนิยาย ถ้าจะพูดให้สะท้อนอารมณ์ ก็จะสะท้อนได้ทันทีที่ไม่มีเครื่องหมายคำถาม ไม่มีใครใช้ภาษาเล่นกับเรา (ผู้อ่าน) ได้ดีเท่ากับทมยันตีอีกแล้ว

๓. คำถาม : เรื่องฉากหรือตัวละครเป็นอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ทุกอย่างของทมยันตีไม่ว่าฉากหรือตัวละครก็มารวมอยู่ที่ความสามารถทางภาษาที่หาใครเสมอเหมือนได้ยาก เพราะทมยันตีมีความรู้มากและทมยันตีเป็นคนมีความสามารถในการสร้างอารมณ์ให้คล้อยตามได้อย่างง่ายดาย

๔. คำถาม : มีความเห็นอย่างไรต่อธรรมเนียมของทมยันตี

คำตอบ : รู้สึกว่าธรรมที่แทรกมาอ่านยาก ไม่เข้าใจ เพราะเป็นคนที่ไม่เคยสนใจเรื่องธรรมใด ๆ เลย

๕. คำถาม : ธรรมเนียมของทมยันตีทำอะไรได้หรือไม่

คำตอบ : ธรรมเนียมของทมยันตีสามารถทำอะไรก็ได้ แต่ต้องได้ผู้จัดละครที่ทุ่มเทกล้าที่จะแตกต่าง เพราะการทำละครธรรมต้องศึกษารายละเอียดมาก และต้องฝาดานผู้ชมที่ส่วนใหญ่ชอบละครแนวบั้นเทิง รัก โลภ โกรธ หลง ไปให้ได้

๔.๓.๔. สัมภาษณ์บรรณาธิการสำนักพิมพ์ “นายรักชนก นามทอง”^{๑๕๙}

รักชนก นามทอง เจ้าของและบรรณาธิการสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม ผู้รักการอ่าน เป็นชีวิตจิตใจ ทำงานหนังสือตั้งแต่เรียนชั้นปีที่ ๑ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อศึกษาจบ จึงมีเป้าหมายชัดเจนในการเลือกทำงานหนังสือที่ตนเองรัก โดยการตั้งสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม ด้วยความคร่ำหวอดในวงการหนังสือมาหลายสิบปี ทำให้รักชนก นามทอง ถ่ายทอดสำนวนภาษาที่ลึกซึ้ง งดงาม เต็มไปด้วยความรู้สึก ผ่านคำนำของหนังสือทุกเล่มในสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรมอย่างมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์

บทสัมภาษณ์ รักชนก นามทอง

๑. คำถาม : สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรมทำงานกับคุณทมยันตีมานานแค่ไหนแล้ว และพิมพ์นวนิยายของทมยันตีมากี่เรื่อง

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ รักชนก นามทอง, บรรณาธิการสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรมนักอ่านและนักเขียน, ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

คำตอบ : ทำงานร่วมกันกับทมยันตีมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.๒๕๓๓ ครับ ช่วงแรกพิมพ์งานเก่าก่อน เช่น เรื่องคำมั่นสัญญา รวมทั้งเรื่องเก่าและเรื่องที่ทมยันตีเขียนใหม่ฉบับรวมนวนิยายที่กำลังเขียนเรื่อง“นากพัทธ์”เป็นเรื่องราวนางนาคพระโขนงในอีกมุมมองแทรกเรื่องศาสนาคือการเวียนว่ายตายเกิด หนังสือจะออกในเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ นี้ รวมเป็น ๑๑๔ เล่ม

๒. คำถาม : เอกลักษณะและจุดเด่นในการประพันธ์นวนิยายของทมยันตีคืออะไร

คำตอบ : ทมยันตีมีวิธีการนำเสนอ และรู้สึกต่อหนังสือเหมือนหนังสือมีวิญญาณ อย่างเช่นว่าถ้าท่านจะเขียนเรื่องใดก็ตามท่านจะเขียนชื่อเรื่องอย่างสวยงามด้วยลายมือท่านบนกระดาษขาวด้วยปากกาสีม่วงแล้วก็นำไปวางไว้หน้าห้องพระ อธิษฐานให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากงานที่ท่านเขียน ผมทำงานจิตวิญญาณให้ท่านเรื่องแรกคือเรื่อง “ไวยณวี” เพราะ ฉาน จิตา มายา ทางสำนักพิมพ์เดิมเขาพิมพ์มาก่อนแล้ว แต่สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม นำมาเรียงพิมพ์ใหม่ สำหรับไวยณวีพิมพ์ครั้งแรกที่สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม เป็นเรื่องเทพแห่งความตาย

๓. คำถาม : ทราบหรือไม่ว่าเหตุใดทมยันตีจึงให้ความสนใจศาสนาพราหมณ์และเทวศาสตร์มาก จนกระทั่งนำมาเขียนนวนิยายหลายเรื่อง

คำตอบ : ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน มันโยงกันมาอยู่แล้ว อย่างพิธีกรรมตราอิราของของไทยก็มีเรื่องของพิธีพราหมณ์เสมอครับ เพราะประเทศเราเชื่อเรื่องเทพ

๔. คำถาม : เป็นไปได้หรือไม่ว่า ก่อนมีพระพุทธรูปศาสนา มีศาสนาพราหมณ์มาก่อน ทำให้มีพิธีกรรมพราหมณ์ดั้งเดิม แทรกซึมเข้ามาในวิถีชีวิตชาวพุทธ

คำตอบ : ผมคิดว่าคนไทยเป็นพุทธที่น่ารัก อย่างตัวผมเองเป็นคาทอลิก ผมเป็นบก. หนังสือแนวธรรมะจนผมเคยไปคุยกับบาทหลวงคาทอลิกว่า รู้สึกแปลก ๆ กับตัวเองที่ตอนนี้อยู่ปฏิบัติสัปปะการยังจำไม่ครบเลย แต่สามารถเข้าใจริยสัจ ๔ ได้ มรรค ๘ รู้

๕. คำถาม : สังเกตว่าการเขียนนวนิยายแต่ละเรื่องของทมยันตีมักพยายามย้าหลักธรรมซ้ำ ๆ เช่น ศีล ๕ เป็นเพราะว่าทมยันตี ต้องการวางรากฐานให้ผู้อ่านที่ยังไม่ค่อยเข้าใจศาสนาใช้หรือไม่

คำตอบ : จริง ๆ แล้วเวลาทมยันตีเขียนนวนิยายทุกเรื่องท่านต้องวางราก ต่อให้ท่านเขียนไว้แล้วใน “ฉาน” พอเขียน “จิตา” ท่านก็ต้องเกริ่นอีก เพราะหากบางคนหยิบ “จิตา” ไปแล้วก็อาจไม่ได้อ่าน “ฉาน” ก็ได้ ดังนั้นหลักเบื้องต้นพื้นฐาน ศีล สมาธิ ปัญญา พลังงาน ก็ต้องแทรกไว้ในนวนิยายทุกเรื่อง

๖. คำถาม : อยากให้พูดถึงความรู้สึกที่มีต่อนวนิยายทั้ง ๔ เรื่อง คือ ฉาน จิตา มายา และไวยณวี ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

คำตอบ : คือนิยาย ๔ เรื่องนะครับ ผมคิดว่าเรื่อง “ฉาน” เป็นเรื่องที่ยากกว่าทุกเรื่อง ลำพังพอบอกว่านิยายชื่อเรื่อง “ฉาน” คนก็ไม่หยิบแล้ว โจทย์ที่ผมรับมาก่อนอ่านนิยายพวกนี้ผมรู้

แล้วว่าแค่ชื่อก็รู้สึกยากแล้ว ถ้าบอกว่า “จิตา” มันคือพลังงานการใช้เคลื่อนย้ายของอันนี้มันมี action คนก็มีความรู้สึกว่ายากรู้ยากเห็น แต่พอบอกว่าเป็น “ฉาน” รู้สึกว่าเป็นคำแบบสูง ถ้าเป็นหนังสือต้องขึ้นหิ้งนะครับ เพราะฉะนั้นวิธีการนำเสนอของเราต้องแตกต่างออกไป อย่างมายายังรู้สึกว่ายากหรือว่าเป็นภาพหลอน คนทั่วไปจะตีความแบบนี้ ฟัง ๆ แล้วยังรู้สึกว่าสัมผัสจะต้องได้ ไชยณวิทย์ยาก แต่ถ้าคนที่ตามทางฮินดูก็จะรู้ว่าคำนี้เป็นคำเกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความตาย แต่ละเรื่องก็จะมีวัตถุประสงค์ของการเขียน

๗. **คำถาม :** ถ้าให้เลือกธรรมเนียมใดเรื่องหนึ่งมาทำละครโทรทัศน์คิดว่าเรื่องไหนน่าทำที่สุดและเพราะเหตุใด

คำตอบ : มันอยู่ที่ว่าเราจะขายอะไร คือถ้าทำไชยณวิทย์ ก็จะได้เรื่องเกี่ยวกับความตายที่ผสมผสานปาฏิหาริย์ ซึ่งเรื่องแบบนี้คนจะชอบ เรื่องของจิตาก็คือเรื่องของพลังงานและมีเด็กก็จะน่าสนใจ แต่เรื่อง “มายา” มีคนเพิ่งทำละครไป ถ้าเรานำเรื่องเหล่านี้มาทำละครได้จะดี เพราะตอนนี้สังคมกำลังขาดเรื่องพวกนี้อยู่ ไม่ได้ขาดเรื่องความอิจฉาริชา แต่คนเราขาดทรัพย์ต้องการทรัพย์ (อริยทรัพย์)

๘. **คำถาม :** อยากให้พูดถึงงานเขียนของทมยันตีแตกต่างจากงานเขียนนวนิยายทั่วไปอย่างไร

คำตอบ : นวนิยายของศิลปินบางท่านจะมีเรื่องเมื่อยลวง เมื่อน้อย อิจฉาริชา แต่งงานเขียนของทมยันตีจะมีลักษณะมองอีกมุมหนึ่งมีคนดี คนไม่ดี แต่ไม่มีตัวอิจฉา

๙. **คำถาม :** ในมุมมองของคุณคิดว่าธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่อง มีอิทธิพลอย่างไรต่อคนสนใจอาชีพนักเขียน

คำตอบ : อันดับแรกเลยคือการเขียนต้องเขียนจากสิ่งที่รู้ แต่ในเรื่องของนวนิยายธรรมทมยันตีออกตัวเอาไว้ชัดเจนกว่าท่านเขียนในสิ่งที่ท่านเชื่อ คือท่านเชื่ออย่างนี้ อย่างนั้น และความเชื่อของท่านก็ไม่ได้ให้คนไปทำในสิ่งที่ไม่ดี เพราะฉะนั้นธรรมเนียมของท่านเวลาท่านเขียนเรื่องแรก เรื่องสอง เรื่องสาม ท่านก็ศึกษาไปด้วยเพิ่มเติมให้ตัวเอง ขณะเขียนก็มีผู้อ่านมีผู้รู้มาเติมเต็มให้ด้วย ศาสนาเป็นสิ่งที่ทำเพื่อมวลมนุษยธรรมทมยันตีเขียนธรรมเนียมเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมง่าย ๆ จากนวนิยาย ที่ผมมีความรู้สึกวาทมยันตีเป็นนักเขียนที่ยิ่งใหญ่ก็คือว่าท่านคิดทุกคำที่ท่านเขียน ผมเคยทำงานให้นักเขียนใหญ่อยู่ ๒-๓ คน เวลาจะพิมพ์ใหม่ก็จะแก้ ตัดใหม่ ทมยันตีไม่เคยเลย ไม่มีการแก้ใหม่ เอาต้นฉบับเดิมมาวางเรียงได้เลย

๑๐. **คำถาม :** คนที่จะเขียนนวนิยายได้ดี จำเป็นต้องเป็นคนที่ย่านหนังสือมาก และเล่าเรื่องเก่งหรือไม่คะ

คำตอบ : ถูกต้อง เป็นพื้นฐาน คนเขียนหนังสือต้องเป็นนักอ่าน ถ้าให้ดีต้องเป็นนักเล่าด้วย การเป็นนักเล่าหมายถึงว่าเราสามารถเรียบเรียงให้คนเข้าใจได้ บางคนอ่านมากพูดไม่เป็น แต่บางคนเขียนดีแต่นำเสนอไม่ได้

๑๑. **คำถาม :** คุณสมบัติของนักเขียนธรรมนิยายที่ดีควรเป็นอย่างไร

คำตอบ : ต้องมีความเชื่อในศาสนานั้น คืออย่างเช่นถ้าผมยกตัวอย่างคุณป้าอืด (ทมยันตี) ท่านต้องรักพระพุทธเจ้าอย่างมาก เหมือนเรารักใครสักคนหนึ่งเราก็อยากเอาสิ่งที่เขามีหรือตัวตนเขา หรือความคิดของเขาไปบอกคนอื่น ป้าอืดเป็นคนที่ศรัทธาในพระพุทธเจ้ามาก เรื่องเทพท่านก็เชื่อ เพราะฉะนั้น ความเชื่อในความรู้สึกที่รักมัน ก็จะถูกถ่ายทอดลงไปในตัวหนังสือได้อย่างละมุนละไม ประกอบกับท่านมีฝีมืออยู่แล้ว เวลาท่านอธิบายธรรมท่านก็มีคำมากมายที่นำมาใช้ได้อย่างเห็นภาพ

๑๒. **คำถาม :** สุนทรียรสทางภาษาจำเป็นกับนักเขียนหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : มันมีความจำเป็นของนักเขียนนะครับ ถ้าคุณไม่เก่งภาษาหรือคุณไม่สามารถใช้ภาษาได้มากมาย นักเขียนที่เก่ง อักษรไทยก็มีอยู่แค่ ๔๔ ตัว วรรณยุกต์ก็มีให้ใช้เท่ากัน แต่ทำไมเขียนได้ไม่เท่ากัน เป็นเพราะ ๑.การอ่านไม่เท่ากัน ๒.การรับรู้ไม่เท่ากัน ๓.สัญชาตญาณไม่เหมือนกัน ทมยันตีอยู่ดี ๆ ก็เขียนในฝันขึ้นมาตั้งแต่อายุน้อย ตอนนี้นวนิยายเรื่องในฝันอายุ ๖๐ ปี แล้วมากกว่าอายุของผมอีก แต่ทำไมยังอยู่ละ ถ้าคุณเป็นนักเขียนคุณก็จะบอกวานิยายใหม่ ๆ หลายเรื่อง เป็นพันเรื่องที่ตายไปแล้ว นี่ ๖๐ ปีแล้ว คุณอ่านคุณยังร้องไห้อยู่เลย ยังรู้สึกอยู่เลย เพราะภาษาของทมยันตีดีมาก

๑๓. **คำถาม :** ในฐานะของผู้อ่านคุณค่าอะไรที่คุณและผู้อ่านท่านอื่น ๆ จะได้รับจากการอ่านธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องของทมยันตี

คำตอบ : พันทีที่ผมอ่านเรื่องไวษณวี ผมอ่านเรื่องไวษณวีก่อนเรื่องอื่นเพราะเป็นเล่มแรกที่เราก่อนจะได้สิทธิ์ ฌาน จิตา มายา และไวษณวี พออ่านจบรู้สึกว่ไม่กลัวความตายเลย เข้าใจแล้วว่าความตายคืออะไร ไวษณวีคือมรณานุสติทั้งเรื่อง สอนทั้งเรื่อง เพราะว่ามีเรื่องของ การพลัดพรากอยู่ในนั้น มันก็เหมือนกับเรื่อง “เงา” ของทมยันตีบางส่วนคือเรื่องมรณานุสติ คืออย่างไรก็ต้องจากกัน ประกอบกับเวลาที่ผมอยู่กับทมยันตีหลัง ๆ นี้ ท่านมักจะพูดว่า “ป้าจะตายแล้ว ป้าจะกลับบ้าน ความตายในธรรมนิยายทุกเรื่องทมยันตีมักใช้คำว่ากลับบ้านหมด ผมเองเคยสูญเสียมาแล้ว ตอนเสียคุณแม่ ทำให้ได้เห็นการเศร้าจริง ๆ คือความโศกจริง ๆ ของคนที่เรารักตายจากไป มันโดนทีเดียวแล้วมันเหมือนคนอกหัก ถ้าไม่อกหักก็ไม่รู้ว่ามันเจ็บขนาดไหน พอมันโดนทีเดียวมันก็รู้สึกซึมอยู่ในใจเราแล้ว เหมือนพุทธคุณเป็นเกาะแก้วกำบังเราจากความชั่วร้าย เราจะเป็นลูกท่านจริงไม่จริง หรือเรายึดธรรมท่านไว้ ผมจึงเห็นความตายเป็นเรื่องธรรมดา

๑๔. **คำถาม :** คุณรักชนกไม่ได้นับถือศาสนาพุทธแต่ตอนนี้คุณเป็นคนพุทธไปแล้ว เท่าที่ศึกษาธรรมจากธรรมนิยายของทมยันตี ทำให้คุณศรัทธาในคำสอนของพระพุทธองค์บ้างหรือไม่คะ

คำตอบ : ใช่ ศรัทธาครับ เอาหลักของผมนะครับตอนแรกผมบอกภรรยาว่า ผมอยากให้ลูกผมนับถือคาทอลิก เพราะผมคิดว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาของเหตุผล ตอนนั้นผมยังไม่ได้ลึกซึ้งมาก คุณเข้าใจไหมบางครั้งเหตุผลนะถ้าเด็กเขาไม่มีความรู้สึกนึกรู้เท่าเรา ก็จะหาทางแก้ไม่ได้กับ

เหตุผลนั้น แต่ศาสนาคาทอลิกมีอย่างหนึ่งคือศรัทธา ถ้าคุณศรัทธาในพระเจ้าแล้ว พระเจ้าในความหมายของผมคือความดี เพราะฉะนั้นเวลาเกิดอะไรขึ้น ก็เหมือนที่ผมพูดทุกครั้งว่า “ขอให้ทุกอย่างเป็นไปตามน้ำพระทัย” คือไม่เป็นไรท่านให้เท่านี้ก็เท่านี้ ก็เหมือนกับทางพุทธนะ ที่ว่าแล้วแต่บุญแต่กรรม พูดไปพูดมาดูเหมือนจะเป็นสิ่งเดียวกัน จนผมเชื่อในอนาคตว่ามันจะกลายเป็นหนึ่งเดียวกัน

๑๕. คำถาม : พูดอย่างนี้ได้หรือไม่คะว่าส่วนหนึ่งของงานเขียนที่เป็นธรรมเนียมของคุณยาย (ทมยันตี) ช่วยให้คนเข้าใจธรรมและเข้าใจพระพุทธศาสนามากขึ้น

คำตอบ : ก็เป็นส่วนหนึ่งครับ จะว่าไปผมก็อ่านหนังสือเชิงปรัชญาศาสนาด้วยอย่างงานของ คาลิล ยิบราน หรือ เซ็น และในที่สุดวิธีคิดมันจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่แล้ว พวกนี้มันไม่ได้หลบกัน เพราะธรรมคือธรรมชาติ

๑๖. คำถาม : การตีพิมพ์งานธรรมนิยายของทมยันตี และการตอบรับจากผู้อ่านเป็นอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ : คุณป้า (ทมยันตี) มีความภาคภูมิใจมาก เวลาที่ผมบอกว่าพิมพ์ซ้ำอีกแล้วนะ ท่านไม่ได้ดีใจมากตรงได้ดัง แต่รู้สึกว่ามีคนอ่านมากขึ้นอีก คือความอึดอ้อมของคนที่เขียนเรื่องธรรม แคจรดปากกาก็ไม่รู้สึกรู้ว่าเกิดจากการอยากได้เงินทอง เพราะว่าถ้าอยากได้เงินทองก็ไปเขียนงานคู่กรรม คำมั่นสัญญา ซึ่งได้อยู่แล้ว นะครับ เพราะตรงนั้นก็ดังทุกเรื่อง ทำไมต้องมาเปิดประเด็นเขียนเรื่องฉนวน ตามด้วยจิตาอีก ปริมาณคนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ที่อ่าน มันเป็นตัวบอกอยู่แล้วว่าคนสนใจนะ และงานท่านไม่ได้อ่านยาก เพราะมันมีการพูดปากต่อปาก ธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องนี้ทุกเรื่องพิมพ์ซ้ำเป็นสิบครั้งแล้ว

๑๗. คำถาม : ธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องนี้ มีอิทธิพลอย่างไรต่อสังคมไทย

คำตอบ : เราในฐานะสำนักพิมพ์เรามองว่าอยากให้คนอ่านมาก เพราะตอนที่เราอ่านเรายังรู้สึกไปในทางบวก เราก็มีความคิดว่าทำยังไงให้มันออกไปได้มากที่สุด ทุกวันนี้ทั้ง ๔ เรื่องนี้ยังเป็นหนังสือที่พิมพ์อยู่ตลอดเวลา ๖ เดือน ๗ เดือน พิมพ์ซ้ำ บางที่ขาดตลาดพิมพ์ไม่ทัน

๑๘. คำถาม : ธรรมนิยายของทมยันตีมีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ : งานของท่านตลอดที่เขียนธรรมนิยายมารวม ๒๐ กว่าปีแล้ว ผมว่าตรงนี้ที่คนอ่านของท่านแล้วรู้สึกว่ธรรมะเป็นสิ่งที่จับต้องได้ แล้วก็ทำให้เขาไปอ่านเรื่องอื่น ๆ ในแนวธรรมต่อไป ในจำนวนวรรณกรรมทั้งหมด นิยาย เรื่องสั้น สารคดีอะไรก็ตาม สิ่งที่จะทำให้คนรู้สึกมากที่สุดก็คือนวนิยาย ฉะนั้นการเอาบทความธรรมะหรือข้อธรรมมาผูกเป็นนิยาย มันก็มีเรื่องราวให้คนติดตาม เพราะนิยายต้องมีเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ คนก็จะติดตามนิยายด้วยความสนใจว่ามีเรื่องราวมีดราม่าอยู่ในเนื้อหา และทมยันตีมีความสามารถเรื่องภาษาและความคิดของท่านคม เวลาท่านแทรกแต่ละบรรทัด คุณอ่านแล้ววางไม่ได้ อยากรู้อีก จะไปกินข้าวยังไปกินไม่ได้เลย รอให้จบเล่มก่อน คือมันชวนให้อ่านขนาดนั้น

๑๙. **คำถาม :** ทมยันตีให้ความสำคัญกับฉากในนวนิยายแค่ไหนอย่างไร

คำตอบ : คุณป้า (ทมยันตี) เป็นนักเดินทาง เวลาเขียนเรื่องต้องรู้สึกถึงเขียนออกมา ดังนั้นภาพที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นฉากเทวาลัย บางครั้งภาพก็แวบขึ้นมาในใจ เป็นภาพที่งดงามอลังการ ประกอบกับการเป็นนักเดินทาง พอไปเห็นแล้วก็นำข้อมูลมาค้นคว้าต่อ บางที่เราไปเห็นวิหาร แต่ตัววิหารที่สมบูรณ์มีอยู่ในหนังสือ รวมกับพื้นฐานของจินตนาการมาเติมเต็ม

๒๐. **คำถาม :** พล็อตเรื่องของนวนิยายทั้ง ๔ เรื่องเป็นอย่างไร

คำตอบ : พล็อตเรื่องต้องรับใช้วัตถุประสงค์ เพื่อให้ไปสู่วัตถุประสงค์ที่เข้าใจง่าย เพราะท่านพูดอยู่แล้วว่า ทำอย่างไรที่จะให้คนอ่านเข้าใจได้ง่าย ๆ จะเห็นได้ว่าเรื่องไม่ได้วิจิตร มันจะเป็นโครงเรื่องของคนธรรมดาที่คุณก็เป็นใครก็เป็น แต่ว่าช่วงหลังอาจจะวิจิตรบ้าง อย่างเช่นเรื่อง “ณามิ” เริ่มวิจิตร เริ่มยาก ไฉนวิเองก็ยากขึ้นมาอีกหน่อย แต่ก็ยังเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องของความตาย ส่วนขณะที่เขียนเรื่องยาก ๆ เช่นความว่างในเรื่องของณาน การวางแล้วว่าง หลักสำคัญเลยนะ ครีป คีล ปัญญา สมานีเยน ก็สังเกตว่าเนื้อหาตัวละครที่เดินเรื่องเป็นคนธรรมดา ไม่ได้เป็นเจ้าเป็นเทพ เป็นอะไรทั้งนั้น เป็นคนธรรมดาเดินมา เพื่อให้คนอ่านรู้สึกมีส่วนร่วม ทมยันตีกล่าวว่า “เราจะเขียนอย่างไรให้คนเข้าใจในความยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นสิ่งที่คนไม่ค่อยอยากรับให้สนุกแล้วก็ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราเชื่อแล้ว คนอื่นจะพิสูจน์ยังงี้ก็แล้วแต่ แต่เราเชื่อแล้วว่ามันเป็นอย่างนี้ ก็เลยอยากให้คนทุกคนมาได้เห็นว่ามันเป็นความเชื่อที่เป็นสัจจะ

๔.๓.๕. สัมภาษณ์นักเขียน ผศ.ศราวุธ สุทธิรัตน์ (หมอกมุงเมือง)^{๑๖๐}

ผศ.ศราวุธ สุทธิรัตน์ เจ้าของนามปากกา “หมอกมุงเมือง” อ่านนวนิยายมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา เมื่ออยู่ชั้นมัธยมต้น หมอกมุงเมืองเขียนจดหมายไปถามเรื่องการเขียนนวนิยายจากทมยันตี ผ่านคอลัมน์ในนิตยสารสกุลไทย และทมยันตีได้ตอบคำถามตามที่ถามมาทั้งหมด หมอกมุงเมือง เรียนจบสายวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และเป็นนักเขียนนวนิยายที่มีผลงานทั้งหมด ๑๘ เรื่อง ในจำนวนนวนิยายทั้งหมดของหมอกมุงเมือง มีนวนิยายอยู่ ๒ เรื่อง คือ “โกกิล่า” และ “เยียมรุ่ง”

บทสัมภาษณ์ “หมอกมุงเมือง”

๑. **คำถาม :** คุณหมอกเขียนนวนิยายแนวไหนคะ

คำตอบ : ส่วนใหญ่ที่เขียนเป็นนวนิยายแนว Thriller (แนวระทึกขวัญ) เป็นแนวแฟนตาซี ระทึกขวัญ และลึกลับผสมกัน เขียนนวนิยายมา ๑๘ เรื่อง พล็อตค่อนข้างหลากหลาย งานเขียนที่ชอบที่สุดเป็นเรื่อง “เหรียญนิรมิต” เป็นแนวประวัติศาสตร์ย้อนยุค เป็นเรื่องชาตภาพ ส่วนงานที่เป็นนวนิยายเขียนไว้ ๒ เรื่อง คือ กอกิล่า และเยียมรุ่ง ใช้ฉากสมัยพุทธกาล ณ กรุงสาวัตถี โดยนำพระสูตรมาประกอบการเขียน ลักษณะคล้ายงานเขียนของอาจารย์วศิน อินทสระ

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ ศราวุธ สุทธิรัตน์ (หมอกมุงเมือง), นักวิชาการและนักเขียน, ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๒. **คำถาม :** ได้แรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายมาจากไหน

คำตอบ : ส่วนหนึ่งมาจากอาชีพของตนเอง คืออาชีพอาจารย์ การเป็นอาจารย์ต้องทำงานวิจัย การเขียนนิยายลักษณะคล้ายงานวิจัย คือเอาศาสตร์ตามศิลป์ คือมีศิลปะเรื่องภาษา เรื่องสำนวนแต่ก็ต้องมีเรื่องความรู้ต่าง ๆ แทรกลงไปด้วย ความสนใจในการเขียนนวนิยายเริ่มต้นจากการเขียนแล้วประกวดรางวัลหมั่นดีอวอร์ด โดยหมั่นดีได้ให้คำแนะนำในการเขียนนวนิยายด้วย จึงใช้คำแนะนำเหล่านั้นมาปรับใช้กับการทำวิจัย คือทบทวนงานวิจัย ทำการวิจัย เพียงแต่ว่าเราต้องค้นข้อมูล ภาษา สำนวน จะเป็นตัวที่มากลุ่มข้างบน แต่ถ้าเป็นงานวิจัยก็จะเป็นเรื่องของตรรกะ เรื่องของเหตุผลเป็นตัวนำ

๓. **คำถาม :** ก่อนที่จะลงมือเขียนนวนิยายได้ศึกษาหรืออ่านงานของหมั่นดีมาก่อนหรือไม่

คำตอบ : จริง ๆ แล้วอ่านนวนิยายจากนักประพันธ์หลายท่าน และงานของหมั่นดีเป็นหนึ่งในนักเขียนหลายท่านที่ผมชื่นชอบ นอกจากนี้นักประพันธ์ท่านอื่นที่เป็นแรงบันดาลใจ คือ จินตวิวัฒน์ วิวัฒน์ นักเขียนแนวลึกลับคืออ่านมาตั้งแต่เด็กจึงชอบงานเขียนแนวนี้ ส่วนงานของหมั่นดีที่ชอบ เช่น ธรรมนิยายเรื่องฉนวน ออกแนววิทยาศาสตร์ผสมกับธรรมะ หรือนวนิยายเรื่องทิพย์ ที่หมั่นดีนำเอาเรื่องไตรภูมิพระร่วงเข้ามาพูดถึง

๔. **คำถาม :** นอกจากธรรมนิยายเรื่องฉนวน แล้วได้อ่านธรรมนิยายเรื่องอื่น ๆ เช่น จิตตมายา ไชยณวิ หรือไม

คำตอบ : จริง ๆ แล้วได้อ่านหลายเรื่องแต่นานมาแล้วตั้งแต่ยังเป็นตอน ๆ ในสกุลไทยบางเรื่องก็อาจจะเลื่อนไปบ้าง แต่ที่ค่อนข้างชอบและประทับใจก็คือ “ฉนวน” เพราะผสมผสานวิทยาศาสตร์ อาจเป็นเพราะตัวเองว่ามีพื้นด้านวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว เพราะอาชีพหลักเป็นอาจารย์สอนวิชาเทคนิคการแพทย์ คณะเทคนิคการแพทย์ ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ดังนั้นศาสตร์เกี่ยวชีวะ เคมี ฟิสิกส์ เราจะคุ้น เรื่องพวกนี้นำมาเขียนในสไตล์เปรียบเทียบก็รู้สึกว่ามันสนุกดี ถ้านิยายธรรมดาที่เขียนแบบเป็นพล็อตทั่ว ๆ ไป แล้วนำเรื่องวิทยาศาสตร์มาผสมรู้สึกว่ามันง่ายเข้าใจง่าย อาจเป็นเพราะว่าเราอยู่ในสายด้านการแพทย์จึงเข้าใจ

๕. **คำถาม :** เน้นอนว่าคุณหมอกอยู่ในศาสตร์ของวิทยาศาสตร์การแพทย์ ดังนั้นในส่วนที่เป็นวิทยาศาสตร์ในธรรมนิยายของหมั่นดีคุณหมอกต้องเข้าใจเป็นอย่างดี แต่ในมุมมองพระพุทธศาสนา คุณหมอกศึกษาจากไหนคะ

คำตอบ : ส่วนหนึ่งจากการอ่าน จากหนังสือต่าง ๆ เป็นเพราะเราเป็นพุทธศาสนิกชนที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นเรื่องเหตุผล เวลาเราทำอะไรต่าง ๆ อาจจะต้องคิดในลักษณะในเชิงวิทยาศาสตร์ พุทธศาสนาก็อธิบายด้วยหลักของเหตุและผล เพราะฉะนั้นไม่ใช่เป็น

เรื่องของความศรัทธาความเชื่อถืออภินิหาร อย่างเดียว จะมีหลักการที่สามารถค้นคว้าที่เป็นรูปธรรมด้วย เป็นสิ่งที่น่าสนใจและชอบ

๖.คำถาม : จากคำตอบข้างต้นแสดงว่าคุณหมอก มีความเห็นว่าพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ ไปด้วยกันได้ดีใช้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : มองว่าพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องเดียวกัน แต่ในพระพุทธศาสนาเราเอามาสร้างเป็นนิยาย อย่างในพระสูตรใช้ไหมครับเป็นนิทานชาดก อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ในส่วนพระอภิธรรมเองก็มีเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผล แม้แต่เรื่องของกฎแห่งกรรมก็เป็น Action (การกระทำ) Reaction (ปฏิกิริยา) พออ่านเรื่อง “ฌาน” ก็ทำให้เรารู้สึกเข้าใจมากขึ้น แล้วก็สนุกกับการอ่าน จริง ๆ

๗.คำถาม : หมยันตีเคยแนะนำเรื่องการเขียนของคุณหมอกอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ตอนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรียนทางสายวิทย์ เคยเขียนไปถามหมยันตีในนิตยสาร “สกุลไทย” เกี่ยวกับการเขียนนวนิยาย แล้วท่านก็กรุณาตอบมา

๘.คำถาม : ถ้าอย่างนั้นแรงบันดาลใจส่วนหนึ่งในการเป็นนักเขียนของคุณหมอกได้มาจากคุณหมยันตีด้วยถูกต้องไหมคะ

คำตอบ : ก็ใช่ครับ เพราะว่าเราอ่านนิยายของท่านเราก็ชอบด้วย แล้วเราก็อยากเขียนออกมาเหมือนกันแต่อาจจะเป็นพล็อตต่าง ๆ ที่เขียนออกมาเป็นของเรา ซึ่งท่านก็จะบอกเลยว่าเวลาเขียนไม่ต้องเขียนในแบบหมยันตี แต่เขียนในแบบที่เป็นของตัวเอง

๙.คำถาม : ในฐานะที่อ่านงานของหมยันตีมามาก ขอให้แสดงทัศนะว่าเอกลักษณ์และจุดเด่นในงานประพันธ์ของหมยันตีคืออะไร

คำตอบ : ถ้าโดยภาพรวมผมมองว่าท่านเป็นคนที่มีพล็อตหลากหลายมาก เพราะร้อยกว่าเรื่องที่ท่านเขียน ตลอดสี่ห้าสิบปีที่ผ่านมามีทั้งตลกขบขัน แนวชีวิต แนวแฟนตาซี แล้วในช่วงหลัง ๆ ท่านก็จะเขียนในแนวที่เป็นธรรมนิยาย แล้วก็ออกในลักษณะที่เป็นกึ่งสารคดีที่เป็นสารนิยายต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาที่เป็นข้อมูลเอามาผสมกับตัวพล็อตเรื่องมากขึ้น เข้มข้นมากขึ้น แต่ถ้าเป็นช่วงก่อนหน้านั้นก็จะเป็นแนวโรแมนติก เลยเห็นว่าท่านเป็นผู้เขียนที่มีงานหลากหลาย ทุกเรื่องที่ท่านเขียนจะเป็นแนวที่เอาข้อมูลเอามาแทรก เราอ่านแล้วเรารู้สึกว่าเราได้อะไรมากกว่าความรื่นรมย์ในการอ่านอย่างเดียว เราได้ความรู้ ได้วิธีการคิดต่าง ๆ ด้วย

๑๐.คำถาม : ธรรมนิยายของหมยันตี เช่น เรื่อง “ฌาน” จะสามารถจุดประกายความสนใจทางพระพุทธศาสนาให้กับผู้อ่านทั่วไปได้หรือไม่คะ

คำตอบ : เท่าที่ได้ยินมาคนส่วนใหญ่บอกว่าอ่านยาก เรื่องฌานถ้าจำไม่ผิดท่านเขียนหลังเรื่องทวิภพเป็นแนวแฟนตาซีแบบไทย ๆ ที่คนตามอ่านเยอะ แต่พอมาเขียน “ฌาน” ก็จะออกแบบหนักไปเลย ดังนั้นหลาย ๆ คน ที่อ่านก็จะบอกว่าต้องทำความเข้าใจมากขึ้น

๑๑. **คำถาม :** คิดว่าผู้อ่านธรรมนิยายต้องมีพื้นฐานศาสนามาก่อนหรือไม่

คำตอบ : คิดว่าน่าจะมีส่วนหนึ่งเพราะว่าหลาย ๆ อย่างเป็นธรรมะแล้วเอามาเชื่อมต่อ แต่ผมมองว่าวิทยาศาสตร์ก็ค่อนข้างมาก เหมือนท่านเขียนแล้วไปค้นข้อมูลมาประกอบ ในเรื่องฉานชอบตรงที่ท่านแบ่ง Part เป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่อง “ใจแก้ว” เป็นธรรมะ ส่วนที่ ๒ ที่มีตัวเอกฝ่ายชาย (เล่ม ๒) จะเป็นวิทยาศาสตร์ ผมเรียนมาทางสายวิทย์ก็เลยรู้สึก ว่า ส่วนแรกอ่านยาก แต่ส่วนที่สองอ่านง่าย ทำให้เราเข้าใจได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนแรก แล้วโยงต่อมาที่ส่วนที่สองเป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์ ทำให้เข้าใจชัดขึ้น และเนื้อหาที่เขียนต่อเนื่องเขียนได้ราบรื่นมาก ทำให้เราเข้าใจเหตุการณ์ในส่วนแรก แต่ถ้าคนที่มาทางศาสนาอาจรู้สึกส่วนแรกอธิบายได้ดีแต่ส่วนที่สองจะยาก คนเขียนเก่งมาที่สามารถเขียนให้สองส่วนสมดุลกันออกมาเป็นเรื่อง แล้วร้อยเรียงออกมาให้เป็นพล็อตแบบนี้ได้ซึ่งไม่ค่อยมี ไม่ค่อยเห็นนิยายไทยเป็นสไตล์แบบนี้ ถ้ามีก็น้อยมากที่เจอ “ฉาน” จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่อ่านแล้วประทับใจ

๑๒. **คำถาม :** คุณหมอกคิดว่าวัยที่จะอ่านธรรมนิยายเข้าใจควรเป็นวัยใดคะ

คำตอบ : ผมว่าใน ๔ เรื่องคือ ฉาน จิตา มายา ไชยณวี ผมว่า “ฉาน” เป็นเรื่องที่ผู้อ่านควรมีวิชวลหรืออิมเมจในระดับหนึ่ง เรื่องจิตาจะเหมาะกับผู้อ่านพื้นฐานเบื้องต้น เพราะเป็นเรื่องของเด็ก คือพล็อตจะเป็นตัวนำไปสู่เป้าหมายถึงคนที่ต้องการสื่อ เพราะฉะนั้นการดึงดูดตรงนี้ ทำให้มีความเป็นนิยายสูงกว่าในการอ่านเพื่อความบันเทิง ส่วนมายาตัวพล็อตเป็นความลึกลับน่าสนใจ แต่ฉานเปิดเรื่องมาจะเข้มข้นเลย เพราะฉะนั้นคนอ่านอาจต้องผ่าน ๒-๓ เรื่องนี้แล้วเข้าสู่เรื่อง “ฉาน” จึงจะติดตามเรื่องนี้ได้ดีกว่า คือมีความรู้สึก ว่า ๒ เรื่องแรกมีความรู้สึกเหมือนคัดคนอ่านในกลุ่มหนึ่ง เพื่อที่นำเข้ามาสู่เรื่องฉาน ถ้าเขาชอบเขาจะตามต่อผมมีความรู้สึก ว่านิยายของทมยันตี ถ้าคนอ่านชอบในสไตล์นี้ เขาก็จะตามแล้วก็ไม่หวั่นว่าจะเป็นเรื่องเข้มข้นจากเนื้อหาละเอียดซับซ้อนแค่ไหน

๑๓. **คำถาม :** ในมุมมองของหมอกมองเมืองธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องมีคุณค่าอย่างไรต่อผู้อ่าน

คำตอบ : ถ้ามองในแง่ของคุณค่าเป็นนวนิยายที่ผมว่าสร้างความแตกต่างกับปัจจุบัน คือนิยายในปัจจุบันส่วนใหญ่ข้อมูลที่เราเขียนก็จะนำมาสร้างเป็นละครต่าง ๆ ทั่วไป ส่วนหนึ่งเป็นคุณค่าในแง่ความสนุกส่วนหนึ่ง เพราะทมยันตีเองท่านมีฝีมือด้านการเขียนอยู่แล้ว ในด้านภาษาก็มีความโดดเด่น ส่วนหนึ่งเป็นเนื้อหาที่แทรกธรรมเข้าไป ผมว่ามีวิธีการที่แทรกเข้าไปในรายละเอียดของพล็อตเรื่องให้คนที่ติดตามได้ซึมซับในธรรมต่าง ๆ ในแต่ละระดับ

๑๔. **คำถาม :** คิดว่าในส่วนของผู้สนใจเขียนธรรมนิทาน เหมือนที่คุณหมอกเคยเป็นเด็กคนหนึ่งที่เคยสนใจเขียนหนังสือเหมือนที่คุณยายเขียน ตรงนี้ผู้เริ่มเขียนหรือคิดจะเขียนได้อะไรจากธรรมนิยายเรื่อง ฉาน จิตามายา ไชยณวี บ้าง

คำตอบ : ถ้าเราเป็นนักเขียนแล้วเห็นงานแบบนี้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจว่าไม่จำเป็นต้องเขียนเรื่องที่พล็อตเป็นดราม่า เป็นแนวที่เป็นละครอย่างเดียว ในพล็อตอย่างอื่นมันก็มีทางหรือมีช่องทางหลาย ๆ แบบให้เราพัฒนาตนเองในหลายแบบขึ้นมา คือสำหรับผมมองว่าอย่างน้อยคนที่สนใจธรรมก็อาจมีความรู้สึกที่เราอาจเขียนนวนิยายที่เป็นแนวธรรมะ แล้วเป็นธรรมที่ไม่ได้มีพล็อตคาดคิดทั่วไป แต่เป็นพล็อตที่มีรายละเอียด มีความสมจริง แล้วก็มีความสุข คือของพวกนี้มันเหมือนว่าไม่น่าจะมารวมกันได้ แต่ทรมยันตีสามารถทำให้ของเหล่านี้ มารวมกันแล้วเป็นพล็อตเรื่องขึ้นมาให้น่าติดตามได้ ซึ่งผมว่ามันท้าทายสำหรับนักเขียนคนอื่น ๆ ที่คิดจะฉีกแนวตัวเองหรือสร้างสรรค์งานของตัวเองขึ้นมาในสไตล์แบบนี้

๑๕. คำถาม : รูปแบบและกลวิธีการเขียนของทรมยันตีมีจุดเด่นที่ใดอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ธรรมนิยายของทรมยันตีมีลักษณะที่แตกต่างจากนิยายของท่านอื่น อย่างผมอ่านธรรมนิยายของอาจารย์วศิน อินทสระ และ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ถ้าเป็นสองท่านนี้ก็จะใช้อีกสไตล์คือจะชอบที่สำนวนภาษา แล้วตอนหลังอาจารย์กฤษณา โอศกสิน ท่านก็มาเขียนในแนวแบบนี้

๑๖. คำถาม : รูปแบบและกลวิธีการเขียนธรรมนิยายของทรมยันตี ต่างกับนวนิยายแทรกธรรมของนักประพันธ์ท่านอื่นอย่างไร

คำตอบ : อย่างในเรื่องสไบนาง ของอาจารย์กฤษณา ท่านจะเขียนในลักษณะที่ตามแนวขนบของงานเขียนรุ่นเก่า ก็เหมือนตามลักษณะของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ และอาจารย์วศิน อินทสระ อาจารย์กฤษณาใช้ศีล ๕ มาใช้เป็นกรอบของเรื่อง แต่ถ้าเป็นสไตล์ของทรมยันตีจะมีการแทรกในส่วนข้อมูลที่เป็นวิทยาศาสตร์ผสมเข้าไปจะไม่ใช่เป็นพล็อตที่เป็นลักษณะแบบของอาจารย์กฤษณา โอศกสิน ถ้าถามเรื่องความโดดเด่นของพล็อตก็คือโดดเด่นคนละแบบ ถ้าเปรียบข้อมูลที่ทั้งสองท่านนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารของทรมยันตีก็จะเป็นอาหารอีกสไตล์ที่มีส่วนผสมหลาย ๆ อย่าง ส่วนนวนิยายแทรกธรรมของอาจารย์กฤษณา โอศกสิน ก็จะเป็นเหมือนอาหารอีกประเภทหนึ่งที่ตามรุ่นครูที่ทำมา แต่เรื่องของความอร่อยแล้วแต่รสนิยมของคนรับประทาน อาหารของอาจารย์กฤษณา โอศกสิน เป็นอาหารอร่อยสูตรดั้งเดิมส่วนอาหารของทรมยันตีเป็นเหมือนอาหารฟิวชั่น (Fusion) อาหารไทยผสมอาหารสไตล์ต่างประเทศ ที่มีเครื่องปรุงหลากหลายที่ปรุงขึ้นมาให้เป็นรสที่แปลกใหม่แต่อร่อยตามที่ตั้งใจไว้ เหมือนกับว่าไม่ว่าจะใส่ศาสตร์อะไรลงไป แต่แก่นเรื่องที่ท่านวางเอาไว้ก็ยังเป็นไปตามที่ท่านตั้งเป้าไว้ทุกประการ

๑๗. คำถาม : ในเรื่องของฉากจากธรรมนิยายเป็นอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ : ที่จำได้จริง ๆ จะเป็นเรื่อง “ฉาน” ที่แบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็นฉากใจแก้วในป่า ส่วนที่ ๒ เป็นส่วนในเมือง การใช้ฉากก็เป็นส่วนที่จะนำมาอธิบายในรายละเอียดต่าง ๆ ฉาก

ก็จะเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่ช่วยสนับสนุนความจริงในเรื่องที่ท่านเขียน ท่านให้รายละเอียดต่าง ๆ กับการบรรยายฉากต่าง ๆ ทำให้มีความสมจริงมากขึ้น

๑๘. **คำถาม :** ในส่วนของพล็อตเรื่องของธรรมเนียมของหมยันตีเป็นอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ที่มองในเรื่องของความโดดเด่นก็คือการนำข้อมูลจากศาสตร์ต่าง ๆ มาผสมโดยที่เราไม่รู้สีกว่าเราอ่านสารคดี แต่เรากำลังอ่านนิยายอยู่ แต่เป็นนิยายที่ให้มากกว่าความบันเทิง แล้วก็พล็อตหลาย ๆ เรื่อง แม้บางอย่างในช่วงแรก ๆ ที่เป็นนวนิยายรักทั่วไป ก็จะมีรายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ ที่ใส่เข้ามา เพราะฉะนั้นนิยายของท่านคนชื่นชอบ ติดตาม และสะสม ซึ่งมากกว่าพล็อตนวนิยายอื่น ๆ ซึ่งบางทีความหนักแน่นในเนื้อหาในข้อมูลที่ใส่เข้าไปอาจจะน้อย อันนี้ผมมองว่ามันอยู่ที่ประสบการณ์นักเขียนด้วย และก็อยู่ที่ฝีมือ

๑๙. **คำถาม :** มีความเห็นอย่างไรกับสำนวนภาษาของหมยันตี

คำตอบ : ในเรื่องของสำนวนภาษาของหมยันตีมีลักษณะเฉพาะ คือถ้าอ่านก็จะรู้ทันทีโดยไม่ต้องดูหน้าปกว่าใครเป็นคนเขียน เป็นความโดดเด่นในงานของหมยันตี เพราะการเขียนของหมยันตีมีสไตล์ของตัวเอง เหมือนกับนักเขียนหลาย ๆ ท่านที่มีลักษณะโดดเด่น พออ่านเราารู้เลยว่าเป็นงานเขียนของใคร ไม่จำเป็นต้องต้องมีคำ ๆ นี้ แต่การเรียงประโยค การบรรยาย การอธิบาย การแทรกข้อมูล หรือแม้แต่ลักษณะของสำนวนเปรียบเทียบ ซึ่งมันจะเป็นลักษณะเฉพาะ นักเขียนบางคนโดดเด่นกับการสร้างสำนวนมาก นวนิยายของหมยันตีนอกจากจะโดดเด่นในเรื่องของสำนวนแล้วพล็อตเรื่องแล้วก็ข้อมูลก็เด่นด้วย เพราะฉะนั้นจึงเป็นองค์ประกอบที่สมบูรณ์ อย่างหนึ่งที่ทำให้งานเขียนของท่านเป็นอมตะ

๒๐. **คำถาม :** ตัวละครในธรรมเนียมของหมยันตีเป็นอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ : ส่วนใหญ่เท่าที่อ่านท่านสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครให้มีลักษณะที่โดดเด่นเหมือนอย่างเรื่อง “ฉาน” ใจแก้วเป็นตัวแทนด้านพุทธในขณะที่ดร.สัทมนน่าจะเป็นตัวแทนของวิทยาศาสตร์มองทุกอย่างเป็นเหตุเป็นผลต้องทดลอง ต้องพิสูจน์ได้ แล้วเอาสองอย่างมาปะทะกัน เพราะฉะนั้นผมมองว่าเป็นการสร้างคาแรคเตอร์ที่โดดเด่นและสามารถเอามาเป็นตัวที่จะเดินเรื่องให้ไปสู่ปลายทางของพล็อตที่ท่านวางเอาไว้ เพราะฉะนั้นตัวละครทุกตัวที่ท่านสร้างไม่ว่าจะเป็นธรรมเนียมหรือนิยายอื่น ๆ การสร้างคาแรคเตอร์สำคัญมาก และทำให้คนจดจำตัวละครครับ

๒๑. **คำถาม :** รูปแบบการเขียนธรรมเนียมของหมอกมุงเมืองเป็นอย่างไร

คำตอบ : เวลาผมเขียนนวนิยายผมจะวางโครงคร่าว ๆ ไว้ก่อน แต่ส่วนที่เป็นรายละเอียดที่จะจัดพล็อตมันอยู่ระหว่างทาง เพราะฉะนั้นมันจะเกิดขึ้นตอนระหว่างการเขียน เหมือนเราตั้งเป้าไว้ว่าเราจะไปเชียงใหม่เราจะไปเส้นนี้ แต่ระหว่างทางเราอาจแวะตรงโน้นตรงนี้ พวกนี้แหละครับมันอาจทำให้โครงเรื่องสั้นหรือยาวแล้วแต่ แต่ไม่ใช่การยืดนะครับแต่เป็นเหมือนกับว่าถ้าอิงตัวนี้เข้าไปใส่ตัวนี้เข้ามา งานมันก็จะสมบูรณ์ขึ้น เป็นลักษณะแบบนี้ แต่เราจรรู้ว่าเราจะจบแบบนี้เหมือน

ที่หมยันตีเคยเล่าว่าตอนที่ท่านเขียนคู่กรรมท่านก็วางแผนว่า โกโบริยังงี้ก็ต้องตายตอนจบต่อไปยังงี้ พล็อตตรงนี้จะเปลี่ยนยาก

๒๒. **คำถาม :** คิดว่าธรรมเนียมของหมยันตีมีอิทธิพลต่อสังคมไทยหรือไม่อย่างไรคะ

คำตอบ : ผมมองว่าปัญหาก็คือคนอ่านน้อย คนที่ติดตามงานอ่านของท่านจะเป็นกลุ่มค่อนข้างเฉพาะส่วนใหญ่คนที่อ่านงานของท่านหลัก ๆ ก็คือ “คู่กรรม” หรือ “พิชิตสาท” ที่เป็นละคร และก็จะมียุคกลุ่มหนึ่งที่ชอบแล้วก็ตามมาสู่ธรรมเนียม กับกลุ่มที่อ่านนวนิยายของท่านแนวนี้โดยเฉพาะ ผมมองว่าในแง่ของพล็อตกับเรื่องในแนวนี้อยู่ในวงที่ยังไม่กว้างมาก เพราะฉะนั้นการส่งผลกระทบในระดับสังคมไม่แน่ใจว่าแค่ไหนยังงี้ เลยยังไม่สามารถให้ข้อมูลตรงนี้ได้

๔.๓.๖. สัมภาษณ์นักอ่านและนักปฏิบัติธรรม ดร. แม่ชีสุตา โรจนอุทัย^{๑๖๑}

ดร.แม่ชีสุตา โรจนอุทัย อ่านหนังสือนิยายมาตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียน โดยเฉพาะนวนิยายของหมยันตีเป็นหนังสือโปรดตั้งแต่เยาว์วัย และได้เคยอ่านธรรมเนียมเรื่องฉานมาแล้วเมื่อประมาณ ๒๐ ปีก่อน หลังจากนั้นเมื่อเปลี่ยนสถานภาพเป็นแม่ชีก็ได้กลับมาอ่านธรรมเนียมเรื่องนี้อีกครั้ง รู้สึกว่าตนเองมีความเข้าใจในเนื้อหาที่กล่าวไว้ใน “ฉาน” มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของธรรมะและการปฏิบัติ

บทสัมภาษณ์ ดร.แม่ชีสุตา โรจนอุทัย

๑. **คำถาม :** อ่านนวนิยายมานานแค่ไหนและอ่านงานของหมยันตีมากี่เรื่อง

คำตอบ : อ่านนวนิยายมาตั้งแต่ชั้นมัธยมต้น อ่านกฎแห่งกรรมของ ท.เลียงพิบูล หนังสือหลวงพ่อดำ ที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องราวถึงเรื่องเล่าที่ลึกลับเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อ่านสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมของ ดร.สุทนต์ อ่อนค้อม และโดยเฉพาะนิยายของหมยันตีที่มีหลายนามปากกาติดตามมาตลอดไม่ต่ำกว่า ๕๐ เรื่อง

๒. **คำถาม :** ชอบนวนิยายเรื่องไหนของหมยันตีมากที่สุด

คำตอบ : ชอบเรื่องฉานมากที่สุด อ่านเรื่องนี้เมื่อ ๒๐ กว่าปีที่แล้ว ตอนนั้นยังไม่ค่อยเข้าใจพระพุทธศาสนาหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์เท่าไร รู้เพียงแต่ว่าอ่านแล้วน่าติดตามว่าเป็นไปได้หรือไม่ มีความสงสัยเกิดขึ้นในข้อความที่หมยันตีเขียนถึงอำนาจของจิตที่สามารถทำให้เกิดสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ อีกทั้งเมื่ออ่านไป คิดไปตามที่ผู้แต่งบรรยายแล้วบางครั้งเกิดความรู้สึกที่แปลกๆ มีคำถามมากมายที่เกิดขึ้นจากการอ่านหนังสือเล่มนี้ และนวนิยายเรื่องนี้ได้เป็นแรงบันดาลใจให้กลับมาเริ่มปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง

๓. **คำถาม :** จุดเด่นของ ฉาน และ plot เรื่อง น่าติดตามไหม

คำตอบ : จุดเด่นของเรื่อง ผู้แต่งต้องการสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของ “จิต” จิตเป็นใหญ่ จิตเป็นประธาน สำเร็จได้ด้วยจิต จิตที่มีอำนาจสามารถสร้างปรากฏการณ์ที่ยากต่อการอธิบายได้ ดังข้อความที่กล่าวว่า “ฉะนั้น เมื่อจะอธิบายทฤษฎีควอนตัม ภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ด็อกเตอร์สัทมนเองก็

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ แม่ชีสุตา โรจนอุทัย, นักวิชาการ นักปฏิบัติ และนักอ่าน, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

“รู้” มันยากที่จะอธิบายถึง “ประสบการณ์ภายใน” ด้วยภาษาที่ใช้อยู่ มันยากที่จะบอกว่า วิทยาศาสตร์เพียงแต่ “กระชั้นชิดศาสนาเข้าไป” (ฉาน เล่ม ๒ หน้า ๔๙๒) หรือ โอง ไห ถ้วยขาม เราใช้ประโยชน์จากความว่าง ความว่างของดุมล้อรถ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหว จิตที่ว่างจะให้พลังงาน มหาศาล ความว่างอันมีขอบเขตยังบรรจุได้ทั้งภูเขา ลำธาร แมกไม้ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว และผู้คนมากมาย ฉะนั้นถ้าเมื่อใด “จิตว่าง” และสามารถใช้ความว่างนั้นได้เต็มขนาด จิตจะไม่ติดขัด จิตจะเป็นอิสระ จิตย่อมแผ่ซ่านไปได้ทั่วสากลจักรวาล นี่คือประโยชน์จาก “ความว่าง” ที่ศาสนา หลากหลายเอ่ยอ้างถึง และเป็นความว่างที่หลักฟิสิกส์ใหม่ยอมรับ เส้นขนานแห่งวิทยาศาสตร์และ ศาสนาเบนเข้าหากันเจียบๆ (ฉาน เล่ม ๒ หน้า ๕๑๕)

ผู้แต่งเล่าเรื่องด้วยการพรรณนาโดยใช้ร้อยแก้ว มีการบรรยายถึงธรรมชาติของสิ่งต่างๆ เช่น สัตว์ทุกตัวโครงสร้างกระดูกคล้าย ๆ กัน หนังคลุม เลือด เนื้อ เครื่องใน เหมือนกันหมด ท้ายสุดเจ้าตัว เล็ก “รู้” ว่าสัตว์ทุกตัวมีโครงที่ไม่เหมือนกัน (ฉาน เล่ม ๑ หน้า ๘) อีกทั้งฉากในเรื่องฉานนี้ผู้แต่งได้นำธรรมชาติ ป่า เขาและธรรมชาติของสัตว์และป่าหิมพานต์มาบรรยายประกอบให้เห็นภาพ

การ plot เรื่องนำติดตาม และดำเนินเรื่องได้รวดเร็ว กระชับ ฉับไว ได้อรรถรสในการอ่าน ที่เริ่มต้นด้วยการบรรยายธรรมชาติของสัตว์ และมนุษย์ที่ต่างกัน ดังคำว่า “บัวใต้น้ำทั้งไว้งแต่จะเป็นเหยื่อเต่า ปู ปลา เวไนยสัตว์ฝึกสอนได้เสมอ” (ฉาน เล่ม ๑ หน้า ๘) รวมทั้งการที่ผู้แต่งได้นำ หลักการ แนวคิดและการประพจน์ ปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามาเป็นเนื้อเรื่องให้ตัวละครแสดง บทบาทไปตามวัฏจักรของชีวิต ความรัก ความผูกพันระหว่างมนุษย์และสัตว์ และมนุษย์กับมนุษย์ต่าง มีหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อกัน ดังเช่นความรัก ความผูกพันของแม่เสือกับใจแก้ว ตอนหนึ่งว่า “แม่นอนนิ่ง ๆ เจียบ ๆ มันนั่งขัดขาหลัง เอาหัวอันใหญ่โตของแม่วางบนขา แล้วโค้งตัวลงโอบกอด อีกครั้งที่มันน้ำหยดจากตา แม่พยายามเลียหน้าด้วยลิ้นสาก เย็น “อย่ากลัว” แม่กลับปลอบ “มันเป็นกฎของเราที่ต้องรับรู้” วัฏจักรแห่งการเกิดและการตาย สัตว์ทุกตัวรับรู้ด้วยสัญชาตญาณ “เจ้าต้องอยู่ตัวเดียว ต้องระวัง เจ้าอ่อนแอ ไม่มีขน หนังไม่หนา ไม่มีเขี้ยว ไม่มีฟันแหลม” แม่ห่วงในความอ่อนแอของมัน “เจ้าอย่าออกไปไล่ล่าไกล อย่าข้ามภูเขาไป” แม่ยังห่วง กิริยาแสดงความรัก คือเลียตาเลียหน้าให้ อย่างอ่อนโยน ตัวหนึ่งของแม่ที่เกยบนขามัน หายใจอ่อนลงทางกวาดข้างลง ขณะที่อีกตัวขัดขึ้น เหมือนแม่ทุกประการ “จับภายในแม่เจ้าไว้ให้ดี พัง อธิษฐาน คิดด้วยใจนะ คิดให้แน่วแน่ ให้แม่เจ้าไปสู่สุคติ....“ผลบุญผลกุศลใด ที่ข้าพเจ้าได้กระทำมาแล้ว กระทำอยู่ในปัจจุบันและเบื้องหน้า ขอให้ผล บุญผลกุศลนั้นบันดาลให้แม่ไปสู่สุคติ”

อีกทั้งมีหลักการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยอธิบายหาเหตุผล ความเป็นไปได้ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหลายเหล่านั้น พระพุทธศาสนาได้อธิบายไว้ มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก แสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถของผู้แต่งที่หาข้อมูล เข้าใจและนำข้อมูลเหล่านั้นมาร้อยเรียงเป็น ตัวอักษรให้เห็นถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านเรื่องราวของธรรมชาติของชีวิตตามกฎของ

ไตรลักษณ์ที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปในที่สุด รวมทั้งสะท้อนในเรื่องของไตรลักษณ์ เช่น “หน้าที่ของ อนิจจัง คือความไม่เที่ยง แปรปรวน ซึ่งเขาก็แปรปรวนของเขาไป หากไปยึดมั่น ถือมั่น ก็จะเป็น ทุกขัง จะขังที่ไหน ก็ขังที่จิต เพราะหลง เพราะยึด ท้ายสุด ไม่ว่าอะไรย่อมเสื่อมสลายไม่อยู่ภายใต้ บังคับบัญชาใคร เรียกว่าอนัตตา”(ผาน เล่ม ๑ หน้า ๑๕๔) “ดอกไม้ รูป เทียน ถ้าใช้แค่กลืน กลืนหอม จะน้อมนำใจให้สดชื่นเบิกบาน ความเบิกบานแห่งจิตจะเป็นจิตที่มีกำลัง เป็นจิตที่สมบูรณ์ รวมตัวได้ ง่าย หรือถ้าจะใช้พิจารณาได้ เพราะกลืนก็มีการเกิด-ดับ มีได้ หมดได้ ท้ายสุดก็จะเห็นธรรมะ คราว นี้จะหอมจะเหม็น มันก็เกิด-ดับเหมือนกันหมด ไม่มีอะไรคงทน ถ้าจะดูดอกไม้ ขอให้พิจารณาตั้งแต่ แรกเริ่มสดชื่น สวย แต่พอไม่นานก็เหี่ยวเฉา โรยรา นี่คือธรรมดาของสังขาร รูป เทียนก็เป็นสังขาร มี ได้ หมดได้ เป็นถ้าปลิวไปหมด.. ไม่มีอะไรเหลือ หรือจะใช้เป็นกลืน เอ้า....ทำเตโชกลืน จากไปชะ เลย” (ผาน เล่ม ๒ หน้า ๔๙๓-๔๙๔) หรือ “ผาน แม้จะได้ อย่างนี้ก็จะคงทน มีเกิดได้ดับได้ นิ่งลูก เดียว ทางที่จะลัดตัดตรงให้พ้นทุกข์ เกิดพลังงานตัดพลังงานที่ยึดเหนี่ยวให้เกิดชาติ ภพ ต้องเป็น พลังงานบริสุทธิ์สูงสุด ต้องค่อยสะสมทีละน้อย” (ผาน เล่ม ๒ หน้า ๔๙๕) ไม่มีสิ่งใดที่มนุษย์จะ ครอบครองคงทน ชีวิต สุข ทุกข์ เกิด-ดับ หมุนเวียนเสมอ (ผาน เล่ม ๒ หน้า ๔๗๓)

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็น plot เรื่องนั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึง ความจริงของชีวิตของมนุษย์นั้นต่างตกอยู่ในวัฏสงสารของชีวิต ผู้ที่ต้องการออกจากสังสารวัฏจึง จำเป็นที่จะต้องทวนกระแสกิเลส ซึ่งจะเห็นได้ว่า เนื้อเรื่องของผานเป็นการนำหลักธรรมตามหลัก พระพุทธศาสนา อีกทั้งเป็นการนำการทำสมาธิ มาเล่าเป็นเรื่องราวที่สั้น กระชับ ได้ความรู้และ สามารถนำมาปฏิบัติได้ ดังเช่น การกล่าวถึงความตาย หรือมรณานุสติ (ผาน เล่ม ๑ หน้า ๑๔๖) การ หายใจเข้าหรือหายใจออกตามหลักอานาปานสติ (ผาน เล่ม ๑ หน้า ๑๔๘)

๔. คำถาม : ตัวละครในเรื่องผานมีมิติหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ตัวละครมีมิติ มีชีวิต อ่านแล้วเหมือนได้เข้าไปอยู่ร่วมในเหตุการณ์ มีพัฒนาการ ทางด้านความคิด และสภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงเห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนตัวละครของเรื่อง ใจ แก้ว มีลักษณะที่เยือกเย็น สงบนิ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ปฏิบัติธรรม ที่สื่อให้เห็นถึงจิตใจที่อ่อนโยน หนักแน่นเต็มไปด้วยเมตตา โดยมีหลวงปู่ และหลวงพ่อดำเป็นต้นแบบและครูบาอาจารย์ในการสั่งสอน เรื่องการปฏิบัติ เพื่อให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ โดยมี “ผาน” เป็นเครื่องมือในการสอนตัวละครสอนใจ และสะท้อนความเป็นจริงของชีวิตที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โลกธรรมกับชีวิตมนุษย์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้น จริงในชีวิต การเข้าใจในโลกธรรมของตัวละครสะท้อนและสอนให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอันเป็น รูปธรรมที่เห็นได้จริงในชีวิตของสังคมปัจจุบัน

๕. คำถาม : จุดเด่นของธรรมนิยายคืออะไร

คำตอบ : จุดเด่นของเรื่องคือการนำหลักการ แนวคิดทางพระพุทธศาสนา มาเสนอด้วย ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่สละสลวย กระชับ ได้ใจความ อีกทั้งนำหลักการทาง

วิทยาศาสตร์มานำเสนอร่วมกับหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้แต่งต้องการทำให้เห็นภาพ โดยกล่าวว่า “วิทยาศาสตร์ ต่างหากที่ไล่หลังธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ ต่างหากที่ผันแปรได้ เปลี่ยนแปลงได้ สังัธรรมคือ สังัจะจากธรรมชาติ ที่ชี้ให้เห็นความจริง”

๖. **คำถาม :** เคยอ่านธรรมนิยายเรื่องอื่น ๆ ของทมยันตีหรือไม่ ถ้าเคยมีเรื่องอะไรบ้าง

คำตอบ : เคย เรื่อง “ไวษณวี”

๗. **คำถาม :** ธรรมนิยายมีประโยชน์อย่างไรบ้าง สามารถใช้เผยแผ่ธรรมได้หรือไม่

คำตอบ : ธรรมนิยายมีประโยชน์สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นการเรียนรู้ในเรื่องพระพุทธศาสนาที่สามารถลดหรือมีภูมิต้านทานต่อความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างดีเยี่ยม ด้วยการเรียนรู้ผ่านสื่อหรือตัวละครที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงของชีวิตในแต่ละเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งสามารถเผยแพร่ได้ เพราะในแต่ละบรรทัดแฝงด้วยคำสอนที่เรียบง่ายได้ใจความ ดังเช่น “เวลากราบพระสามที อย่ากราบแผล็บ ๆ สักแต่ว่ากราบ” “กราบสามทีนะ ที่แรกให้กราบพระพุทธ คือระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า ครั้งที่สอง พระธรรม ครั้งที่สาม พระสงฆ์ ถ้าท่องได้ต้องบอกว่า พุทธัง สรณัง คัจฉามิ แล้วก็ ธรรมัง แล้วก็สังฆัง ต้องรู้คำแปลทุกคำ ไม่ใช่สักแต่สวดส่ง ๆ (ฉาน เล่ม ๒ หน้า ๓๓๓)

๘. **คำถาม :** มีความเห็นอย่างไรต่อการสื่อ (สอนธรรม) ในธรรมนิยาย

คำตอบ : ในมุมมองของตนเองนั้นคิดว่า การถ่ายทอดธรรมนิยายของทมยันตี โดยเฉพาะเรื่องฉานนั้น ผู้แต่งต้องการสะท้อนถึงสังัธรรม ความจริงในพระพุทธศาสนาที่เป็นธรรมชาติพร้อมที่จะให้ทุกคนพิสูจน์ได้ไม่จำกัดกาล ด้วยตนเอง โดยการนำหลักการทางพระพุทธศาสนา ดังเช่น หลักไตรลักษณ์ เรื่องของจิต กรรม พรหมวิหาร มรรคมืองค์ ๘ อริยสัง ๔ มาผูกเรื่องเข้ากับตัวละคร ด้วยการใชภาษาที่เรียบง่าย ได้ใจความ ดังเช่นผู้แต่งสามารถนำหลักไตรลักษณ์ และการพิจารณาสุกกรรมฐานมาอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เห็นภาพได้ชัดเจน หรือกล่าวได้ว่า บรรยายด้วยตัวอักษรแต่สื่อให้เห็นภาพ ความว่า

“ทุกอย่างมีเกิด มีความเจริญ..... และเสื่อม” เมื่อมาถึงคำว่า “เสื่อม” ตัวหุยาวยกก็ผอมลง ขนไม่ขาวฟู แต่ดูขาวแห้งๆ ขอบกล ตาสีแดง ๆ มันวัว เป็นไอ้หุยาวยแก่ ๆ ที่มันเคยเห็น หยั่งจั้งกระโดดไม่ไ้วแล้ว..... ไม่ว่าคนหรือสัตว์ ความเสื่อมแห่งสังขาร คือ ความแก่ ไอ้หุยาวย “แก่” ลงทุกที ไม่น่ารัก เช่นที่แรก ไอ้ตัวเล็กดูเพลินตาเพ่งไม่กะพริบ “แล้วก็ตาย” ... พิจารณาเช่นนี้ “ภาพ” เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ไอ้หุยาวย เน่า พอง ตีนกาง เหมือนซากอื่นๆ ที่แม่ลากมาในถ้ำ จะเครื่องในและทะทะกระจัดกระจายอย่างไร มันก็เคยเห็น ไอ้หุยาวยก็เฒ่ากัน ท้ายสุดก็เหลือแต่โครงกระดูกขาวโพลนกองเดียว “สัตว์ทุกรูปทุกนามจะเป็นเช่นนี้” ทุมันไ้ยิน “เสียง” แต่น่าแปลก... ตามันไม่สามารถละจากภาพตรงหน้าได้เลย “ท้ายสุด กระดูกจะกระจัดกระจายหายไป” กองกระดูกได้ตัวหุยาวยุบ กลายเป็นผงขาว ๆ และดู

เหมือนพอลมพัดมาเบา ๆ ผงสีขาว ๆ ก็ฟุ้งหาย ตรงที่เคยมีไฉ่หุ่ยวางเปล่า “หมดรูป หมดนาม ไม่มีอะไร ทุกอย่างเป็นมายา เป็นรูป เป็นนามชั่วคราวเท่านั้น” (ฉาน เล่ม ๑ หน้า ๖๘)

หากผู้อ่านพิจารณาตามเนื้อหาที่ผู้แต่งบรรยาย จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งสะท้อนสภาวะของการปฏิบัติออกมาให้เห็นด้วยภาษาที่ง่าย ดังเช่น บรรยายสภาวะของปิติ ความว่า “ความชุ่มชื้นเยือกเย็น ไหลวนไปทั่วร่าง มีบางคราวมันตัวสั่น หรือเบาค่ายจะลอย....” (ฉาน เล่ม ๑ หน้า ๗๗)

นอกจากนั้นการถ่ายทอดด้วยวิธีการเขียนที่ให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติสมณธรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ตลอดทั้งวิธีการปฏิบัติที่เข้าใจง่าย เช่น “จิตของเจ้าเป็นสมาธิชั่วขณะแล้วเคลื่อน เรียก ขณิกสมาธิ” (ฉาน เล่ม ๑ หน้า ๗๘) “มันหัดอยู่นาน กว่ามันจะเป็นก้อนหิน เจียบ นิ่งสงบ ที่พ่อเรียกว่า อุปจารสมาธิ” (ฉาน เล่ม ๑ หน้า ๗๘)

๔.๓.๗ สัมภาษณ์ผู้อ่านและนักวิชาการ ดร.กฤติยา วโรตม^{๑๖๒}

ดร.กฤติยา วโรตม เป็นผู้อ่านอีกท่านที่อ่านนวนิยายของทมยันตี มาแต่เยาว์วัยและนอกจากจะเป็นนักอ่านที่อ่านมามากแล้ว ยังเป็นผู้สนใจเรื่องเกี่ยวกับเทวศาสตร์เช่นเดียวกับทมยันตี และทำดุขฎิณิพนธ์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับเทวศาสตร์ เฉกเช่น ธรรมนิยายหลายเรื่องของทมยันตี อาทิ ไชยธรรมา และ มายา หัวข้อดุขฎิณิพนธ์ของ ดร.กฤติยา วโรตม เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและการบูชาเทพอินดูในสังคมไทย ตามทัศนะของชาวพุทธ”

บทสัมภาษณ์ผู้อ่านและนักวิชาการ กฤติยา วโรตม

๑. **คำถาม :** อ่านนวนิยายมานานแค่ไหน และทำไมจึงชอบอ่านนวนิยาย ระหว่างนวนิยายกับละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ชอบอะไรมากที่สุดเพราะเหตุใด

คำตอบ : อ่านนิยายมาตั้งแต่เยาว์วัยค่ะ มากจนจำไม่ได้ ที่ชอบอ่านนิยาย ถ้าถามเมื่อก่อนคงตอบว่าเพราะสนุกดี เพลินดี เวลาอ่านนิยายแล้วเหมือนอยู่ในโลกส่วนตัว แต่ตอนนี้เข้าใจแล้วว่านิยายให้ความรู้ลึกเป็นอิสระ แม้ผู้เขียนจะพรรณนาบรรยายฉาก และเนื้อหาไว้ มากน้อยแค่ไหนก็ตาม แต่เราก็ก็นำมาจินตนาการจากคำพรรณนาเหล่านั้นได้ในแบบของเราเองด้วย และจากความรู้ตอนนี้ ทำให้เราสามารถต่อยอดความคิดไปได้มากกว่าเนื้อเรื่องที่นวนิยายนำเสนอ จึงเกิดแนวคิดมุมมองใหม่ๆ ได้เสมอระหว่างนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ชอบนิยายมากที่สุด ด้วยเหตุผลข้างต้น และการอ่านนิยายทำให้เรามีสมาธิอยู่กับตนเอง ความคิดต่าง ๆ ถูกผลิตขึ้นตลอดเวลา ส่วนละครและภาพยนตร์ ให้ความบันเทิงเพียงช่วงสั้นๆ แม้จะได้อะไรใหม่ๆ เช่นกัน แต่ก็ยังเป็นมุมมองที่จำกัดตามการนำเสนอ

๒. **คำถาม :** เคยอ่านนวนิยายของทมยันตีมาก็เรื่อง เรื่องอะไรบ้าง ชอบเรื่องไหนที่สุด ทำไมถึงชอบ

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ กฤติยา วโรตม, นักวิชาการและนักอ่าน, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐.

คำตอบ : เคยอ่านของทมยันตีมาหลายเรื่องค่ะ แต่ช่วงหลังๆ ก็ห่างไปเพราะหน้าที่การงาน จำไม่ได้ว่าชอบเรื่องไหนที่สุด แต่ส่วนใหญ่ก็ชอบทั้งนั้น ที่ยังจำได้ เช่น พี่เลี้ยง ทวิภพ สายรุ้ง คำนันสัญญา

๓. **คำถาม :** คิดว่านวนิยายของทมยันตีมีจุดเด่นอะไรบ้าง

คำตอบ : จุดเด่นของนิยายทมยันตี ในอดีตชอบที่พรรณนาฉากให้เห็นภาพ มีข้อมูลที่เป็นความรู้ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย และยังมีบทกลอนหรือกลอนที่ไพเราะด้วย และอ่านแล้วซาบซึ้งกินใจจนน้ำตาไหลได้บ่อยครั้ง

๔. **คำถาม :** เคยอ่านธรรมเนียมของทมยันตีมาที่เรื่อง และธรรมเนียมกับนวนิยายทั่วไปของทมยันตี แตกต่างกันอย่างไร

คำตอบ : เพิ่งเริ่มอ่านธรรมเนียมของทมยันตี ได้ ๒ เรื่อง คือ มายา และไวษณวีรฐีส์ว่าการนำเสนอแตกต่างไปจากนิยายเดิม ๆ เค้าโครงเรื่องและเป้าหมายของการนำเสนอย่อมต่างจากนิยายเพื่อความบันเทิง หลายตอนพยายามตอกย้ำหลักธรรมที่ผู้เขียนสนใจและอยากถ่ายทอด และนำเสนอซ้ำ ๆ ไม่มีเรื่องของความรักแบบหนุ่มสาวเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากความรักในครอบครัว มิตรสหาย อาศัยการเจ็บไข้ได้ป่วยและความตายเป็นเส้นทางในการนำเสนอ ดังนั้นหากคนอ่านเป็นวัยหนุ่มสาวอาจรู้สึกเบื่อได้ ส่วนผู้อ่านวัยกลางคนน่าจะถูกกับอรรถาธิบายมากกว่า

๕. **คำถาม :** จุดเด่นของธรรมเนียมมีอะไรบ้าง

คำตอบ : จุดเด่นของธรรมเนียมคือ การสื่อสารให้คนอ่านรู้สึกถึงความสำคัญของการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลในธรรม ผลดีของการมีศีล มีคุณธรรม และผลร้ายของการปฏิบัติตรงกันข้ามอย่างเห็นภาพได้ว่าเป็นจริง สามารถเกิดขึ้นจริงในชีวิตของเขา เรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในวิถีชีวิตของตัวละคร เป็นประเด็นหลักที่พบในธรรมเนียม ธรรมเนียมทำให้ผู้อ่านอยากเป็นคนดี อยากได้รับผลดีจากความดีที่ทำ และเกิดมีความเชื่อมั่นว่า ถ้าตนทำดีย่อมได้สิ่งดีตามมา

๖. **คำถาม :** คิดว่าธรรมเนียมของทมยันตีมีประโยชน์ต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ธรรมเนียมของทมยันตี ช่วยทำให้การเรียนรู้สัจธรรมง่ายขึ้น ผ่านชีวิตของตัวละครในนิยาย โดยเฉพาะเมื่อนำมาผสมผสานกับเรื่องราวความลับในจักรวาลผ่านความเชื่อด้านเทวศาสตร์ ก็ยิ่งทำให้น่าสนใจ น่าศึกษายิ่งขึ้น สัญชาติญาณของมนุษย์อยากรู้เกี่ยวกับความลับในจักรวาลอยู่แล้ว และเทพก็เป็นตัวแทนของความลับที่มนุษย์ค้นหา เมื่อนำมาประกอบกับการอธิบายด้วยวิทยาศาสตร์ ก็ทำให้การนำเสนอมีเหตุผลพอที่จะติดตามได้อย่างสนิทใจ ดังนั้น จึงเห็นว่าธรรมเนียมของทมยันตี น่าจะสามารถเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ธรรมะให้แก่คนทุกระดับได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องของ ธรรมะ ไสยศาสตร์ เทวศาสตร์ คนทรง หรือ พวกให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์เป็นหลักก็ดี

แต่อาจไม่ชัดเจนในเรื่องหลักการของพุทธศาสนา เพราะคำสอนของพุทธศาสนาแยกออกจากเทวศาสตร์อย่างเด็ดขาด ที่เรียกว่าเป็นศาสนาแบบอเทวนิยม ในขณะที่เนื้อเรื่องสำคัญที่ทมนยันตีพรรณนาว่าการเกิดขึ้นของมนุษย์แยกตัวออกมาจากอณูของเทพ และการกลับบ้านคือได้เข้าไปรวมกับพลังนั้น แม้ทมนยันตีจะไม่พูดชัดว่าพลังนั้นคืออะไร และบางครั้งก็นำไปเปรียบเทียบกับนิพพาน แต่โดยหลักคำสอนแล้ว แนวคิดเช่นนี้คือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งหมายถึงการเป็นส่วนหนึ่งของปรมาตมน์ และการกลับเข้าไปรวมกับปรมาตมน์ และมีกลุ่มฮินดูบางกลุ่ม เช่น บราห์มาร์กุมารีอธิบายในทำนองว่า บราห์มา คือพ่อ เป็นพลังสว่างอย่างมาก อยู่ที่ไหนสักแห่งในจักรวาล มนุษย์ทั้งหลายเป็นอณูของพลังกระจายออกมา เหมือนเกสรดอกไม้ลอยฟุ้งออกมาทำนองนั้น เมื่อใดที่มนุษย์รู้ว่า แท้แล้วตนเองเป็นเพียงแสง (หรือพลัง) ที่ต้องกลับบ้าน คือไปรวมกับพลังต้นกำเนิดนั้น แล้วทำตนให้พร้อมกลับบ้าน มนุษย์ก็จะกลับบ้านได้ (สำนัก บราห์มาร์กุมาริราชาโยคะมีสาขาหลายประเทศ) แนวคิดนี้ คล้ายคลึงกับการนำเสนอของทมนยันตีมาก ในขณะที่พุทธศาสนา ไม่อธิบายการเกิดด้วยวิธีนี้ และไม่พูดถึงการกลับบ้านว่าเป็นการไปรวมกับพลังต้นกำเนิด แต่พูดถึงนิพพานซึ่งเป็นอนัตตา แต่เป็นอย่างไรไม่รู้ อย่างไรก็ตาม ธรรมะที่พบในธรรมนิยายของทมนยันตี ก็ล้วนเป็นคำสอนที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาด้วย ในขณะที่ก็เป็นคำสอนในศาสนาฮินดูด้วยเช่นกัน หมายความว่า ธรรมะเป็นสากล จึงเห็นว่า ธรรมนิยายของทมนยันตี ช่วยส่งเสริมให้คนปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม รู้จักมองโลกมองชีวิตได้ตามความเป็นจริง มีความสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่ไม่ใช้การเผยแผ่หลักการของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

๗. **คำถาม :** ธรรมนิยายของทมนยันตีมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในสังคมไทยหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ธรรมนิยายของทมนยันตีมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในสังคมอย่างน้อยเพียงใด ไม่แน่ใจ แต่ทมนยันตีได้นำเอาเรื่องราวความลึกลับ ได้แก่ กฎแห่งกรรม และพลังของเทพ ซึ่งเป็นที่สนใจของผู้คนจำนวนมากในสังคมอยู่แล้ว มาผูกเป็นเรื่องราว หากได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ ก็จะทำให้มีคนสนใจอ่านในวงกว้าง และเชื่อว่าผู้ที่ได้อ่านแล้วย่อมมีจิตใจน้อมนำไปสู่การประพฤติดี และสามารถแก้ไขความเชื่อแบบที่ไม่เหมาะสมไปได้ เช่น ผู้ที่นิยมเรื่องความลึกลับ เชื่อในเทพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็จะเข้าใจการปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นที่เขานับถือได้อย่างเหมาะสม พวกนิยมในคนทรง ก็จะได้มุมมองที่เป็นประโยชน์ ทำให้ไม่หลงผิดจนเรียกว่างมงายได้

๘. **คำถาม :** มีความเห็นอย่างไร ต่อฉาก ตัวละคร และการใช้ภาษาของทมนยันตี

คำตอบ : มีความเพลิดเพลินไปกับฉากที่ทมนยันตีเขียนขึ้น โดยเฉพาะภาพของเทวาลัย ปราสาทหิน ในฐานะของศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่รวมของพลังศรัทธาและความดั่งาม แทนที่โบราณสถานที่แห้งแล้ง ไร้ชีวิต รวมถึงความหมายและความสำคัญของวัตถุโบราณ ทำให้เกิดความรักความผูกพันและหวงแหนต่อมรดกของมนุษยชาติเหล่านั้นมากขึ้น

ตัวละคร มีการวางบทบาทให้ค่อยๆ คลี่คลาย จากความไม่รู้ การยึดติดกับความสุข ความเคยชิน ไปสู่ความเข้าใจในธรรมะ ยอมรับปรับเปลี่ยนตนไปสู่วิถีทางที่ดีในชีวิตหลังความตาย หรือที่เรียกว่า กลับบ้าน และมีการใช้ชื่อตัวละครให้มีความหมายสอดคล้องกับคำสอนทางธรรม เช่น ดร.ปราณ ศานติ

การใช้ภาษา มีความสละสลวย ด้วยระดับฝีมือ ศิลปินแห่งชาติ พบว่ามีการสร้างคำใหม่ขึ้นมาใช้ในความหมายเฉพาะของธรรมนิยายนี้ เช่น อุนมิลิต ทมยันตินำมาใช้ในความหมายของพิธีอัญเชิญขององค์เทพมาสถิต หรือเบิกเนตรเทวรูป ซึ่งไม่พบว่ามีพิธีนี้ในกลุ่มฮินดู หรืออินเดีย แต่คำว่า อุนมิลิต กลับพบว่าใช้ในวงแคบในกลุ่มคนไทย เป็นคำเฉพาะในความหมายเกี่ยวกับ เครื่องรางของขลัง หรือมนต์ไสยศาสตร์

๔.๓.๘ สัมภาษณ์ผู้อ่านทั่วไป นางสาวกมลวรรณ ปั่นทวนันท์^{๑๖๓}

กมลวรรณ ปั่นทวนันท์ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด เป็นผู้อ่านอีกท่านที่คุ้นเคยกับการอ่านนวนิยาย รวมถึงนวนิยายและธรรมนิยายของทมยันตี มายาวนาน

บทสัมภาษณ์ผู้อ่าน นางสาวกมลวรรณ ปั่นทวนันท์

๑. **คำถาม :** อ่านนวนิยายมานานแค่ไหน อ่านมาประเภทใดเรื่อง และทำไมจึงชอบอ่านนวนิยาย ระหว่าง นวนิยายกับละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ชอบอะไรมากที่สุดเพราะเหตุใด

คำตอบ : เริ่มอ่านนวนิยายมาตั้งแต่เรียน ม.ต้น ๑๗ ปี แล้วเดี๋ยวนี้อายุ ๓๙ ปีแล้วก็ยังอ่านอยู่ อ่านมาเยอะมากแต่จำไม่ได้ว่ากี่เรื่อง

๒. **คำถาม :** ชอบอ่านนวนิยายแนวไหน

คำตอบ : จริง ๆ แล้วอ่านหลายประเภทนะ มีทั้งรักโรแมนติก แนวประวัติศาสตร์แนวลึกลับก็มี

๓. **คำถาม :** อ่านงานของทมยันตีมากที่สุดเรื่อง และชอบเรื่องอะไรมากที่สุด

คำตอบ : งานของทมยันตีก็ส่วนใหญ่จะอ่านเป็นแนวเจ้าชายเจ้าหญิง น่าจะถึง ๑๐ เรื่องนะ เรื่องที่ชอบที่สุดแล้วซื้อเก็บไว้ก็คือ “ตั้งดวงหฤทัย” ที่ชอบเพราะมีประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นในนวนิยายเรื่องนี้ มีทั้งความรัก การรักชาติบ้านเมือง การรู้จักหน้าที่ของตนเอง

๔. **คำถาม :** เคยอ่านธรรมนิยายของทมยันตีบ้างหรือไม่ ถ้าเคย อ่านเรื่องอะไรบ้าง

คำตอบ : เคยอ่านแต่เรื่อง “มายา”

๕. **คำถาม :** คิดว่า “มายา” กับนวนิยายทั่ว ๆ ไปของทมยันตีที่เคยอ่านมาต่างกันหรือไม่อย่างไร

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ กมลวรรณ ปั่นทวนันท์, นักอ่านนวนิยาย, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

คำตอบ : มันก็ต่างเพราะว่าเรื่องที่อ่านก็จะเป็นแนวที่มีพระเอกนางเอก แต่เรื่องนี้ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นพระเอกนางเอกหรือมีเรื่องของความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื้อหาทั้ง ๆ เรื่องเทพ เทวดามากกว่า

๖. **คำถาม :** ธรรมเนียมเรื่องมายาอ่านยากไหม

คำตอบ : บางส่วนอ่านยากเหมือนกัน บางที่เราจินตนาการไปไม่ถึงสิ่งที่เขาบรรยาย เราไม่ได้ศึกษาทั้งพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ลึกซึ้ง บางที่เราอาจจะมองเห็นภาพในประเด็นนี้ไม่ชัดเจนเท่าที่เขาต้องการจะสื่อ

๗. **คำถาม :** คิดว่ารูปแบบและกลวิธีในการประพันธ์ธรรมเนียมเรื่อง “มายา” ของทมยันตี มีความโดดเด่นที่สุดตรงไหน

คำตอบ : น่าจะเป็นภาษา เขาไม่ได้ใช้คำที่ยากจนเกินไป เป็นเรื่องที่บรรยายการใช้ชีวิตของคนทั่วไปที่จับต้องได้ พอเข้าใจได้ ไม่ได้ถึงขนาดแบบว่าเกินจินตนาการเกินไป แต่ในส่วนของเทพ อาจเข้าใจยากหน่อย แต่ก็มีต้นตอที่น้อยนุ้ย ตรงเรื่องชาติภพที่กลับมาเกิด เพื่อที่จะกลับไปสู่จุดเริ่มต้นของตัวละครในเรื่อง

๘. **คำถาม :** ตัวละครตัวไหนที่ชอบมากที่สุดในเรื่อง “มายา”

คำตอบ : “รินทร” ตัวที่เป็นช่างภาพ ที่ชอบเพราะเป็นตัวแทนของมนุษย์ธรรมดา เป็นตัวละครที่ไม่ได้เชื่ออะไรง่าย ๆ คือเมื่อสงสัยก็พิสูจน์ เข้ากับความเป็นคนในยุคปัจจุบัน ที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องเทพอย่างลึกซึ้ง มันก็เป็นธรรมดาที่เมื่อไม่รู้ก็ไม่เชื่อง่าย ๆ ต้องพิสูจน์

๙. **คำถาม :** ในส่วนที่เป็นหลักหรือคำสอนพระพุทธศาสนาในธรรมเนียมยากหรือไม่

คำตอบ : ยากตรงที่เขาไม่ได้สื่อตรง ๆ บางทีถ้าเราไม่ได้มีพื้นมากมาย ก็อาจจะเชื่อมความคิดไปไม่ถึงไม่ค่อยเข้าใจ

๑๐. **คำถาม :** ธรรมเนียมของทมยันตีมีประโยชน์ต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ก็ได้นะ คือจุดประเด็นให้กับคนที่ไม่ได้สนใจเรื่องนี้มาก่อนเขาอาจจะไม่ได้จับหนังสือธรรมมาอ่านตั้งแต่แรก เมื่ออ่านธรรมเนียมก็อาจได้เกร็ดบางอย่างจากธรรมเนียมไป เพื่อไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ลึกซึ้งขึ้น

๑๑. **คำถาม :** ธรรมเนียมมีอิทธิพลต่อสังคมไทยหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ก็อาจช่วยให้คนตระหนักเกี่ยวกับการนำเอาแนวทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติได้มากขึ้น สำหรับคนที่ไม่ได้สนใจที่จะไปอ่านหนังสือธรรมแบบจริงจังก็น่าจะนำสิ่งที่ได้จากธรรมเนียมไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้

๑๒. **คำถาม :** ทมยันตีจัดเรียงองค์ประกอบในการประพันธ์นวนิยายได้เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : ก็เหมาะสมะ ไม่เหมือนเวลาเราอ่านนวนิยายบางเรื่องที่เราอ่านแล้วดูออกนอกเรื่องไปไม่เกี่ยวกับโครงของเรื่อง แต่งานของทมยันตี ไม่มีอะไรที่แตกออกไปนอกกรอบที่เขาต้องการสื่อให้เรารู้ คือเขาวางทุกอย่างได้ลงตัว

๑๓. **คำถาม :** ระหว่างนวนิยายกับละครโทรทัศน์ชอบอะไรมากกว่ากันและเพราะอะไร

คำตอบ : จริงแล้ว ถ้าเป็นงานเขียนดี ๆ จะชอบอ่านนวนิยายมากกว่าดูละครโทรทัศน์ เพราะเราสามารถจินตนาการได้อิสระมากกว่า แต่ถ้าเป็นละครโทรทัศน์ที่เขาทำออกมาแล้วเป็นกรอบที่ผู้กำกับเขาวางไว้อยากให้เราเข้าใจแบบนี้มันทอนจินตนาการของเราลงไป เวลาที่อ่านนวนิยายแล้วมาดูละครบางเรื่องถ่ายทอดไม่เหมือนกับที่เราคิด

๑๔. **คำถาม :** มีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อคิดคำกลอนที่แทรกอยู่ในนวนิยายทุกเรื่องของทมยันตี

คำตอบ : จริง ๆ ข้อความที่เป็นคำกลอนเป็นแก่นที่เขาต้องการจะสื่อเลยแหละ เรื่องของความว่าง ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นภาพที่เราสร้าง เป็นมายา การสรุปเป็นช่วง ๆ ของทมยันตี โดยใช้สุนทรียภาพทางภาษาเพื่อสร้างจุดเด่นให้ผู้อ่านเข้าใจว่าแก่นของเรื่องอยู่ที่ไหน

๑๕. **คำถาม :** เรื่องฉากของนวนิยายเป็นอย่างไรบ้าง

คำตอบ : ฉากก็ดีนะ อ่านแล้วสามารถสร้างภาพได้ว่าเขาพูดถึงอะไร โดยเฉพาะฉากเทวาลัยบางครั้งก็เอ่ยถึงก็ดูอลังการ ที่เป็นอย่างนี้คิดว่าส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ของทมยันตีเอง คือการไปเห็นด้วยตาตนเองในสถานที่จริง กับการไปดูด้วยจิต

๑๖. **คำถาม :** ไปดูด้วยจิตที่พูดถึง หมายถึง “พลังจิต” ใช่หรือไม่

คำตอบ : ใช่ พลังจิตในที่นี้หมายถึงกำลังใจในใจของเราเอง เช่น ถ้าเรารู้สึกว่าจิตห่อเหี่ยวทุกอย่างก็จะแย่ไปหมด ถ้าจิตมีพลังรุ่งเรืองเหมือนจิตสว่าง อะไรก็รู้ได้ ภาพฉากที่ทมยันตีเห็นจึงวิจิตรงดงาม

๑๗. **คำถาม :** ทมยันตีกล่าวไว้ในนวนิยายเกือบทุกเรื่อง และตรงกับในพระไตรปิฎกว่า “จิตเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน” คุณมีความเห็นกับข้อความนี้อย่างไร

คำตอบ : จริง ๆ เห็นด้วยมีหลายกรณีที่เรากลัวไปก่อน ทั้งที่จริง ๆ ทำได้นั่นแหละ การที่เรากลัวไปก่อนแทนที่งานออกมาดี มันก็กลายเป็นแย่ คือถ้าจิตเรานิ่งก็จะมีพลังที่ทำทุกอย่างได้ดีขึ้น

๑๘. **คำถาม :** อ่านนวนิยายแล้วสนใจที่จะศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

คำตอบ : ใช่ถ้ามีเวลาก็อยากอ่านมากขึ้น แต่อาจไม่ใช่ถึงขนาดวิชาการจำนะ

๑๙. คำถาม : หลังจากอ่านธรรมนิยายแล้ว สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมใดบ้างหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : คิดว่าเรื่องความไม่เที่ยงน่าสนใจเพราะมันเกี่ยวเนื่องกับการใช้ชีวิตประจำวันของเรา ทั้งในเรื่องความไม่ประมาทในการใช้ชีวิต การใช้ชีวิตที่ดีที่สุด และเตรียมรับมือกับความทุกข์และการพลัดพราก

๔.๔ วิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีสื่อธรรมนิยายของทมยันตี

จากการศึกษาธรรมนิยายของทมยันตี และการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่ารูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของทมยันตีทั้ง ๔ เรื่อง มีแนวการเขียนเดียวกันคือเน้นการสื่อธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลัก แต่ก็ยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่แตกต่างในธรรมนิยายทั้ง ๔ เรื่องอย่างเห็นได้ชัด ดังจะได้วิเคราะห์ต่อไป

๔.๔.๑ รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายเรื่องฌาน

“ฌาน” เป็นนวนิยายแนวศาสนาและจิตวิญญาณ คำโครงเรื่องมาจากชีวิตของคนธรรมดาที่สามารถพัฒนาตนไปจนถึงอริยะ เน้นการปฏิบัติกรรมฐานเป็นหลัก หากจะกล่าวถึงภาพใหญ่ภาพรวมน้ำหนักของธรรมนิยายเรื่องนี้จะอยู่ที่หนทางแห่งการปฏิบัติเพื่อก้าวข้ามสู่รรคาแห่งการหลุดพ้น อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา จึงปูพื้นตั้งแต่ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

วิธีการนำเสนอเรื่องฌาน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวนี้ คือทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม ชวนให้เกิดศรัทธา และนำมาขบคิดให้เกิดปัญญาได้ ดังเช่นที่กล่าวไว้ว่า “สมาธิและฌานเริ่มบาทตันที่ลมหายใจ สัตว์คนมีลมหายใจ หากไม่รู้คุณค่าแห่งลมหายใจ สัตว์คนกลัวความตายคือการหมดลมหายใจ แต่ระหว่างมีลมหายใจมีรูจะใช้อย่างใด ความตายมิใช่ความสิ้นสุด ชีวิตหลังความตายมีอยู่และเลือกได้ว่าจะมีชีวิตหลังความตายเยี่ยงใด”^{๑๖๔} “ชื่อก็ไม่สำคัญ รูปก็ไม่สำคัญ ชื่อคือสมมุติกำหนดเรียกให้ตรงกัน เช่น ลิง..ไอ้ตัวขน นก..ไอ้ตัวบินได้ จะเรียกอย่างไรก็ตามให้รู้เท่านั้น รูปเกิดได้ทั้งจากธาตุหยาบมารวมกันอย่างมนุษย์ หรือเกิดได้ทั้งจากจิตอันประณีต การจะรวมเป็นรูปอย่างไรด้วยจิตทำได้ทั้งนั้น เมื่อชื่อก็เป็นสมมุติรูปก็สมมุติ สมมุติก็คือการตั้งขึ้น บัญญัติขึ้น ถ้าไม่สมมุติเสียมันก็ไม่มี”^{๑๖๕}

งานเขียนของทมยันตีในแนวจิตวิญญาณ มักจะมีเรื่องราวของเทวดาเข้ามาปะปนอยู่เสมอ ๆ จริงอยู่ว่าในคัมภีร์พระพุทธศาสนาทั้งคัมภีร์หลัก และคัมภีร์รองอย่างอรรถกถามีเทวดาปรากฏอยู่ไม่น้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเทวดาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาสื่อหรือแสดงสัญลักษณ์แห่ง

^{๑๖๔} ทมยันตี, ฌาน เล่ม ๑, หน้า ๙๑-๙๒.

^{๑๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๗.

ธรรม ส่วนเทวดาของทมนยันตีในเรื่องฉนวน ถ่ายทอดออกมาถึงสอนธรรมถึงตำนาน ซึ่งแนวคิดนี้น่าจะมาจากคติความเชื่อเรื่องเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์

อีกประเด็นที่เห็นได้เด่นชัดก็คือเทวดาของทมนยันตี เน้นอิทธิปาฏิหาริย์มากกว่าเทวดาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ที่เป็นเช่นนี้คงเป็นเพราะทมนยันตีต้องการให้การดำเนินเรื่องมีสีสันน่าติดตาม โดยธรรมชาติของผู้อ่านส่วนใหญ่มักสนใจปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติเพราะเป็นเรื่องอยู่ใกล้ตัว จึงชวนให้ค้นหา ตรงนี้เป็นอุบายวิธีที่ทำให้ผู้อ่านสนุกเพลิดเพลิน และมีส่วนร่วมเรียนรู้ธรรมนิยายไปกระทั่งถึงบทอวสาน อย่างไรก็ตามเทวดาในพระพุทธศาสนาและเทพของพราหมณ์แม้บางองค์จะมีชื่อตรงกัน แต่ดำรงอยู่และมีบทบาทที่แตกต่างกัน รวมถึงมีกำเนิดที่แตกต่างกันด้วย เทวดาในพระพุทธศาสนาเถรวาท อุบัติขึ้นด้วยกุศลกรรมหรือการทำความดี อาทิ ประพฤติธรรมอันทำให้เกิดเป็นเทวดา ได้แก่ เทวธรรม ๒ (หิริ-โอตตัปปะ) วัตถุบท ๗ สัมปทา ๕ รวมถึงทานคือการทำสิ่งอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นดังที่พระพุทธองค์ทรงตอบเทวดาเกี่ยวกับเรื่องบุญว่า “ชนเหล่าใดปลูกป่าอันนำринรมย์ สร้างสะพาน ขุดสระน้ำ และให้ที่พักอาศัย บุญย่อมเจริญแก่คนเหล่านั้นทั้งกลางวันและกลางคืน ชนเหล่านั้นดำรงอยู่ในธรรม สมบูรณ์ด้วยศีลแล้วย่อมไปสู่สวรรค์”^{๑๖๖} ส่วนเทพของพราหมณ์ไม่ใช่เทวดา แต่ดำรงอยู่ในลักษณะของเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ สามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้ และมีอำนาจเหนือมนุษย์

ทมนยันตีกล่าวถึง ท้าวเวสวัณหรือท้าวกุเวร ซึ่งเป็นทั้งเทวดาในพระพุทธศาสนาเถรวาท และเป็นเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่งของพราหมณ์ ผ่านตัวละครคืออนลกุพร(โอรสของท้าวเวสวัณตามคติความเชื่อของพราหมณ์)ในธรรมนิยายเรื่องฉนวนว่า “พ่อเราชื่อ..ท้าวเวสสุวัณ พ่อเราอยู่โน้น..ทิศเหนือ ทางเขาหิมาลัย”^{๑๖๗} ส่วนพระไตรปิฎกท่านแสดงไว้ว่าที่ประทับของท้าวเวสวัณคืออุตตรกุรุทวีปเป็นสถานที่งดงามนำรินรมย์ และแสดงถึงที่มาของชื่อ “เวสวัณ” ไว้ในอภินายกสูตรว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ท้าวกุเวรมีราชธานีชื่อวิสาขา ฉะนั้น มหาชนจึงเรียกท้าวกุเวรมหาราชว่า ท้าวเวสวัณ”^{๑๖๘} ธัมมิกสูตร มีข้อความระบุถึงท้าวเวสวัณว่า “ถึงแม้ท้าวเวสวัณซึ่งมีพระนามเดิมว่าท้าวกุเวร ก็ยังเสด็จเข้ามาเฝ้าทูลถามปัญหาธรรม พระองค์แม้ถูกท้าวเวสวัณนั้นทูลถาม ก็ยังตรัสตอบจนท้าวเธอสดับแล้วมีความชื่นชมยินดีจากไป”^{๑๖๙} ตรงนี้แสดงให้เห็นว่าท้าวกุเวรเป็นเทวดาที่มีส่วนร่วมในการแสดงธรรมของพระบรมศาสดา ผู้วิจัยเห็นว่าเทวดาทุกองค์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ล้วนมีความสำคัญในฐานะบุคคลาธิษฐาน เป็นสัญลักษณ์นำไปสู่การแสดงธรรมทั้งสิ้น

^{๑๖๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๔๗/๖๑.

^{๑๖๗} ทมนยันตี, ฉนวน เล่ม ๑, หน้า ๒๑๕.

^{๑๖๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๙๑/๒๔๐.

^{๑๖๙} ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๓๘๓/๕๘๙.

ท้าวเวสวัณตามคติความเชื่อของพราหมณ์มีพระโอรส ๒ องค์ คือ ๑.วรรณกวี ๒.นวกุพร และมีพระธิดา ๑ องค์ ชื่อมินากษิ^{๑๗๐} ทั้ง ๓ ชื่อ มีปรากฏอยู่ในธรรมนิยายเรื่องฉาน แต่ไม่ปรากฏชื่อพระโอรสและพระธิดาทั้ง ๓ องค์นี้ในคัมภีร์เถรวาท จึงอนุมานได้ว่า ทยันตีนำท้าวเวสวัณของพราหมณ์ และพระพุทธานามารวมเข้าด้วยกันกับจินตนาการ แล้วถ่ายทอดลงในธรรมนิยายเรื่องฉาน

นอกจากเทวศาสตร์ อีกศาสตร์หนึ่งที่โดดเด่นในธรรมนิยายเรื่องฉานก็คือวิทยาศาสตร์ ในขณะที่คนส่วนใหญ่มักมองว่าพระพุทธานามกับวิทยาศาสตร์ไม่น่าจะไปด้วยกันได้ แต่ทยันตีมีมุมมองที่ต่างออกไป ความคิดของทยันตีสอดคล้องกับความคิดของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่ว่า “ถ้าจะมีศาสนาใดศาสนาหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ศาสนานั้นก็คือพระพุทธศาสนา (If there is any religion that could cope with modern scientific needs it would be Buddhism)”^{๑๗๑}

ธรรมนิยายเรื่องฉานกล่าวถึงเรื่องสสาร อะตอม การเคลื่อนย้ายวัตถุ หรือการแปรธาตุ วัตถุ ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ หากไม่ได้ศึกษาโดยตรงก็ยากจะเข้าใจ ผู้วิจัยเชื่อว่าหากทยันตีไม่ได้เรียนรู้หรือค้นคว้าอย่างละเอียด จะไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องเหล่านี้ในธรรมนิยายได้อย่างแน่นอน

ฉานในธรรมนิยายเรื่องฉาน ทยันตีถ่ายทอดได้อย่างสมจริง บรรยายรายละเอียดของฉานได้สอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตและการปฏิบัติของตัวละครเอกในการเดินเรื่องอย่างกลมกลืน แสดงถึงความละเอียดในการค้นคว้าข้อมูลให้สัมพันธ์กับพล็อตเรื่องได้เป็นอย่างดี

“ใจแก้ว”เป็นตัวละครที่โดดเด่นที่สุดในเรื่องฉาน เนื่องจากเป็นตัวละครที่สามารถพัฒนาตัวเองจากคนที่ถูกสอนสัญญาตญาณแบบสัตว์ป่า กระทั่งพัฒนาตนจนพ้นทุกข์ธรรม ทั้งยังเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อว่าสติมีศักยภาพในการบรรลุธรรมเฉกเช่นบุรุษเพศ

จุดเด่น และ จุดที่อาจทำให้สับสนในธรรมนิยายเรื่องฉาน

จากการศึกษาธรรมนิยายเรื่องฉาน พบว่ามีจุดเด่นหลายประการ อาทิ (๑) ภาษาที่ใช้สละสลวย กระชับ น่าอ่าน น่าติดตาม (๒) การนำเสนอเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ทำให้ผู้อ่านเรียนรู้การปฏิบัติได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน เข้าใจง่าย (๓) นอกจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วยังผสมผสานศาสตร์สมัยใหม่ อาทิ ภาษาศาสตร์ เทวศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ปรัชญา นับว่าธรรมนิยายเรื่องฉาน ควรค่าแก่การเรียนรู้

^{๑๗๐} เทวสถานโบสถ์พราหมณ์, **ท้าวเวสวัณ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา http://www.devasthan.org/thep_01.html

^{๑๗๑} อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ อ้างใน พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ พระพุทธศาสนากับความสมานฉันท์แห่งชาติ**, หน้า ๑๕.

จุดที่อาจทำให้สับสนในเรื่องฉาน มีให้เห็นอยู่บ้างเช่นกัน คือ (๑) ในส่วนทศศาสตร์ ทมยันตี นำเทวดาในพระพุทธศาสนา และเทพของพราหมณ์ซึ่งแม้จะมีชื่อเดียวกันแต่ต่างที่มา และการดำรงอยู่มาบูรณาการผสมผสานกัน โดยไม่ได้มีการกล่าวอธิบายไว้ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนได้ (๒) สำหรับวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ แม้ทำให้ธรรมเนียมเรื่องฉาน ดูมีมิติและร่วมสมัย แต่อาจเป็นเรื่องยากสำหรับผู้อ่านที่ไม่มีความรู้ในศาสตร์สาขานี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทมยันตีควรเพิ่มการอธิบาย คำศัพท์เฉพาะทางอื่น ๆ อาทิ อะตอม นิวเคลียส โปรตอน หรือ ควอนตัม ในคำนำ เนื้อหา อภิธาน ศัพท์ หรือภาคผนวกท้ายเล่ม ให้ละเอียดชัดเจนกว่านี้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาในเชิงวิทยาศาสตร์ สาขาฟิสิกส์มากขึ้น และทำให้มองเห็นความเกี่ยวเนื่องของหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับฟิสิกส์จาก ธรรมเนียมเรื่องฉานได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความรู้ และสร้างอรรถรสในการอ่านได้เป็นอย่างดี (๓) “ฉาน” ตามที่ได้สัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าคนส่วนมาก ที่ไม่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา เข้าถึงธรรมเนียมเรื่องฉานได้ยาก คือยากตั้งแต่ชื่อเรื่อง พอบอกว่า “ฉาน” ก็ไม่กล้าหยิบ เนื้อหาที่ แสดงการปฏิบัติและธรรมชั้นสูงก็ยากต่อการทำความเข้าใจของผู้ที่ไม่รู้จัก แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าหากผู้อ่านมีความรู้ทางพระพุทธศาสนาพอสมควร นวนิยายเรื่องนี้ก็เป็นหนังสือที่น่าอ่าน ทั้งสามารถสื่อเรื่องการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน เป็นรูปธรรมอย่างยิ่ง

๔.๔.๒ รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมเนียมเรื่องจิตา

ในบรรดาธรรมเนียมทั้ง ๔ เรื่องในงานวิจัย ธรรมเนียมเรื่องจิตา เป็นธรรมเนียมที่อ่านง่ายที่สุดแต่ในขณะเดียวกันก็แสดงหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนามากที่สุดเช่นกัน จึงทำให้วิเคราะห์ได้ไม่ยากว่าแก่นของเรื่องเน้นหลักธรรมคำสอนแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในส่วนพล็อตเรื่องหรือโครงเรื่องจิตา ทมยันตีนำเรื่องศาสตร์แห่งจิต ที่มีพยานภาพ มหาศาล ที่เรียกขานกันว่า“พลังจิต” ซึ่งไปด้วยกันได้กับคำสอนเรื่องจิตในพระพุทธศาสนาที่สอนว่า “มนุษย์” มีองค์ประกอบ ๒ อย่าง คือกายและจิต ทมยันตีนำความคิดนี้มาผสมผสานเชื่อมโยง กับจิตศาสตร์ได้อย่างกลมกลืน ดังความตอนหนึ่งในจิตาว่า

คุณทัศนีย์เริ่มต้นเรียนรู้ ต้องค่อย ๆ ทำความเข้าใจ มนุษย์รู้จักโครงสร้างของร่างกาย แต่ไม่ รู้จักโครงสร้างของจิต ทั้ง ๆ ที่จิตกับกายสังขารคู่กัน เสมือนน้ำที่ประกอบด้วยออกซิเจนและ ไฮโดรเจน จะแยกธาตุใดธาตุหนึ่งออกจากกันไม่ได้แต่มนุษย์ศึกษากายไม่ศึกษาจิต บางคนไม่ ยอมรับจิตด้วยซ้ำ.. “คนเราก็กเหมือนต้นไม้ ตายแล้วก็หมดกัน” มากมายเชื่อเช่นนั้น หากใคร แย้ง “คน ต้นไม้ วัตถุทุกชนิดมีวิญญาณ ย่อมเกิดเสียง “เพี้ยนวะ”^{๑๗๒}

ทมยันตีเปรียบเทียบจิตกับการปฏิบัติธรรมผ่านคำพูดของพระสงฆ์ได้อย่างน่าสนใจตั้ง ข้อความที่ว่า

^{๑๗๒} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๑๘๗.

กระแสดิจก็เหมือนพลังคลื่นแปรเปลี่ยนได้ไม่สูญหาย อย่างล้อลึงเสียดสีกับถนน ทำให้เกิดความร้อน กรุงเทพมันร้อน เพราะการเสียดสีอย่างนี้น้ำมันมากหรือเอาไม่มาเสียดสีกันทำให้เกิดไฟ การทำอะไรให้เกิด ทางพระเรียกกลืน ไม่ยากหรอกหากมีความเชื่อมั่นแน่วแน่ อำนาจจิตจะเป็นพลังสูงสุดทำได้ทุกอย่าง..หลวงพ่อยุติตนึง “ทำไฟยังได้เลย”^{๑๗๓}

ธรรมเนียมเรื่องจิตกล่าวถึงการสื่อสารทางจิต ผ่านความคิดของทศพรผู้เป็นพ่อของจิตาว่า

เทเลพาที่..โทรจิต..เขาค่อย ๆ ลำดับความรู้ันกระท่อนกระแท่นจากที่เคยอ่าน ผ่านตาหว่ามิเคยใส่ใจมาก นอกจากอ่านเพราะ..แปลกดี..การติดต่อสื่อสารด้วยจิตการถ่ายทอดพลังจิตจากผู้หนึ่งไปสู่อีกผู้หนึ่งที่อยู่ในระยะใกล้หรือไกลได้..กับยงที่จิตา “เห็น” ด้วยเล่า บุตรสาวตัวน้อยทำท่าคล้าย “เห็น” ในสิ่งที่ผู้อื่นมีเห็นอยู่เสมอ^{๑๗๔}

สำหรับพล็อตเรื่องจิตา ทยันตีเริ่มเรื่องด้วยความน่ารักน่าเอ็นดูแต่เปี่ยมด้วยปัญญาและพลังพิเศษของหนูน้อยวัยเตาะแตะ “จิตา” และวางตอนจบไว้ล่วงหน้าว่า “จิตา” ต้องตายแม้อยู่ในวัยเยาว์ แสดงถึงความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่อย่างไรก็ต้องตาย

ฉากในเรื่องจิตาเป็นฉากธรรมดาทั่ว ๆ ไป อาทิ บ้าน ร้านอาหาร ท่งนา ไม่ได้ต้องการเหมือนฉากเทวาลัยในธรรมเนียมเรื่องมายา หรือ เรื่องไวษณวี ฉากบางฉากในเรื่องจิตานอกจากจะบ่งบอกสถานที่ บ่งบอกลักษณะทางสถาปัตยกรรม แล้วยังแสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน ผ่านลีลาภาษาที่เปี่ยมด้วยชั้นเชิงการเล่าเรื่องของทยันตี ดังข้อความที่ว่า

ตึกแบบโบราณสมัยรัชกาลที่ห้ารอบด้านล้อมด้วยระเบียงกว้าง ปูกระเบื้องดาวัวขอบระเบียงอันเป็นลูกกรงหินมีกระถางไม้ตัดประดับเป็นระยะ ทุกหัวบันไดขึ้นลง มีอ่างบัวปลูกบัวขนาดใหญ่ออกดอกเล็กต่างสี ตัวห้องภายในทั้งประตูและหน้าต่างแบบฝรั่งจรดพื้นประกอบด้วยบานเกล็ดและกระจกลี้น้ำเงินเปิดกว้าง มองเห็นห้องเลี้ยงพระพุทธรูปสีแดงฉาน ด้านหนึ่งเป็นโต๊ะหมู่หมู่ไฟแพรวพราว ตั้งพระบูชาหยกขาวประดับดอกไม้ขาว เทียนแท่งสว่างแวววาม กลิ่นธูปหอมอวล พระสงฆ์ที่กำลังฉันอาหารจากโตก มีรูปเดียวที่ตรงหน้าวางบาตรค่อนข้างใหญ่ อาหารทุกชนิดคงรวมกันอยู่ในบาตร อาหารฉันสัรรวม ตาตงเฉพาะตรงหน้าไม่สนใจสิ่งรอบข้าง^{๑๗๕}

ในเรื่องภาษาก็เช่นกันแม้ธรรมเนียมเรื่องจิตาไม่ได้ใช้ภาษาอลังการแต่ใช้ภาษาธรรมดาที่ยังคงสื่อธรรมและแสดงความหมายที่งดงามตามแบบของทยันตีดังข้อความที่ว่า “โยไม่หยดน้ำทิพย์

^{๑๗๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗.

^{๑๗๔} ทยันตี, **จิตา** เล่ม ๑, หน้า ๕๓.

^{๑๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

จากใจ หลังรินให้แก่กันสักระยะ ไยไม่เพาะเชื้อแห่งความรักในมวลมนุษย์ไว้ระหว่างกัน ภาษาเดียวที่มนุษย์เข้าใจได้ทั้งโลก คือ ภาษาแห่งความรักวันใดที่พลัดพรากจากมิต้องเสียเวลาอันน้อยนิดที่มีระหว่างกัน” ^{๑๗๖}

นอกจากนี้ภาษาจากธรรมเนียมเรื่องจิตา ยังโดดเด่นด้วยอุปมา-อุปมัย อาทิ “หากความทุกข์เป็นไฟ ไฟนั้นได้แผดเผามนุษย์ให้ทุรนถวนหน้า หากหัวใจเป็นเฉกดิน ดินนั้นก็แตกกระแหง รานร้าวซ่อนลึก” ^{๑๗๗}

ตัวละครในธรรมเนียมเรื่องจิตาก็เช่นกัน เป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา หลากหลายความคิดหลากหลายอารมณ์ ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง อย่างไรก็ตามงานของทมยันตีไม่ใช่นวนิยายประเภทที่ตัวละครดีสุดชั่ว หรือชั่วสุดขีด แต่เป็นเรื่องราวของคนที่มีชีวิตจริงตามที่พบเจอกันในสังคมทั่ว ๆ ไป แต่เป็นบุคคลหลายเหล่า เฉกเช่นบัว ๔ เหล่า ในพระพุทธศาสนาดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า

ในกออุบล ในกอปทุม หรือในกอบุณฑริก ดอกอุบล ดอกปทุม ดอกบุณฑริก บางดอกที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ ยังไม่พ้นน้ำ จมอยู่ใต้น้ำ และมีน้ำหล่อเลี้ยงไว้ ดอกอุบล ดอกปทุม ดอกบุณฑริก บางดอกที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ อยู่เสมอน้ำดอกอุบล ดอกปทุม ดอกบุณฑริก บางดอกที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ อยู่พ้นน้ำไม่แตะน้ำ แม้ฉันใด เราเมื่อตรวจดูโลกด้วยพุทธจักขุ ได้เห็นสัตว์ทั้งหลายผู้มีฐิในดวงตาน้อย มีฐิในดวงตามาก มีอินทรีย์แก่กล้า มีอินทรีย์อ่อนมีอาการดี มีอาการทรามสอนให้รู้ได้ง่าย สอนให้รู้ได้ยาก บางพวกเห็นปรโลกและโทษว่าเป็นสิ่งน่ากลัว บางพวกมักเห็นปรโลกและโทษว่าเป็นสิ่งไม่น่ากลัว ฉะนั้น ^{๑๗๘}

ธรรมเนียมเรื่องจิตา บางคนฉลาดหลักแหลมแค่เห็นก็รู้ก็เข้าใจอย่างตัวละครที่แม่อ่อนเยาว์ แต่ก็มากด้วยปัญญา ดังความว่า “คนที่เขาใจใหญ่ เป็นประธานสำเร็จด้วยใจจึงไม่อาศัยน้ำมันต์..ประโยชน์ต่างหากสำคัญ ประโยชน์นี้ต่างหากที่อธิบายถึง “จิตา” ผู้มี..ใจเป็นประธาน ผู้ที่..สำเร็จด้วยใจ..ทวารายละเอียดอื่นเล่า..ทำไม? หลงปู่กับจิตา “รู้” อะไรระหว่างกัน” ^{๑๗๙}

คนบางคนแค่อธิบายนิดหน่อยก็เข้าใจ ตรงกับลักษณะของ “คุณย่าทัศนีย์” ดังที่กล่าวไว้ในธรรมเนียมเรื่องจิตาว่า “กำเนิดโลกเป็นเฉกนี้ สังขารโลก เกิด-ดับ โลกไม่เที่ยง เป็นมายา...

^{๑๗๖} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๒, หน้า ๓๘๕.

^{๑๗๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘๕.

^{๑๗๘} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๓๙/๔๑๐.

^{๑๗๙} ทมยันตี, จิตา เล่ม ๑, หน้า ๙๓.

คุณทัศนีย์สรุปเห็นหลักธรรมชาติเป็นธรรมดา เป็นธรรมะเป็นสัจจะ เป็นความจริง ที่ใครจะค้นพบหรือไม่ก็ตาม สิ่งเหล่านี้มีอยู่ เป็นจิตพอ “รู้” ความกระต้างจะค่อยบรรเทา”^{๑๘๐}

“คุณทัศนีย์ได้เปรียบตรงที่ฟังมามาก แม้จะเป็นการฟังผ่าน ๆ หากก็เหมือน“เมล็ด” ถูกหว่านไว้รอเวลา “ภาวะอันเหมาะสม” ให้เมล็ดเหล่านั้นงอกงาม..เมื่อธรรมคือธรรมชาติ คนพิจารณาธรรมชาติ ย่อมมองเห็นธรรมง่ายดาย”^{๑๘๑}

“คุณทัศนีย์คงยืนยัน ๆ เข้าใจคำว่า “บวสีเหล่า” เข้าใจคำว่า “จริตมนุษย์” และเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วว่า ทำไมพระพุทธเจ้า “โปรดสัตว์” ทั้งหมดไม่ได้..กรรมเป็นเครื่องจำแนกมนุษย์”^{๑๘๒}

ทมนันตีสื่อธรรมเกี่ยวกับการเกิดการตายผ่านธรรมนิยายเรื่อง “จิตา” ว่า

คุณทัศนีย์นั่งฟัง จิตว่าง..ว่าง..เฉย..จตุตถปฏิสนธิ ความจริงก็ไม่แตกต่างกัน ปฏิสนธิจะเกิดเมื่อวิญญานดวงหนึ่งจุติ และหากจิตา “ตาย” เธอย่อมเกิด ณ ที่ใด ที่หนึ่งนั่นเอง..ผู้รู้จักความตาย ย่อมอยู่เหนือความตาย เกิด-ตาย คือการเดินทาง ผ่านเส้นเส้นหนึ่งเท่านั้น วิญจกรแห่งวิญญานหมุนเวียน จนกว่า “หลุดสู่ความ ว่าง” จะไม่มีการเวียนวนมาสู่กองทุกข์อีก^{๑๘๓}

ตัวละครบางตัวที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ฟังคำอธิบายโดยละเอียดจึงจะเข้าใจสามารถปรับความคิดเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ อย่างเช่น “คุณเอื้อย” ผู้เป็นลูกสาวคุณทัศนีย์และเป็นป้าของจิตา ดังที่ทมนันตีกล่าวผ่านธรรมนิยายเรื่องจิตาว่า

คตินี้คุณเอื้อยสวดมนต์ตามมารดาเหมือนยามเป็นเด็ก..กราบลงตรงไหนก็ได้ไม่ต้องคิดหาทิศ ไม่ต้องรอวังหาพระมาตั้ง จิตตั้งปับว่าพระอยู่ต่อหน้า..กราบได้..บางคนต้องไหว้พระอุทอง จะได้มีทองเป็นอุเหมือนพระ บางคนต้องเซียงแสน บางคนต้องสุขุขทัยจะได้สุข..ผู้เป็นแม่สอนได้เข้มขึ้น เพราะนำลูกมาถูกทาง “ไหว้เถอะลูกพระอยู่ที่ใจ” ..คุณเอื้อยถูกมารดาออกกระพี้ให้เห็นแก่น ทีละชั้น ธรรมะเป็น “วิชา” ที่แปลกกว่าวิชาอื่น วิชาอื่นเรียนแล้วลืมได้ หากธรรมะลอง “รู้” “รู้” นั้นจะไม่มีวันลืม^{๑๘๔}

“คุณทัศนีย์สอนลูกทางอ้อมเสมอมา กว่าจะสัมฤทธิ์ผล บุตรสาวต้องใช้เวลาเกือบครึ่งชีวิต ทุกข์..เป็นมหาวิทยาลัยชีวิต เป็นครูผู้ยิ่งใหญ่ ทุกข์เท่านั้นทำให้ “รู้แจ้งเห็นแจ้ง” ในสรรพสิ่ง รู้ทุกข์เมื่อใด รู้สุขเมื่อนั้น”^{๑๘๕} คุณเอื้อยลูกมาคุกเข่าลงตรงหน้าดังที่ผู้เป็นมารดาใช้เป็นท่อนหนังสือ มือ

^{๑๘๐} ทมนันตี, **จิตา** เล่ม ๒, หน้า ๔๒๓.

^{๑๘๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๐.

^{๑๘๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒๒.

^{๑๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑๔-๖๑๕.

^{๑๘๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๒.

^{๑๘๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘๑.

เกาะหัวเข้า ดวงหน้าแหงนง “แม่จำ..เอื้อยรู้แล้ว เกิดเป็นทุกข์ การดำรงชีวิตเป็นทุกข์” “ดับเสียได้นี้ลูก” คุณทัศนียวางมือลงศรีษะบุตรสาว “ทุกข์มันเกิดที่ใจ ต้องดับที่ใจ”^{๑๘๖}

“งามขึ้น” ตัวละครที่เป็นเพื่อนของคุณย่าทัศนียจมอยู่ในความเชื่อผิด ๆ แม้มีผู้รู้ช่วยชี้แนะก็ยังไม่เข้าใจ ไม่สามารถปรับความคิดพิจารณาด้วยปัญญาตนได้เลย ดังบทสนทนาทางโทรศัพท์ของคุณงามขึ้นและคุณทัศนียว่า

“นี่เธอ..” เสียงเริ่มก็ตื่นเต้น “ไปเฝ้าพระสัมมากันไหม?” “อะไรนะ? คุณทัศนียไม่เข้าใจ “พระสัมมาไหน?” “โอเอเอ..” น้ำเสียงเวทนาที่คนฟังไม่มีความรู้ “พระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ” “เฝ้าที่ไหน?” ต้องถามเพราะให้ยังงี้ ๆ ก็ไม่เข้าใจ “ไปไหว้พระนะหรือ?” “ถ้าไปไหว้พระก็บอกไปวัดสิ นี่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า บางทีโชคดีอาจจะได้เฝ้าพระศรีอริยเมตไตรยด้วยนะ”..คุณทัศนียยังไม่เข้าใจ “บ้านา..พระพุทธรูปริพนพานไปก็พันปีแล้วเธอ ยิ่งพระศรีอารียังไม่ทรงบังเกิดด้วยซ้ำ “เธอก็..เขาลงทรง ได้จริง ๆ นะ” “อาไร” คุณทัศนียเสียงดัง “ทรงพระพุทธรูปเจ้านะเธอ?” “ใช่จริง ๆ นะ ถ้าวันพระท่านจะลงเทศน์ด้วย “เวรกรรม!” คุณทัศนียอุทาน “ฉันไปเฝ้ามาแล้วที่เขาวาน่าจะจริง” คุณงามขึ้นสาธยาย

“นิพนพานไม่ได้แปลว่าดับสูญเหมือนที่เราเข้าใจ นิพนพานเป็นการดับสูญกิเลสตัณหาเท่านั้นแหละ วิญญาณท่านยังอยู่ในภพที่สูงกว่าพระอรหันต์ “ขึ้น” ผู้เป็นเพื่อนเก่าซัดคอ “ถ้าหมดกิเลส ตัณหา จริง ๆ อะไรจะมาทำให้เกิด ไม่ว่าในภพไหน ๆ ถ้าวิญญาณมีวิบาก มีเจตจำนง วิญญาณย่อมยังมี ยังไปเกิดในภพต่าง ๆ อย่างว่าได้ แต่นี่ท่านหมดแล้วทุกอย่าง ดับสูญหมด จะเหลือวิญญาณได้อย่างไร?” “เหลือซี่” คุณงามขึ้นยืนยัน “พระศรีอารียท่านก็จะลงมาเลยต้องมาลงทรงทำบารมีไว้ก่อนงี้” “เอาเถอะไปเฝ้าเถอะฉันไม่ไปหรอก” คนบอกอ่อนระอา “ยายถึงเขาจะไปด้วย ไปนา..หลานเขาจะเข้าทำงาน เขาจะให้ท่านแม่บารมีช่วย” “เจริญหรือ ! ให้พระพุทธรูปเจ้าฝากงาน” “ไม่ใช่ พระศรีอารียท่านทำบารมี” ผู้เป็นเพื่อนพยายามอธิบาย คุณทัศนียวางโทรศัพท์เลื่อนให้ผกา โดยไม่พูดอะไรอีกเลย^{๑๘๗}

จุดเด่นจากธรรมเนียมเรื่องจิตา

(๑) ธรรมเนียมเรื่องนี้สื่อธรรมหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาเป็น จำนวนมาก อาทิ ไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔ และเรื่องกรรม

(๒) ตัวละครหลากหลายมีมิติ ต่างกรรม ต่างความคิด มีสีสันน่าสนใจ

(๓) การใช้ภาษา ใช้ถ้อยคำธรรมดา แต่ยังคงถ้อยความที่งดงามทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เข้าถึงผู้อ่านได้ง่ายกว่าธรรมเนียมเรื่องอื่น ๆ

^{๑๘๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘๓.

^{๑๘๗} ทยันต์, จิตา เล่ม ๒, หน้า ๓๗๕

(๔) ธรรมเนียมเรื่องจิตนำเสนอเรื่องจิตทั้งในแบบของวิทยาศาสตร์ และ จิตศาสตร์ โยงใยสอดคล้องกับจิตในพระพุทธศาสนาได้อย่างกลมกลืนน่าติดตาม

(๕) นำเสนอแก่นธรรมในพระพุทธศาสนา ในขณะเดียวกันชี้ให้เห็นความเชื่อหลายอย่างที่เชื่อกันมาอย่างผิด ๆ อาทิ ฤกษ์ยาม การพรมน้ำมนต์ การใส่บาตร และพิธีกรรมที่ไม่ตรงกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือคำสอนที่ขัดกับหลักพระพุทธศาสนาโดยตรงไปตรงมา เช่น สอนไม่ให้ยึดติดกับวัตถุมากกว่าจิตใจว่า “วัดควรอยู่ที่ใจไม่ใช่วัดถุ” เป็นการกระตุ้นเตือนให้พุทธศาสนิกชนสนใจแก่นธรรมมากกว่าเปลือกห่อหุ้มอันเคลือบไว้ด้วยความมมาย

จุดที่อาจทำให้สับสนในธรรมเนียมเรื่องจิต

สำหรับจุดที่อาจทำให้สับสนในความเห็นของผู้วิจัยคือข้อความในประโยคที่ว่า “สิ่งศักดิ์สิทธิ์จริงแท้มีอยู่ ๓ ประการ พระรัตนตรัย เทพเจ้า และวิบากแห่งตน”^{๑๘๘} ในส่วนของพระรัตนตรัยกับวิบากแห่งตน ผู้วิจัยเห็นด้วยไม่มีข้อสงสัย และดูเหมือนว่าทมนต์เองก็เข้าใจเช่นกันว่าสองจุดนี้ไม่น่าจะเป็นปัญหาหรือมีข้อสงสัยใด ๆ กับผู้อ่าน จึงอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทพเจ้าว่า “หากสิ่งที่มนุษย์เข้าใจไขว่ไขวคือเทพเจ้า มนุษย์มองเทพเจ้าอย่างเป็น “ตัวตน” มนุษย์มิได้แลเห็นว่า หากวิญญาณเป็นพลังงาน เทพเจ้าคือแหล่งกำเนิดแห่งพลังงานมหาศาล..ถ้ามนุษย์ยังไม่รู้จักพลังในวิญญาณ คนจะรู้จักเทพเจ้าอย่างไร?”^{๑๘๙}

ทมนต์ยังให้คำจำกัดความเกี่ยวกับพลังวิญญาณว่า

พลังวิญญาณ..เป็นความรู้เบื้องต้นในทางพระพุทธศาสนา เป็นการเรียนรู้ว่าการบังเกิดของชีวิต ขณะที่ทางวิทยาศาสตร์ได้วาง “กฎ” ไว้มากมาย ทางพระพุทธศาสนาได้วางกฎแห่งปฏิจจสมุปบาท ปฏิจจ แปลว่าอาศัย สมุปบาทแปลว่าบังเกิด กฎนี้คือกฎแรกที่กล่าวถึงการบังเกิดของชีวิต อันเป็นกฎของสากลจักรวาล เพียง “รู้” การบังเกิดของชีวิต จะรู้ความเป็นไปและสิ้นสุด ไม่รู้ต้นจะรู้ปลาย จะรู้จุดจบได้ฤ..พระรัตนตรัยมัวมองเพราะไม่ปฏิบัติ เทพเจ้ามัวมองเพราะ “รู้จัก” ในทางผิด วิบากมีแต่เศร้าหมองเพราะความไม่รู้^{๑๙๐}

ข้อความจากเรื่องจิตา ที่นำมาอ้างนี้ผู้วิจัยมองว่าการอธิบายความของทมนต์ในจุดนี้ยังคลุมเครือและเข้าใจยาก แม้จะเข้าใจว่าทมนต์ต้องการอธิบายว่าเทพเจ้า ปฏิจจสมุปบาท กับแหล่งกำเนิดพลังมหาศาลที่เรียกว่า “พลังวิญญาณ” เหมือนกันหรืออาจหมายความว่าสิ่งเดียวกันก็ตาม ผู้วิจัยคิดว่าทมนต์ต้องการสื่อถึงความจริงสูงสุด (Ultimate Reality) ในแต่ละศาสนาว่าเป็นสิ่งเดียวกันแต่ถูกเรียกต่างกันหมายความว่า เป็นสากล สิ่งนี้พอเข้าใจได้

^{๑๘๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๙.

^{๑๘๙} อ้างแล้ว.

^{๑๙๐} ทมนต์, จิตา เล่ม ๒, หน้า ๓๗๙.

แต่ประเด็นที่ผู้วิจัยคิดว่าเป็นจุดที่อาจทำให้ไขว้เขว ที่น่าจะอธิบายเพิ่มให้ผู้อ่านก็คือ การกล่าวว่า “เทพเจ้ามัวหมองเพราะ “รู้จัก” ในทางที่ผิด” ควรขยายความให้ชัดว่า “ผิด” นอกจากจะหมายถึงการยึดว่าเป็นตัวตนแล้ว ยังมีส่วนใดที่เป็นการรู้จักในทางที่ผิดอีกหรือไม่ และยิ่งไปกว่านั้น ควรชี้แจงความหมายของคำว่า “เทพเจ้า” ว่าหมายถึงสิ่งใด หมายถึงพระเจ้า เทวดา หรือปรมาตมในศาสนาพราหมณ์หรือไม่อย่างไร เพราะหากผู้อ่านที่ไม่ได้ศึกษาหรือเข้าใจเทวศาสตร์อย่างลึกซึ้งแล้วก็ยากที่จะเข้าใจ

๔.๔.๒ รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายเรื่องมายา

แก่นของธรรมนิยายเรื่องมายา ยังคงเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องการปล่อยวาง ความว่าง ที่โยงโยสุ่คำสอนเรื่องอนัตตาในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ในธรรมนิยายเรื่องมายา “ความว่าง” จึงถูกกล่าวถึงไว้เป็นจำนวนมาก ดังเช่น “หุน” เพื่อนของรินทรกล่าวว่า “แกรู้ไหมทำไมพระพุทธเจ้าเน้นความว่าง..มนุษย์นะแกมีสองส่วน ไม่ใช่ส่วนล่างส่วนบน..แต่ไอ้ร่างกายมันส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งทางพระท่านเรียกวิญญาณธาตุกับอากาศธาตุ..อากาศธาตุไม่ใช่แก๊ส แต่แปลว่าความว่าง คำว่าวิญญาณก็ไม่ได้หมายถึงผี แต่หมายถึงพลังงานในมนุษย์”^{๑๙๑} “ในร่างกายมนุษย์ถ้าแยกเซลล์ออกไป เราจะพบว่าทั้งร่างกายเราเปิดโยงกันไว้ด้วยพลังงาน ระหว่างการยึดโยงของโครงสร้างคือช่องว่าง ฉะนั้น ถ้ามองให้ลึกซึ้ง ร่างกายเรานั้นไม่มีอะไร นอกจากพลังงานกับความว่าง”^{๑๙๒}

ถ้าร่างกายเราว่าง ความว่างนี้จะเป็นผืนเดียวกับความว่างรอบตัวเรา ความว่างรอบโลก ความว่างในจักรวาล..ในความว่างพลังงานผ่านได้ ฉะนั้นพลังงานทั่วโลกย่อมสัมพันธ์กันหมด แม้แต่เส้นใยผ่านตัวแก๊สได้ หากความคิดฉันเป็นพลังงาน พลังความคิดฉันจะไหลไปสู่แก ถ้าแกรู้จักทำตัวให้ว่าง แกจะรู้ว่าฉันคิดอะไร เจโตปริยญาณ..ถ้าแกมองอย่างนี้แกย่อมเข้าใจ ทำไมพระพุทธศาสนาเน้นความว่าง..ถ้าร่างกายมนุษย์คือช่องว่าง มนุษย์คือภพมายา..โลกก็เหมือนกัน..โลกประกอบด้วยธาตุ ธาตุต่าง ๆ ..แยกอะตอมลงไปอีก จะมีแค่ช่องว่างกับพลังงาน “โลกคือมายา”^{๑๙๓}

สำหรับชื่อเรื่องมายา ฟังแล้วดูเหมือนเป็นเรื่องชวนให้ค้นหา เมื่อเปิดอ่านแล้วชื่อเรื่องกับรายละเอียดสอดคล้องกันคือเป็นเรื่องที่ดูลึกซึ้ง น่าติดตามหาคำตอบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ ที่มาของเด็กผู้ชายที่ปรากฏกายท่ามกลางสายฟ้าและเสียงฝน การตายปริศนาของชายคนหนึ่งที่เหลือเพียงเก้ากระดูกในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง หรือ การหายตัวไปของนางแบบท่ามกลางความมืดมิดของเทวาลัย ล้วนแล้วแต่เป็นปริศนาที่ทำทนายในการหาคำตอบ

^{๑๙๑} ทมยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๐๒-๓๐๓

^{๑๙๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๓.

^{๑๙๓} ทมยันตี, มายา เล่ม ๒, หน้า ๓๐๓-๓๐๔.

เค้าโครงหรือพล็อตเรื่องเน้นในเรื่องของเทพทั้งที่เป็นอนุของเทพ คือ อติรูป และรินทร ทยันต์นำเสนอเรื่องแบบเริ่มต้นด้วยปริศนา ตามด้วยการค้นหาคำตอบ และค่อย ๆ คลายปม แห่งความสงสัยไปที่ละชั้น ตอนต้นพูดถึงการมาของเทพคืออติรูป ส่วนตอนจบ จบด้วยการไปของเทพ คือรวมอนุที่มาเพื่อตามหาดวงพระเนตรกลางหน้าผากของเทวรูปพระศิวะ และการเตรียมตัวและของอนุแห่งหุรคาคือรินทร ณ เทวาลัยอันเคยรุ่งเรือง ในเพศของนักบวชหญิงที่มีได้ปลง ผม ทยันต์สาดยายความไว้ในบทสุดท้ายของธรรมเนียมเรื่องนี้ค่อนข้างน่าฟังว่า

ร่างบางระหงษ์มักชอบนั่งนิ่ง ๆ มองเทวาลัย อดีตอันรุ่งเรือง ณ ที่นี้ผันผ่าน หากก่อนหินทุก ก้อนพูดได้คงจะพรรณนา “ณ ที่นี้กษัตริราชิราษเคยผ่าน เจ้าหญิงโฉมงามเคยเสด็จ มหาเทวะอัน สูงสุดเคยประทับ” ..บัดนี้สรรพสิ่งแปรเปลี่ยน เตรียมสูญสลายตามกาลเวลา นักท่องเที่ยว คลาคล่ำ กลิ่นธูป ควันกายาย มลายหาย สรรพสิ่งใดเล่าคงทน กฎแห่งไตรลักษณ์ซิจริงแท้ ทุก ชัง อนิจจัง อนัตตา แม้แต่โลกยังเสื่อม แปรเปลี่ยน วันหนึ่งจะสูญสิ้น แล้วอะไรเล่าจะคงทน.. หยุดเกิดมนุษย์! มองสรรพสิ่งให้เป็นมายา วางที่ใดจะเป็นสุข เบา เท้าวางที่ใจ”^{๑๙๔}

ธรรมเนียมเรื่องมายา เป็นธรรมเนียมอีกเรื่องที่ผสมผสานศาสตร์สมัยใหม่ไว้อย่างลงตัว อาทิ วิทยาศาสตร์ ปรัชญา เทวศาสตร์ และภาษาศาสตร์ดังความว่า “บัดนี้รินทร “รู้” โดยไม่ต้องเห็น ผู้เป็นได้แลเห็นสัจจะของโลกมาก่อนใครวิทยาศาสตร์ได้สอนปรัชญา..ที่ใดมี “ผล” จะสาวไปหา “เหตุ” จนได้ เมื่อรู้ทุกขให้หาสาเหตุแห่งทุกข์ ไม่ต้องการให้มีทุกข์ ต้องดับที่เหตุ วิทยาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา ผสมผสาน ให้ข้อพิสูจน์แก่กัน”^๑

ทยันต์แสดงทัศนะผ่านความคิดของแพทย์หญิงอนงค์ว่า “มิมิ “ความรู้แจ้ง” ในศาสตร์ ไตเท่าความรู้แจ้งในโลก ชีวิต และความตาย”

ฉากในธรรมเนียมเรื่องมายา ค่อนข้างจะหลากหลาย มีทั้งฉากทั่วไป ๆ อาทิ บ้าน โรงพยาบาล ร้านขายของเก่า ส่วนฉากที่อลังการมักเป็นฉากเทวาลัยขณะที่มีพิธีกรรมต่าง ๆ แต่ไม่ว่า ฉากใด ๆ ทยันต์สามารถเก็บรายละเอียดได้อย่างงดงาม เห็นภาพ เสมือนหนึ่งผู้อ่านได้ยืนดูหรืออยู่ ร่วมในเหตุการณ์ ดังเช่นฉากบ้านของแพทย์หญิงอนงค์กับอติรูป

จากห้องพระลงมาสู่กลางสนาม คั่นนั้นสงบยิ่ง...ถนนหน้าบ้านไม่มีรถ ไม่มีคน ไม่มีสุนัขเสียง ไต ๆ รวากับโลกถูกสะกดให้จมอยู่ในความเงียบ ลมรำเพยฉ่ำขึ้น ท้องฟ้าสว่างไร้เมฆหมอก อติรูปแหงนหน้า แลกวาดราวกับมองหาสิ่งใด ขอบฟ้าปรากฏเงาแวบแปลบปลาบ ทันทีที่เทียน ถูกจุด รูปให้ควันหอมถูกปักเสียงฟาลันคริน ยาวราวขานรับ”^๑

ตัวละครที่โดดเด่นที่สุดและเป็นตัวดำเนินเรื่องคือ “อติรูป” ซึ่งเป็นอนุจากองค์มหาเทพ ดังนั้นเครื่องแต่งกายและรูปลักษณ์จึงมีความพิเศษดังคำบรรยายไว้อย่างเห็นภาพว่า “อติรูปอยู่ในชุด ขาวยับ ๆ คล้ายมีประกายเรืองรองในตัวเอง ผิวที่เคยคล้ำคม วันนี้นักกลับเป็นเฉกเช่นแพทย์หญิงอนงค์

^{๑๙๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘๓.

ได้เคยเห็น ยามพบเด็กชายคนเดิม..ผิวสีหม่นอมเขียว นวลละออง ตายาวภายใต้เปลือกตาสองชั้น สีเขียวอ่อน แก่ จนถึงจุด รุ่งโรจน์กึ่งกลาง ริมฝีปากขาว ยก หยัก ได้รูปสวย”^{๑๙๕}

ลีลาภาษาในธรรมเนียมการเล่าเรื่องมายา เป็นที่ยอมรับของผู้อ่านว่าลึกซึ้ง งดงาม กินใจ ดังตัวอย่างที่ยกมานี้

ระหว่างคำอธิบาย ความระยิบระยับพราวพรางหม่นรวมตัวหนาแน่นอย่างช้า ๆ ชั้นแรก คล้ายเป็นกรอบโครงร่างมนุษย์ หากภายในมีแต่ความเรื่อรอน ท้ายสุดกระแสค่อยซึมเข้า แพทย์หญิงองค์รำลึกถึงอรรถรสแห่งประโยค “จะหาสามโลกก็เหลือหา” ทันทิ “รูป” นั้น จะเป็นบุรุษหรือสตรีก็ยากจะพรรณนา ทว่าสิ่งใดเลอลักษณ์ได้ประมวลกันไว้^{๑๙๖}

ท่วงทำนองสอดคล้องในบทกวีแบบร้อยกรองก็ไพเราะ แทรกความหมายที่ต้องการสื่อได้อย่างมีชั้นเชิง ดังนี้ “เงาพิภพยะยับจับฝัน เงาจันทร์เย็นจิตนิมิตหมาย เงาอดีต..รุ่งฝันพรรณราย เงา หาย รุ้งลับ..มันมายา”^{๑๙๗}

ท้ายสุดอุปมาอุปมัยก็เยียบคม“มายา” เหมือนภาพพระจันทร์ในน้ำ กระจ่างสวย หากใคร เคยคว้าครอบครองได้^{๑๙๘}

นอกจากนี้ทมิฬยังตีให้ความรู้ในเรื่องของภาษาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง และได้แสดงความรู้ในด้านนี้ไว้ในธรรมเนียมการเล่าเรื่องมายา ดังข้อความว่า

อดีตเริ่ม “สังวัธยายมนต์” เสียงร่ำสูงต่ำไพเราะยิ่ง หากแพทย์หญิงองค์นั้นใจ มิใช่ภาษาบาลีแน่นอน ! ..ภาษาที่เธอเคยได้ยินจากอดีต ภาษาที่แน่นแล้วที่ลูกชายเคยเขียนให้ดู ภาษาที่ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาเคยตอบ “ภาษาโบราณ น่าจะมาจากคัมภีร์ไบเบิลแห่งของพราหมณ์โบราณ”^{๑๙๙}

จุดเด่นจากธรรมเนียมการเล่าเรื่องมายา

(๑) ธรรมเนียมการเล่าเรื่องนี้สื่อธรรมหลักธรรมตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา อาทิ อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ ปฏิสัมพัทธบาท โดยธรรมหลักที่ทมิฬตีต้องการนำเสนอในธรรมเนียมการเล่าเรื่องนี้คือความว่าง (อนัตตา)

(๒) เนื้อเรื่องลึกลับ สนุก ตื่นเต้น ค่อย ๆ คลายปมของเรื่องไปที่ละเปลาะ กระตุ้นให้ผู้อ่านติดตาม

^{๑๙๕} ทมิฬยังตี, มายา เล่ม ๒ , หน้า ๒๗๓.

^{๑๙๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๙.

^{๑๙๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๕.

^{๑๙๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘๓.

^{๑๙๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๕-๒๗๖.

(๓) การใช้ภาษา งดงามทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง ทั้งยังให้ความรู้ทางภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะภาษาโบราณ

(๔) นำเสนอ พระพุทธศาสนา เทวศาสตร์ และศาสตร์สมัยใหม่ อาทิ วิทยาศาสตร์ ปรัชญาอย่างลงตัว

จุดที่อาจทำให้สับสนในธรรมนิยายเรื่องมายา

ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ธรรมนิยายเรื่องนี้จะมีหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาพอสมควร แต่ในเรื่องนี้ทมนยันตีให้น้ำหนักกับเทวศาสตร์และพิธีกรรมในศาสนาพราหมณ์มากกว่า คงเป็นเพราะว่า ตัวละครในเรื่องเป็นตัวละครที่เป็นอนุของเทพในศาสนาพราหมณ์คือพระศิวะและพระแม่ทุรคา แม้ว่าทมนยันตีพยายามแสดงให้เห็นว่า เทวะ คือความว่างเช่นเดียวกับคำสอนเรื่อง “อนัตตา” ในพระพุทธศาสนา คือ ว่าง ว่าง แล้วจึงนิพพาน หากมองในทางปรัชญาทมนยันตีกำลังอธิบายความจริงสูงสุด (Ultimate Reality) ในเชิงอภิปรัชญาว่า สรรพสิ่งล้วนเป็นมายาไม่มีอยู่จริง ไม่เป็นตัวไม่เป็นตน เป็นเพียงความว่าง ดังนั้น พลังสูงสุดแห่งเทวะ ก็คือความว่าง ส่วนความจริงในทางพระพุทธศาสนา ต้องว่าง ว่างแล้วจึงจะขึ้นถึงความจริงสูงสุดคือพระนิพพาน แม้ว่าผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเด็นนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจและอาจเป็นไปได้ว่าความจริงสูงสุดในแต่ละศาสนาอาจเป็นสิ่งเดียวกันแต่เรียกขานแตกต่างกัน แต่การเทียบ “เทวะ” กับความจริงสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ล่อแหลมต่อความเข้าใจผิดสำหรับผู้อ่านบางท่านที่ไม่มีความเข้าใจในทางพระพุทธศาสนาและเทวศาสตร์มากพอ จะทำให้เกิดความสับสนได้

๔.๔.๔ รูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายเรื่องไวษณวี

ธรรมนิยายเรื่องไวษณวี เป็นเรื่องน่าสนใจตรงที่ทมนยันตีนำเอาเรื่องชีวิตและความตาย ที่คนส่วนใหญ่กลัวที่ต้องเผชิญหน้าทั้งทางตรงคือการเกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อมคือการเกิดขึ้นกับคนที่ตนรักมาเขียนให้อ่าน เข้าใจได้ว่าความตายเป็นเรื่องธรรมดาตามที่ รักชนก นามทอน (บรรณาธิการสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม) ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

พออ่านจบรู้สึกว่ามันกลัวความตายเลย เข้าใจแล้วว่าความตายคืออะไร ไวษณวีคือมรณานุสติ ทั้งเรื่อง สอนทั้งเรื่อง เพราะว่ามีเรื่องของพลัดพรากอยู่ในนั้น..ผมเองเคยสูญเสียมาแล้ว ตอนเสียคุณแม่ ทำให้ได้เห็นการเศร้าจริง ๆ คือความโศกจริง ๆ ของคนที่เรารักตายจากไป...พอมันโดนทีเดียวมัน ก็รู้สึกซึมอยู่ในใจเราแล้ว เหมือนพุทธคุณเป็นเกาะแก้วกำบังเราจากความชั่วร้าย เราจะเป็นลูกท่านจริงไม่จริง หรือเรายึดธรรมท่านไว้ ผมจึงเห็นความตายเป็นเรื่องธรรมดา^{๒๐๐}

การกำหนดเค้าโครงเรื่องไวษณวี กำหนดเรื่องของเทพแห่งความตายพระแม่ทุรคา เรื่องไวษณวีนี้แม้ผูกเรื่องเกี่ยวกับเทพไว้เช่นเดียวกับธรรมนิยายเรื่องมายาและแม้จะไม่ได้ดูลึกกลับ น่าค้นหาเท่า “มายา” ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่า “ไวษณวี” เข้าใจง่ายกว่าเนื่องจาก “ไวษณวี” ตัวละครเอกใน

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ รักชนก นามทอน, บรรณาธิการและนักเขียน, ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

เรื่องนี้เป็นอนุหรือแบ่งภาคมาจากพระแม่ทุรคาหรืออีกพระนามว่า “ไวษณวี” มีความโดดเด่นและชัดเจนกว่า “รินทร” ผู้เป็นอนุของพระแม่ทุรคาใน “มายา” เนื่องจากตัวละครสำคัญที่เดินเรื่อง “มายา” คือ “อติรูป” ผู้เป็นอนุของพระศิวะ

นอกจากนี้ “มายา” ยังสื่อแสดงธรรมชั้นสูงคือ อนัตตาและนิพพาน แม้ทมยันตีจะพยายามนำวิทยาศาสตร์และพระพุทธศาสนามาอธิบาย ก็ยังเข้าใจยากสำหรับนักอ่านที่ไม่มีพื้นฐานพระพุทธศาสนาหรือวิทยาศาสตร์ แต่ธรรมนิยายเรื่องไวษณวี นำเรื่องความตายที่เป็นเรื่องใกล้ตัวมาสื่อไว้อย่างเหมาะสม เพราะแม้ความตายเป็นเรื่องน่ากลัว แต่มนุษย์เห็นความตายได้ทุกวันผ่านทางสื่อต่าง ๆ บ้าง ผ่านคนรู้จักบ้างหรือแม้บุคคลอันเป็นที่รักที่ต้องพลัดพรายล้มหายตายจากกันไปทีละคนสองคน ดังนั้นแม้ไม่ชอบถึงจะกลัวแต่ก็รู้ว่าหนีไม่พ้น อย่างไรก็ตาม “ก็ต้องตาย” เรื่อง ไวษณวีสอนให้รู้จักความตายอย่างมีสติ สอนให้ระลึกถึงความตา และเห็นว่าความตายเป็นเรื่องธรรมดา ดังที่กล่าวไว้ถึงการเวียนว่ายตายเกิดในธรรมนิยายเรื่องไวษณวีอย่างกระชับแต่ได้ใจความว่า “เกิดแล้วตาย เป็นที่หวังได้ ตายแล้วก็ต้องเกิดเช่นกัน เทียงอยู่เช่นนี้ จนกว่า..พระนิพพาน นี่คือ มา-ไป และ ไป-มา”^{๒๐๑}

ธรรมนิยายเรื่องไวษณวีไม่ได้มีแต่เรื่องความตาย ทมยันตียังค้นคว้าโดยการนำศาสตร์ต่าง ๆ มาสร้างสีสันให้กับธรรมนิยายเรื่องนี้ อาทิ วิทยาศาสตร์ ดังเช่นที่ “ไวษรี” กล่าวกับมารดาว่า

นักวิทยาศาสตร์เคยบอกเสมอ การแปรเปลี่ยนระหว่างสสารกับพลังงานจะหมุนวนอยู่เช่นนั้น บัดนี้นักวิทยาศาสตร์เริ่มบอกว่าระหว่างการแปรเปลี่ยนมีพลังงานบางส่วนที่น้อยมากสูญหายไป ฉะนั้นการที่มนุษย์ตายคือการเปลี่ยนจากสสารเป็นพลังงาน และการเกิดคือการเปลี่ยนจากพลังงานเป็นสสารพลังงานแห่งวิญญาณทั้งหมด บางส่วนหายไปคือการเข้าสู่นิพพาน”^{๒๐๒}

ถึงแม้ว่าธรรมนิยายเรื่องนี้จะได้เน้นทางประวัติศาสตร์ เช่นนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของทมยันตี แต่ด้วยความรอบรู้และนิสัยรักการอ่านของทมยันตีจึงอดไม่ได้ที่จะนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์มาแทรกไว้ในธรรมนิยายเรื่องนี้ ดังข้อความตอนหนึ่งที่ว่า “คุณไมตรีชะงักเมื่อผ่านพระเจดีย์ ณ วัดมหาธาตุ เจ้าตัวนั่งแวบเดียวก่อนหันไปบอกคนอื่น ๆ “เจดีย์บรรจุพระอัฐิพระยาสิทธิ”... ไกด์ออกจะพิศวงพระเจดีย์นี้นักท่องเที่ยวแทบจะไม่รู้ไม่สนใจ ไกด์บางคนก็รู้ด้วยซ้ำ ส่วนใหญ่จะคิดแค่.. “ก็เจดีย์เหมือน ๆ กันนี่แหละ”^{๒๐๓}

ในส่วนเทวศาสตร์ ทมยันตีแสดงทัศนะเกี่ยวกับทเวะไวต์ตอนหนึ่งว่า “กฎแห่งธรรมชาติเป็นเช่นนั้น น้ำแข็งมีความร้อนแฝงทำให้ละลาย น้ำเดือดคลายความร้อนแฝงทำให้เย็น..ท้ายสุดทั้ง

^{๒๐๑} ทมยันตี, **ไวษณวี** เล่ม ๒ , หน้า ๖๘๙.

^{๒๐๒} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๔๘๖.

^{๒๐๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐๑.

สองอย่าง..ธรรมดา..การแปรเปลี่ยนจึงเป็นปกติ สรรพสิ่งต้องหมุนเวียน ไม่มีสิ่งใดคงที่แม้แต่
“อำนาจเทวะ” เทวดาจึงเป็นอนัตตา”^{๒๐๔}

ฉากในธรรมนิยายเรื่องไวษณวีที่เป็นฉากในเทวาลัย เป็นฉากที่สื่อแสดงความทรงพลังแห่ง
องค์เทวะ ดังเช่นฉากแรกหมยันทิบรรยายไว้อย่างใหญ่อลังการว่า

อวันตีสวรา ! ..คำขานปรากฏกลางจิต..พิธิ ! ต้องทันพิธิ!..ช่องสี่เหลี่ยมสว่างอยู่เบื้องหน้า อีก
ครั้งที่จิตข่าน จิตรับรู้ โคปุระ..ทางเข้า..หากแล้วผู้เร่งรุดสู่พิธิก็ชะงัก พื้นศิลาแลงก่อนผ่าน
เข้าโคปุระ ถูกเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมเปี่ยมด้วยน้ำนมสด..ผู้เดินทางก้าวลงย่น ณ อ่างน้ำนมที่สูง
แค่ข้อเท้า ปลอยหน้าที่ชำระล้างให้แก่ผู้คุกเข่าคอย จากนั้นจึงก้าวล่วงโคปุระ..ภายในยังมี
ผู้คุกเข่าเรียงราย สองมือเชิดชูผ้าบางเบาเหนือเศียรเกล้า..ที่ขาว...ขาวพร่างระยับระยิบราวเงิน
แสง ที่เขียว...ละม้ายแมนใบไม้อ่อนคลีคลาย ที่ชมพู...ดุกความเบาบางแห่งกลีบในที่สุดซึ่ง
สัตตบงกช^{๒๐๕}

นอกจากกล่าวถึงฉากพิธีกรรมในเทวาลัย หมยันทิยังอธิบายความหมายของคำว่า
“เทวาลัย” หรือ “เดวาลัย” ไปพร้อม ๆ กันว่า

“เทวาลัย”..ไม่ใช่..วัด คนอ่านก่อนตะแคงหน้ามองซ้ำให้แน่ใจ “เขาเขียนว่าวัดพระพาย
หลวง” คนยังไม่ได้อ่านบอกอย่างแน่ใจ “เดวาลัย..เดิมเป็น “เทวาลัย..”คนพูดออกเสียงตาม
ความเข้าใจของคนฟัง “ต่อมาเมื่อพุทธศาสนาถืออิทธิพลสูงกว่าจึงแปลงเป็นวัดภายหลัง ปรากฏ
องค์กลางประดิษฐานศิวลึงค์กับเทวรูปมหาศิวะ องค์ขวาประดิษฐานมหาวิฆณุ ปรากฏองค์ซ้าย
พระแม่เจ้า”^{๒๐๖}

แม้ฉากร้านอาหารหมยันทิก็ให้ความสำคัญและเล่ารายละเอียดบรรยายผ่านตัวหนังสือ
ออกมาให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนว่า “พนักงานเสิร์ฟเข้ามาวางถาดช่อง ทำจากไม้บรรจุกว้าง
อย่างละเล็กอย่างละน้อย กับตะกร้าสานใส่ใบคน้าน้ำตดพอคำ พร้อมแก้วทรงสูงที่ครึ่งหนึ่งหุ้มด้วยไม้ไผ่
บรรจุน้ำ มีมะนาวฝานลอยฟ่อง ไชยรีจัดเครื่องเคียงห่อผักพอคำ ส่งให้ผู้เป็นบิดาตักน้ำจิ้มหยอด
เอาเอง”^{๒๐๗}

หมยันทิบรรยายฉากงานศพ บรรยายถึงคนตายไว้อย่างธรรมดาว่า

ศาลาที่รดน้ำศพส่วนในมีฉากไม้กันไว้มิให้เห็นร่าง ที่นอนคลุมผ้าอยู่บนตั่ง รอการอาลาจากผู้
เคยคุ้นที่ดูเหมือนจะมีเฉพาะเพื่อน ๆ มากกว่าคนอื่น แม้จะถูกเก็บในลิ้นชักแช่แข็งรอเวลามา
หลายวัน หากดวงหน้าคงซีดเช่นคนไร้สีเลือด มิได้เขียวคล้ำน่ากลัว ยามมองเผิน ๆ เกือบมี

^{๒๐๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๙๙.

^{๒๐๕} หมยันทิ, **ไวษณวี** เล่ม ๑ , หน้า ๓.

^{๒๐๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๑.

^{๒๐๗} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๒๙๓.

ลักษณะเนกคนหลับด้วยซ้ำ แม้แต่รอยยิ้มละมุน ๆ ตรงมุมปากก็ยังเหลือค้างไว้ให้เห็น คนเป็นเพื่อนจับกลุ่มอยู่หน้าศาลา เพื่อรอคนที่มาถึงทีหลัง^{๒๐๘}

ทมยันตีบรรยายตัวละครและเครื่องแต่งกายของไวษณีในภาคของพระแม่ทุรคาไปพร้อม ๆ กับฉากได้อย่างสมจริงว่า

ผู้ก้มมองรู้ชัดจากจิตอีกครั้ง สีประจำตน..ผ้าสีชมพูอ่อนใสแกมขาวถูกตัววัดคลุมจากนั้นก้าวอย่าง สง่างาม เกาตะคุ่มสองข้างคุกเข่าราบศิโรโรตม์ ควันกำยานอบอวลคล้ายไอหมอกตะเกียงน้ำมันหอมวิบแวม..เมื่อร่างอันคลุมด้วยพัสดราภรณ์ชมพูบาง ประทับลงบนแท่นห้อยพระบาทซ้าย พระหัตถ์ทั้งสองยันพระชานุ พระอังคุกริตเป็นวงกลมบรรจบพระมัชฌิมา^{๒๐๙}

สุนทรียรสบทวีของธรรมนิยายเรื่องไวษณวี ประณีตงดงามไม่แพ้ ภาษาของธรรมนิยายเรื่องฉาน จิตา และ มายา ในความเห็นของผู้วิจักษณ์ภาษาของธรรมนิยายเรื่องไวษณวีงดงามแพรวพราว สมจริงกว่าธรรมนิยายทุกเรื่องเสียด้วยซ้ำไป ดังตัวอย่างว่า

กระแสน้ำอันสะเทือนกึกก้อง จากขอบฟ้าเบื้องหน้าไหลเข้ามาแล้วผ่านไกลไปเบื้องหลัง จากซ้ายสู่เบื้องขวา จากซ้ายสู่เบื้องขวา จากด้านหลังสู่ด้านหน้า จาก ขวาลื่อนเรื่อยไปซ้าย ย้อนกลับไปกลับมาสิ้นสุด กระแสน้ำจัดทำให้พัสดราภรณ์ แหผู้เร่งรัดไปเบื้องหน้าปลิวไสว เจ้าตัวแหว่งเงยไปยังเงาที่บิฑิมหลายครั้ง ตะหว่งนาทาบทับบนความขาวกระจ่างของฉากหลัง ทุกครั้งที่สุริยเสียง โอม ! ละครริมแสงแปลบปลาบทั้งขาว เหลืองและแดงจัดจ้า จะวะวามวาบพุ่งโพล่ง ยิ่งไกล...เสียงยิ่งอลกกับคลีคลาย เป็นสรรพสำเนียงสูง ๆ ต่ำ ๆ แห่งลำนำสวดอันยากที่จะเข้าใจ^{๒๑๐}

ทมยันตีบรรยายการหวนไหวของโลกธาตุด้วยชั้นเชิงภาษาเฉพาะตัวคือใช้คำได้มากมาย ลุ่มลึกและให้ความรู้สึกเสมือนจริงว่า

อจระประสาทแหวววบ เสียงครื้นครื้นหวนไหว โลกธาตุรับรู้ถึงการคืนธาตุสู่ธาตุ โอม ! ไวษณวี อินทรีย์แก้วโน้มลง เบื้องหน้า ดุจประจุมการ แต่ทิพยภัสสรนั้น..ทิพยพลังล่องลอยสู่โลกเฉกแสงอาทิตย์ อันประธานต่อปราสาทแลทับบระท่อมเสมอกัน ใครจะรับได้ฤไม่ละลั่น กระทำได้เฉพาะตน มิทำ มิได้ ไยไพคนอื่นไฉน?^{๒๑๑}

ทมยันตีอธิบายความหมายของปราณ ไว้อย่างเห็นภาพในธรรมนิยายเรื่องไวษณวี ด้วยถ้อยความสั้น ๆ ว่า “ไวษณีปิด “ความคิด” ทั้ง จับแต่ปัจจุบัน คือลมหายใจอันกระทบปลายจุม..ลม

^{๒๐๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๖.

^{๒๐๙} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๓.

^{๒๑๐} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๒.

^{๒๑๑} ทมยันตี, **ไวษณวี** เล่ม ๒, หน้า ๗๒๐.

หายใจพริ้วเข้า มี “ปราณ” ระเบิดระยับ ยิ่งสงบเท่าใด ปราณจากอากาศยิ่งเพิ่มจำนวน จุดปรายจุมุกของเธอสดใส เป็นสีรุ้งคราม..^{๒๑๒}

บทกวีร้อยกรองที่หมยันตีแทรกไว้ในธรรมนิยายเรื่องไวยณวีเป็นระยะ และใช้เป็นบทสัณเฑาะ “ไวยรี” ในปัจฉิมบท ไพเราะและยังสื่อแสดงสัจธรรมที่ท้ายสุดร่างกายต้องคืนสู่ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ กันถ้วนทั่วทุกตัวคน ดังนี้

จอมฟ้าประสิทธิ์ชีวิตให้ ดิน น้ำ ลม ไฟ เสกปั้น โลก โกรธ ทุกข์ อนิจจัง ประทาน พร้อม
พรั่งพร้อมเรียง วันนี..คืนดินให้ดินไป คืนไฟ..เป็นไฟมิแปรเปลี่ยน คืนน้ำ..ระริน วนเวียน คืนลม
..เพียงแบ่งให้คนอื่นครอง พระจอมฟ้า..ข้าชำระหนี้โลกแล้วทั้งผอง มะละสิ่งร้อยรัดเคยจับจอง
พร้อมละถ่วงคืนสู่ทิพอาภา^{๒๑๓}

จุดเด่นจากธรรมนิยายเรื่องไวยณวี

(๑) สื่อธรรมหลักธรรมตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นในเรื่องการระลึกถึงความตาย (มรณานุสติ) อย่างเห็นภาพอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นเรื่องจนถึงท้ายเรื่อง

(๒) ภาษางดงาม สื่อความหมายที่ต้องการนำเสนอสู่ผู้อ่านอย่างแพรวพราวและมีชั้นเชิงตรงประเด็น น่าติดตาม

(๓) สื่อฉากหลากหลาย ให้ความสำคัญรายละเอียดสถานที่ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์และตัวละครอย่างกลมกลืน

(๔) นำเสนอตัวละคร ชัดเจน สมจริง ราวกับว่ามีชีวิตอยู่จริง

(๕) บุรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ อาทิ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เทวศาสตร์ ได้อย่างน่าสนใจ

จุดที่อาจทำให้สับสนในธรรมนิยายเรื่องไวยณวี

จากความตอนที่ ดร.ปราณ สันติ อธิบายถึงรูปลักษณะของเทวรูปในเทวสถานให้วิสุตาเพื่อนรักของไวยรีฟังว่า

“เดวะ” เสียงยังรัวขึ้นจุมุกยามขานคำทေး “ในบางชั้นอาจมีรูป แต่ชั้นสูง ขึ้นรูปพรหมไม่มีรูป มีแต่พลังงาน พลังงานไม่เคยอยู่นิ่ง มีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ มองดูเป็นการต่อสู้ของพลังงานก็ได้ มนุษย์มองการต่อสู้ด้วยการใช้อาวุธเป็นปกติ จึงสมมุติอาวุธทุกชนิดให้เดวะ..ก็เท่านั้น”^{๒๑๔}

จากข้อความนี้ กล่าวในเทวสถานพราหมณ์ ดังนั้นเทวรูปในเทวสถาน ก็ต้องเป็นเทวรูปในศาสนาพราหมณ์ อาวุธของเดวะที่อธิบายถึงก็น่าจะเป็นอาวุธประจำกายของเทวดาพราหมณ์อื่นๆที่ถูก

^{๒๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๐.

^{๒๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๒๑.

^{๒๑๔} หมยันตี, **ไวยณวี** เล่ม ๑, หน้า ๑๘๕.

สมมุติขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวมาผู้วิจัยเข้าใจ แต่ยังพบว่าสิ่งหนึ่งที่อาจทำให้ผู้อ่านสับสน ก็คือ ทมยันตีได้กล่าวถึงพรหมที่เป็นรูปพรหม และอรูปพรหม ที่อยู่ในรูปภาพ และ อรูปภาพ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งต่างจาก“พระพรหม” ผู้ทำหน้าที่ของพระผู้สร้างโลกและจักรวาลในศาสนาพราหมณ์ อันมีอยู่แค่องค์เดียว แต่พรหมในพระพุทธศาสนามีหลายองค์ อาทิ ท้าวสัทธัมบดีพรหม ท้าวภกพรหม และท้าวภิลพรหม

สำหรับรูปพรหม คือผู้เจริญสมาธิจนได้ฌานสมาบัติแล้วไปเกิดในชั้น “รูปาวจรภูมิ”^{๒๑๕} นี้มี ๑๖ ชั้น^{๒๑๕} และอรูปพรหม ๔ อยู่ในชั้นอรูปาวจรภูมิ^{๒๑๖} ในพระไตรปิฎกปรากฏความขัดแย้งทางความคิดเรื่องอรูปพรหม ดังข้อความในอปปณกสูตร ว่า

พราหมณ์และคหบดีทั้งหลาย มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งผู้มีวาตะอย่างนี้มีทิวฏฐิอย่างนี้ว่า “อรูปพรหมไม่มีโดยประการทั้งปวง” สมณพราหมณ์อีกพวกหนึ่งมีวาตะขัดแย้งโดยตรงกับสมณพราหมณ์เหล่านั้น พวกเขากล่าวอย่างนี้ว่า “อรูปพรหมมีอยู่ โดยประการทั้งปวง”. “การที่สมณพราหมณ์ทั้งหลายมีวาตะอย่างนี้มีทิวฏฐิอย่างนี้ว่า “อรูปพรหมไม่มีโดยประการทั้งปวง” เราไม่เห็นด้วยแม้การที่สมณพราหมณ์ทั้งหลายผู้มีวาตะอย่างนี้ มีทิวฏฐิอย่างนี้ว่า “อรูปพรหมมีอยู่โดยประการทั้งปวง” เราก็ไม่รับรู้ด้วย ส่วนเราเอง เมื่อไม่รู้ไม่เห็น จะพึงถือเอาฝ่ายเดียวกล่าวว่า“นี่เท่านั้นจริงอย่างอื่นไม่จริง” ข้อนั้นไม่เป็นการสมควรแก่เรา^{๒๑๗}

กรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าทมยันตีควรจะอธิบายพรหมในแบบของฮินดู กับรูปพรหม และอรูปพรหมในพระพุทธศาสนาว่ามีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างไร และเพราะเหตุใดจึงนำมากล่าวไว้คู่กัน ก็จะทำให้ถ้อยความในตอนนี้อชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ในการนำเสนอมากขึ้น ทั้งยังไม่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนอีกด้วย

๔.๔. สรุป

รูปแบบและกลวิธีสื่อธรรมนิยายของทมยันตี ประกอบด้วย

(๑) แนวการเขียนนวนิยายของทมยันตี

แนวการเขียนธรรมนิยายของทมยันตีมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดว่าจะเขียนอะไรเรื่องแนวไหน จะไม่เขียนหลาย ๆ แนวปะปนกันในเรื่องเดียวกัน ถ้าเป็นเรื่องในแนวศาสนาหรือธรรมนิยายของทมยันตี แม้มีการอ้างอิงศาสตร์ต่าง ๆ แต่ยังคงยึดหลักของพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินเรื่อง

^{๒๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พัฒนาสังคมไทยด้วยความรู้ เข้าใจ..ไตรภูมิ ฯ**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

^{๒๑๖} อ้างแล้ว

^{๒๑๗} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๐๓/๑๑๐.

(๒) กำหนดเค้าโครงเรื่อง หรือการวางพล็อตเรื่อง (Plot)

การวางพล็อตเรื่องจึงเป็นขั้นตอนที่มัยันตีให้ความสำคัญ สำหรับการวางพล็อตเรื่องของมัยันตีคือเมื่อเริ่มต้นจรดปากกาเขียนคำแรกหรือประโยคแรก ต้องรู้ว่าประโยคสุดท้ายในบทจบของ ตนจะเขียนคำไหน ในเรื่องที่กินใจมาก ๆ ต้องเขียนบทจบไว้เลยที่เดียวว่าเราจะจบเรื่องอย่างไร แต่ เป็นการเขียนสั้น ๆ ที่ยังไม่ได้กลั่นกรอง เมื่อกำหนดบทจบไว้ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว จะต้องนำมาพล็อตกับ จุดสูงสุดของเรื่อง ซึ่งต้องแน่ชัดว่าต้องการอะไร ต้องการรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ หรือเรียกน้ำตาและที่ สำคัญควรให้ประโยชน์กับผู้อ่านด้วย

(๓) การค้นและคว่ำหาศาสตร์มาสนับสนุนศิลป์

ในขั้นตอนนี้การที่จะค้นคว้าได้ต้องอาศัยการอ่านเป็นสำคัญ นักเขียนที่ดีต้องเป็นนักอ่าน และนักเล่าเรื่องที่ดียิ่งด้วย มัยันตีสั่งสมประสบการณ์ด้วยการอ่านมายาวนานแต่เยาว์วัย นักเขียนที่ดีใน แบบของมัยันตีต้องขยันค้นคว้า พุ่มเทกับการหาข้อมูล ถ้าอ่านยังไม่พอ ก็ต้องสัมภาษณ์ หรือไม่ก็ไป ดูสถานที่จริง ในขั้นตอนการค้นคว้าข้อมูลนี้ทำเพื่อรองรับพล็อตเรื่องที่วางไว้นั่นเอง สำหรับในส่วน ของการค้นและคว่ำหานี้มัยันตีแยกส่วนของการค้นคว้าวออกเป็น ๔ ส่วน คือ ตัวละคร ฉาก เครื่องแต่ง กายและ ภาษา

(๔) การทำสมาธิและการเขย่าค็อกเทล

การทำสมาธิและการเขย่าค็อกเทล เป็นภาษาเฉพาะของมัยันตี หมายถึงการประมวล ข้อมูลทั้งหมดแล้วนำแก่นที่ได้มาลงมือเขียนธรรมนิยาย การเขย่าค็อกเทลเป็นหลักการเขียนนวนิยาย ในขั้นตอนสุดท้ายตามรูปแบบของมัยันตี คือนำข้อมูลทั้งหมดที่ค้นคว้ามานำมาเรียงร้อยรวมกัน หลังจากนั้นเลือกเอาเฉพาะส่วนสำคัญหรือแก่นมาเขียนนวนิยาย

กลเม็ดสำคัญที่มัยันตีใช้ประกอบการเขียนงานก็คือการทำสมาธิ การทำสมาธิเพื่อให้การ เริ่มงานเขียนลื่นไหล การมีสมาธิเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับคนทั่วไปและสำหรับนักเขียนนวนิยาย ฉะนั้น การฝึกตนเองให้มีสมาธิเพื่อที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องของแต่ละคนที่ต้อง ตัดสินใจเอาเองว่าจะเลือกแบบไหน ที่เหมาะสมกับตนสำหรับมัยันตีเลือกที่จะทำสมาธิตามรอยองค์ สัมมาตามรอยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การนำสมาธิมาใช้สำหรับเวลาที่เริ่มต้นเขียนหนังสือทุกครั้ง คือ การเตรียมพร้อมทางด้านสติปัญญา

จากการศึกษาพบว่านอกจากรูปแบบและกลวิธีการสื่อธรรมนิยายของมัยันตีแล้วยังพบ คุณค่าของธรรมนิยายของมัยันตีหลายประการ คือ (๑) สอนให้ดำเนินอยู่บนเส้นทางของการทำ ความดีละเว้นความชั่ว (๒) ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเบื้องต้นให้กับผู้อ่านอันเป็นส่วนหนึ่งในการ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคม(๓) สร้างแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายอิงธรรมอย่างมีคุณภาพให้กับ นักเขียนรุ่นใหม่ (๔) ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความสนใจค้นคว้าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในเชิงลึก ต่อไป (๕) สื่อการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ (๖) ธรรมนิยายของ

หมยัณตีมากด้วยสหวิชาการที่นำมาผสมผสานไว้ในธรรมนิยายอย่างน่าสนใจ อาทิ พระพุทธศาสนา วิทยาศาสตร์ ปรัชญา เทวศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และจิตศาสตร์ (๗) คุณค่าทางวรรณศิลป์ ด้วยภาษาของหมยัณตีลุ่มลึก งดงาม ควรแก่การเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์งานศิลป์ผ่านปลายปากกา (๘) สามารถนำธรรมนิยายไปเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ รวมถึงสามารถนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ อันจะยังประโยชน์ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี